

Historiske Notitser om Horsens
samt

Beviser og Adressæbog

for

1866.

Historiske Notitier om Horsens
samt

Beviser og Adressæbog

for

1866.

Samlet og udgivet

af

H. v. Essen.

Horsens.

Foghs Bogtrykkeri.

1866.

Horsens før og nu.

Om Byen og dens Oprindelse finde vi hos Pontoppidan Følgende:

Byen ligger i Rim Herred, fem og en halv (?) Mil sønden for Aarhuus og fire (?) Mile norden for Veile, har Voer Herred til Norden, Hatting Herred til Sønden, imod Østen er Horsens Fjord, som er to Mile lang, og har de to frugtbareste Herreder i Sylland, nemlig Hads Herred for Norden og Bjerger Herred for Sønden. Midt i Fjorden imellem Hads- og Voer-Herreder ligger den Ø, Voers-Ø, som hører til Steensballegaard. Yderst i Fjorden ligge twende Øer, Hjarnø og Ulø, den første noget mere østlig og paa sondre Siden, imellem hvilken og Bjerger-Herred, hvortil de hører, Indløbet er, som kaldes Hjarnøsund. Den anden Ø ligger lige overfor, dog lidt længere ind i Fjorden, og hører til Hads Herred. Horsens Byes Længde falder efter Kortet paa 55 Gr. 58 Min. Latitudinis og 25 Gr. 41 Min. Longitudinis.

Byens Navn menes af Mogle at komme fra den Gimbriske Høvding Hoher*), som skal have ladet den kalde Hothers-Næs, da han der paa nogen Tid havde sin Tilflugt og Opholdssted, til hvilken Menning Saxo Grammaticus Libr. III. Edit. Steph. pag. 42 giver Anledning.

*) Prof. Wadskær i hans poetiske Skueplads figer:

Du hedder Hothers-Næs — — — —
Kast lun i Saxo op og bed de ville læse,
Hvad han optegner om dit Adelstab og Old,
Der skal du see, du er en gammel Konge-Dotter,
Thi du, med Navnet, har din Opkomst fra Kong Hoher,
Han residerede paa dette smukke Sted — — —.

Andre udlede Navnet af det Ord Hors eller Hest, hvilken Mening styrkes ei alene af Byens Baaben, som fra temmelig gamle Tider har været og er endnu en Hest eller Hors, bunden ved et Lindetræ, men endog af Navnets gamle Skrivemaade, da man i Documenter af 1284 finder Horsnæs, 1340 Horsenes, 1406 Horsnæse By, ja i den gamle norske Historie Horssanes.

Af Stadens ældste Privilegier veed man nu intet at sige, enten hvor gamle de har været og af hvem givet eller hvori Frihederne have bestaaet. Saameget har Resenius i sin strevne Atlas Danicæ antegnet os, at de have været confirmerede og forbedrede af Kong Christopher af Bayern 1442, Kong Christian I 1452, Kong Hans 1480, 1503, Kong Frederik II 1560, 1577, 1587, Kong Christian IV 1597, Kong Frederik III 1648.

Dersom Horsens har været til fra bemeldte Hothers Tider, da er den vistnok en af de ældste Byer i Landet. At Byen er gammel og kan idetmindste documenteres fra det 11te og 12te Seculo, det viser en der slagen ældgammel Munt eller Solv-Bracteat, som ligner andre af Kong Sven Estridsons eller hans Sonners Tider, hvorpaa staar en Konges Hoved med det afbrudte Ord Hors.

Bed Aar 1247 udi de mellem Kong Erik Plogpenning og hans Broder Hertug Abel antændte Uroligheder leed og Horsens noget, ved det de fjendtlige Partier afbrændte en Gaard, som tilhorte Munkene i Om Kloster, og flere ved samme Leilighed. Anno 1263 bleve nogle af bemeldte Klosters Brødre, som i den dyre Tid vare udsendte for at hente Korn fra Venden, underveis i Horsens om Mattetider overfaldne af Bisoppenes Ejendomme af Marhuus og tildeels ihjelslagne, tildeels ilde saaredes og henslæbte i Hængsel. Aaret tilforn 1262 var ankommen til Horsens det store Gesandtskab fra Kong Hagen i Norge for at afhente Prindsesse Ingeborg, Kong Erik Plogpennings Datter, som siden blev Dronning i Norge og var Kong Magnus Lagabæters Gemal. Udi den Heide, som siden mellem Rigerne opkom for bemeldte Prindsesses Medgift, blev Horsens Anno 1285 plyndret og brændt af de Norske. I de Aar 1292 og 1299 findes Kong Erik Menved at have opholdt sig nogen Stund i Horsens og der udstedt adskillige Breve. Bed de Tider eller fort efter lod Rigets Drost, Hr. David Thorstenson, udi Horsens fange en Herremand fra Norge, Hr. Sven Friis og alle hans Medfolgere, Heste og Baaben. Anno 1313 paa en Herredag, som i August holdtes udi Hor-

sens, blev et høitideligt forlig sluttet imellem Kong Erik Menved og Hertug Erik af Slesvig. Samme Tid, til Horsens, lod Kongen tiltale nogle fornemme jydske Adelsmænd, som Rigets aabenbare Forrædere, fordi de havde opægget Bonderne til et Oprør mod Kongen. Samme Aar, efter at Oprøret var blevet stillet, lod Kongen, for at holde Bonderne i Ave, i Horsens bygge et Slot, som formodenlig har været Bygholm, hvilket Arbeide Bonderne, foruden andre haarde Vilkaar, maatte til Straf paatage sig.

Anno 1340 nævnes Horsens og Bygholm iblandt de pantsatte Godser i Jylland, som Kong Valdemar skulde indløse fra de holsteenske Herrer.

Anno 1432 blev til Horsens imellem Kong Erik af Pommern og Hansestædernes Sendebud holden en stor Sammenkomst og en 5 Aars Stilstand imellem dem aftalt. Tractaten blev strax efter udi Teggebrodre-Kloster i Horsens høitideligen udveglet. *Hvidtsfeld pag. 764.* Anno 1463 til Hr. Knud Gyldenstjerne Kong Christian I's Brev, at indløse til sig og sine Arvinger Bygholm Slot og Horsens med de Herreder der tilligge, som hans Fader, Hr. Henrik Knudsson, i Pant havde. I Kong Hans's Tid stal Horsens By være overgaaet en ulykkelig Ildsbaade, hvorfor Kongen, til Opreisning for Borgerne, stal have stjænket dem endel Mark-Torder. Anno 1534 lod Kong Christian III, som nylig forud var til Konge udvalgt i Nye, af Adelen og de øvrige Stænder sig hylde ved Horsens under aaben Himmel. 1540 har Høistbemeldte for den store Skade, Horsens Borgere da havde lidt af Ildebrand, givet dem Frihed for al Kongelig Thngde i 4 Aar. 1627 havet Horsens saavelsom andre Steder i Jylland været hjemsøgt med fjendtlig Indfald af de Keiserlige, saa at Indbyggerne har maattet flye fra Huus og Hjem og tage Tilflugt i de andre Provindser. 1749 nød Horsens den Maade, at høisalig Kong Frederik V paa sin Reise gjennem Landet til Norge den 19de Mai tog Natteqvarteer der i Byen, da Indbyggerne til Hs. Majestæts Ankomst havde opreist en smuk Ereport.

Til Horsens Byes Mærkværdigheder henhører endnu, at adskillige store og navnkundige Mænd der ere fødte, saasom Erkebisshoppen, Doctor Hans Svane*), som var et af de store hjul i Souverainiteten; Hr. Povel

*) Erke-Bislop Hans Svane (som var en Son af Borgmester i Horsens Hans Olufsen Riber og Anne Svane, og hvis Broder Oluf Hansen Svane og Sesters Mand Ernst v. Baden ogsaa varre Borgmestere i Horsens) er født 27de Mars

Lovenorn, Ridder af Elephanten, General og Over-Krigssecretair, som endnu er i alle Patrioters Minde; Commandeur Vitus Bering, som har gjort de store Opdagelser til Søes udi Rusland; Etatsraad Lichtenberg, der har gjort saa meget til sin Hødebyes Opkomst og Prydelse.

Horsens ligger vel i den bedste Egn og til Handel saare bekvem, men Havnens, som samme stulde besordre, falder Byen meget kostbar, eftersom Naen er med Bolværk indpælet næsten dobbelt saa lang som Byen rækker. Den er for saa Nar siden bragt i temmelig god Stand, saa at Byens middelmaadige Harteier deri kan ligge om Vinteren i god Behold. Men svært ladede Skibe og de store over 10 Læster maa lægge sig for Anker og overvintre i Steensballe-Sund, som er en Hjerd-dingvei fra Byen, eftersom Havnens ei dyb nok til dem, og Barerne maa med Pramme ud- og indsøres. Den Huk af Fjorden, som fra Ladebro-Hoved, hvor man i gamle Dage uden Twivl har funnet lade og løsse, strækker sig til den anden Ende af Byen, kaldes Flasken, og med lave Bande er næsten tor. Havnens haver en ny Mudder-Pram efter den i Kallundborg brugelige Maade, som bekvemmeligen kan bruges, istedenfor at de store Muddermøller, som trækkes ved Heste, bestadiger Havnens Bolværker og Pæle, der desuden ved Driviis om Vinteren fra Bygholms Møllestræm bestadiges, og saadan Driviis forhindrer, at Harteierne ei saa tidlig kan udkomme om Føraaret som i Marhuus og andre Steder. Ved den østre og nordre Side af Byens Mark, hvor den stilles fra Steensballe-, Nebel- og Hansted-Marker, styder Fjorden ind med en Wig, kaldet Nørstrand; Indløbet dertil kaldes Steensballe-Sund, hvor Byens største Skibe, som forhen er meldt, ligge udi Winterhavn. Til Havnens Forbedring har Henrich Lichtenberg i Testament af 1730 stjænket Indkomsten af 5 Gaardes Avl paa Horsens Mark. Ligeledes haver og Cancelliraad Jochum de Lichtenhjelm 1754 forøret 100 Rd. til Havnens Bedligeholdelse.

Byen har følgende Gader: To, som gaae midt igjennem Byen og ere brede og anseelige, kaldet, 1) Søndergade, og 2) Nørregade, hvor de største og bedste Bygninger ere, dernæst 3) Smedegade, 4) Borgegade, 5) Kattefond, 6) Grønnegade, 7) Hestedamsgade, 8) Hospitalsgade, 9)

1606 og døde 20de Juli 1668; blev først Prof. ved Kjøbenhavns Universitet, 1655 Bislop i Sjællands Stift og senere Erke-Bislop. Hans Hustru var Maria Juiren. Han er begravet i Fruekirke i Kjøbenhavn.

Thonbogade, 10) Graven, 11) Provsteghyde, 12) Fugholm, 13) Badstueghyde, 14) Ved Aaen, 15) Bygninger ved begge Enden af St. Ibs Kirke, 16) en Rad Huse paa hin Side Aaen, som kaldes Grønland. Og er Byen tæt bebygt, for hvilket den til en stor Deel har at tafte sal. Etatsraad de Lichtenberg, Kjøbmændene Peder Bjering og Claus Cortsen, Provsten Mag. Jesper Norup og Kjøbmand Knud Monberg. Iblandt de bedste og smukkeste Huse ere: bemeldte Lichtenbergs Gaard*) af 2 Etager Grundmuur med hvælvede Kjældere, Udbygninger, anseelig Opgang, betrukte og gibede Bærrelser**), dernæst Apotheket (og Gaarden næstved) af Grundmuur, 2 Etager, bygget af Assessor og Apotheker Smidt, til Skougaard og Alsted hans Fader, samt Grev Trampes iboende Gaard***) af Grundmuur, foruden endel andre anseelige Gaarde af 2 Etager Muur- og Bindingsværk.

Talt er her 497 Gaarde og Huse. Byen har 5 Porte og 2 Broer over Aaen.

I Horsens ere twende Torve, proportionerede efter Byens Størrelse. Det ene kaldes Maadhuus-Pladsen, det andet er det Torv, som tilforn har været Kirkegaard til St. Ibs Kirke.

Maadhuset er en stor grundmuret Bygning, formodenlig bygget 1585 af de gamle Kloster-Steen, men for faa Aar siden repareret med en Portal og en Steentrappe. Underneden er Bagten, Sproiterne og Arrest-Kamrene. Byen haver Borgermester og Maad, Byfoged, en By- og Maadstue-Skriver, men ingen Overret. Af andre kongelige Betjentere ere her en Tolder og en Controleur, en Postmester, en Beiermester.

Kirkerne ere twende: Kloster-Kirken, som har ingen Taarn eller Klokker, men Kirkegaard, og St. Ibs Kirke med Taarn og Klokker, men ingen Kirkegaard.

I den første prædikes Hoimesse, og i den sidste Aftensang. Begge disse Kirkers Epitaphier og Inscriptitioner findes anførte i Hofmanns Fundatser T. II. p. 167 seqv.

Kloster-Kirken er den eneste, der efter Reformationen blev tilbage af Franciscaner-Klosterets Bygninger, som 1532 af Kong Frederik

*) Det nuværende „Jørgensens Hôtel“.

**) De ere forarbeidede af indkaldte italienske Haandværkere. Det sjeldent smukke Stukkaturarbeide i Hotellets nuværende Gjæstestue er af Hr. Jørgensen forrige Aar bekostet renoveret og staar igjen i sin fulde Glans og beundres af Alle.

***) Formodentlig den nuværende Vennelyskestævne Fabriksgaard.

I blev givet til Byen. Kirken er stor og indvendig anseelig, den er ikke bygget paa een Gang, men efterhaanden, som sees af dens Mure. Paa Stolene i Choret sees St. Franciscus's Billedede og Antonius de Padua holdende et lidet Skjold med 3 Fiske, Dømfru Marie og St. Catharine Billeder, og nogle gamle adelige Prælater med Baabener, hvoriblandt Knud Gyldenstjerne. Alter-Tavlen er gammeldags Billedhugger-Arbeide, meget stærkt forgyldt, med 4 Laager; naar de to inderste lufkes, sees Christi Lidelse, uden Forgyldning, som bruges i Fasten. Choret er stort og anseeligt, som med et forgyldt Tralværk er stilt fra Kirken, hvis 4 Rader Stole og Pulpiturer fal. Etatsraad Lichtenberg har ladet bekoste og male 1738, hvor og lige for Kirkedøren findes hans smukke Marmor-Epitaphium med Jernværk for. Desuden er her anseelige Epitaphier over Svanningius, Hofgaard, Høgbro, Lichtenhjelm og flere. I blandt Andre er her begravet en Herremand fra Sandagergaard i Byen af den Familie Abildgaard, som døde paa Stjernholm 1561 og det efter Tradition udi en Dands. Prædikestolen, som ikke nogensteds i Landet har sin Lige, er af rart Træ, Sben- og Brasilien-Holt, Billedhuggerarbeide en basrelief, hvorpaas skal være arbeidet i 7 Aar, given 1670 af Dorthe Hansdotter, Maadmand Johan Andersens Enke. Orgelværket stort og pynteligt, bekostet 1739 af Kjøbmand Peter Bjerling. Daaben er og anseelig, bekostet 1716 af Borgermester Stephan Hofgaard, og af hans Enke 1721 et Solvsad dertil ssjænket. Af andre fornemme Holt har Frue Kirsten Munk, Grevinde til Slesvig-Holsteen, og Erkebisshop Svane givet Capitaler til denne Kirkes Vedligeholdelse.

St. Jacobs eller Jacobi Kirke var indtil Reformationen Stadens Sognekirke. Anno 1575 blev den derved værende Dømfru Marie Kirkegaard gjort til et Torv, og med Gaarde og Vaaninger omkringbygt. Denne Kirke har et højt Taarn med 5 Klokker, og et Spiir tækket med Kobber, bekostet af Kjøbmand Claus Cortsen. Indvendig er den prydet med 4 Rader nye Stole og Pulpiturer. Daaben bestaaer af en Engel i fuld Corpus, forgyldt, som holder Døbefadet, Altsammen bekostet af Kjøbmand Jens Jørgen Lindved 1742. Altertavlen og Prædikestolen af gammeldags Arbeide, ziirlig forgyldt. Orgelværket er anseeligt. Her ere og nogle Capeller og endeel Epitaphier deels af Billedhugger-Arbeide, deels af Marmor, hvoriblandt Peder Bjerings og Claus Cortsens ere de fornemste hver paa sin Side i Choret *).

*). Da en Restauration af sidstnævnte Kirke var besluttet, iftandsfattes i Aaret 1863

Føruden disse tvende har her før Reformationen været endnu en Kirke, kaldet Vor Frue Kirke. Dette sees af et af Kong Christian III's Breve af 1540, hvorudi Horsens Borgere bevilges at maae nedbryde den gamle Kirke, som kaldes Vor Frue Kirke, og nyde, hvis Kalk, Steen, Klokker, Tømmer og anden Deel der findes, til Hjælp at opbygge deres Sogne-Kirke med. Denne Kirke har ligget ikke langt fra St. Jøbs Kirke, og det er formodenlig dens Kirkegaard, kaldet Domfru Marie Kirkegaard, som nylig blev erindret at være 1575 udlagt til et Torv. Endnu nævner Resenius i sin strevne Atlas den fjerde, nemlig Sancti Johannis Kirke, men om den, eller noget deraf, har været tilovers i hans Tid, da maa det have været en Levning af St. Hans Kloster, som nu strax bliver ommeldt.

I de catholske Tider har her været tvende Kloster, 1) St. Hans Kloster, af Sancti Johannis Hierosolymitani eller Kors-Brodre-orden, men hvor gammel eller af hvem stiftet, vides nu ikke. Anno 1488 har Kong Hans holdt Rettterthing i Korsbrodre-Gaard i Horsens. 1506 har Broder Mathis Knudsen været Prior og Commandeur til Sancti Johannis Ordens Huus i Horsens, og i et Document af 1513 kaldes han Prior i St. Johannis Kloster i Horsens. Efter Reformationen, da Kloster-Godserne blev seculariserede, fik Oluf Munk 1537 af Kong Christian III dette Kloster i Pant og Forlæhning, 1548 fik Axel Nielsøn til Palsgaard Pantebrev derpaa af Kongen for 2000 Jochims-Daler. Anno 1552 fik Hans Stygge Brev, at maa til sig indløse Klosteret fra Axel Nielsøn. Ligeledes bevilger Kong Friderik II 1568, at Holger Rosenkrands til Boller og Rosenvold, Statholder i Nørre-Jylland og Embedsmand paa Skanderborg maa fra Hans Stygge indløse St. Hans Kloster i Horsens. 2) Graabrodre-Kloster, af Minoniter- eller Franciscaner-orden, uden Tvivl det samme som Hvidtfeld pag. 764 kalder Tiggerbrodre-Kloster, er stiftet Anno 1261, hvortil Ridderen Hr. Nicolaus af Barritskov gav sin Gaard og flere Grunde i Horsens, lig-

---

den siden 1796 eller 97 til Gudsstjeneste ubenyttede og meget forfaldne Klosterkirke, til midlertidigt Brug. Dog er den uden Orgel, i hvis Sted Kirkeinspektionen har anstillet et Harmonium. (Det ber bemærkes, at denne i Fortiden catholske Kirke, under Østerrigernes og Preussernes Rovertog herop i Landet, i Aaret 1864 atter blev afbenyttet til catholisk Gudsstjeneste af de polske, ungarske og slavoniske Regimenter). St. Jøbs Kirke erholder faar i sit Indre en fuldstændig tidsmæssig Indretning og Afspudning. Sandsynligvis vil den ogsaa erholde et Barmeapparat.

gende imellem Bestre-Gaden eller Badstuegyde og Stadens Grav mod Østen, havende Aaen sønden til og den almindelige Gade norden til, og indgav sig selv som Broder i Klosteret. 1268 har en fun ved Navn Gro i sit Testamente betænkt Fratres Minores in Horsnes, og 1396 har ligeledes en Adelsmand stjænket disse Munke 2 Mt. Sølv. 1492 har Kong Hans holdet Retterthing i Graabrodre-Kloster i Horsens. 1509 har Fru Kirstine Rosenkands testamenteret Graabrodre i Horsens 2 Pund Korn og Prioren samme Sted en rhinst Gylden. 1530 fik Borgermester og Maad i Horsens Kong Friderik I's Brev om nogle Gaarde og Jorder, som varer komne fra deres By til Graabrodre-Kloster, at, naar Munkene i samme Kloster varde ude, de da samme igjen maatte bekomme. Disse Munke vilde ikke vel til at lade sig uddrive, blev og, saa længe muligt, haandhævede af Mandrop Holt, som havde Jus Fundationis til Klosteret. Men efter at Borgermester Lars Jenssen og en anden Borger, som varer ivrige Lutheranere, havde ved Hr. Mogens Gioses Befordring 1532 forhvervet Kong Friderik I Brev, at Borgemester, Maad og Menighed skulle til sig annamme Graabrodre-Kloster med Kloster-Kirke og Kloster-Gaarden til deres Prædikanter, til Skole og til et Hospital, maatte Munkene endelig bequemme sig til Udvandring.

Den Latinske Skole er fra Kong Friderik I's Tid, som dertil og til et Hospital 1532 stjænkede Graabrodre Klostergaard. Den er 1542 og af Kong Christian III doteret med Tamdrup Sogns Konge-Tiende, og dens Beneficier af de 1739 nedlagte Hobro og Mariager Skoles Indkomster forøgede. Bygningen er, efter en Inscriptions Anviisning, 1589 istandsat af Læhnsmanden paa Bygholm, Erik Lange. Men som samme 1745 var ganske forfalden, blev Skolen ved Etatsraad Lichtenbergs Forslud af ny Grundmuur opbygt 54 Tag og 8 Tag Bindingsbærk, hvorudi foruden Skolen er Rectors og Hørernes Bolig, paa Øvisten et Bibliothek af 430 Volumina og tillagt en Gaards Abl til dets aarlige Formarelse. Alt ved velbemeldte Lichtenbergs Gavmildhed. Skolen har en Rector, 2 Hørere, 30 til 40 Disciple, har dog fun maaelige Legata, som sees i Hofmanns Hundather T II pag. 206 seqv.

At her i gamle Dage har været et af de saakaldte Helligeistest Huse, som var en Art af Hospital, det viser Fru Kirstine Rosenkands's Testamente af 1509, hvorudi hun blandt Andet giver et Pund Korn til Helligeistes Huus i Horsens, ligeledes et Kong Christian III's Brev af 1552, hvori besales, at dette Huses Lemmer og Indkomster

stulde forflyttes til det almindelige Hospital i Aarhuus. Ikke desmindre var her dog ogsaa et andet Hospital, til hvis Indretning Kong Friderik I 1532 forærede Graabroedre Klostergaard. Men som dette ingen Tid var ret kommen i Stand, har Kong Friderik II ved Brev af 1560 befalet, at Hospitalet i Horsens, som paa nogle Aar havde været øde, skulde strax igjen opbygges og altid ved Magt holdes og haver, foruden hvad Gods tilforn laae dertil, selv tillagt endeelaarlig Rente og Indkomst. Saa har og Holger Rosenkrands til Bosser 1564 med Kong Friderik II's Tilladelse stiftet i Horsens Hospital 5 Senge til 5 Fattige af noget Gods, som hans Forældre havde givet til Mariager Kloster at holde Messer for, efterdi samme Messer nu vare aflagte. Anno 1665 har Kong Friderik III gjort og udgivet en Fundation for dette Hospital. For nærværende Tid er Hospitalet en stor gammel grundmuret Bygning af 21 Tag, og vel vedligeholden, formodentlig bygt af bemeldte gamle Klosters Mure. Deri er 33 Lemmer, som nyde hver 2 Mark ugentlig, har en Forstander og sin egen Praest, som tillige er Sognepræst til Torsted i Hatting Herred. Dette Hospital er i god Stand og vel forsørget, som sees af dets mange Legater i Hofmanns Fundatser T II pag. 220 seqv. T III Append. Aarh. pag. 4 Tom X Append. Aarh. pag. 2.

Hvad iøvrigt de Fattiges Bæsen i Horsens angaaer, da ere dertil gjorte mange priselige Anstalter og Donationer, hvorom ligeledes kan læses i Hofmanns Fundatser Tom II pag. 245 seqv. De Fattige, som Byen 1766 betalte Extra-Skat for, vare 238 Sjæle.

Den frie danske Skole har Kjøbmand Jørgen Lindved 1752 oprettet og dertil givet 2400 Rd., foruden andre Donationer af Etatsraad Lichtenberg, Cancelliraad Lichtenhjelm, Procurator Bertel Gedder og flere. See Hofmanns Fundatser Tom II pag. 254 seqv. 441. Borgerne i Horsens, som tilforn have været meget berømte for deres Tarvelighed og simple Levemaade, og desuden meget rige og formuende, bestaaer nu af 208 Familier. Men derhos opholder sig her en god Deel Præste-Enker og Andre, som intet contribuere til Byen, lige som og Sognepræsten, Capellanen, Hospitalspræsten, Rector, 2 Hørere, Borgemesteren, to Maadmænd, Byfogden, By- og Maadstue-Skriveren, Tolderen, Controleuren, Postmesteren, Beier- og Maaleren, Doctor Medicinæ, Apothekeren, Chirurgus, Musikanten, Organisten, Stempel-Papirs-Horvalteren og en Bogbinder ogsaa ere frie for Byens Onera. Af Borgerstabet ere Kjøbmændene 32, Skippere 17, Matroser 5; Amts-

mestere i Laugene: Skomagere 19, Skrædere 12, Smede 13, Snedkere 10, Hattemagere 5, Sadelmagere 4, Fællberedere 6, Håndstæmagere 10, Røkkedreiere 4. Uden Laug: Knapmager 1, Gjortlere 3, Parukmagere 3, Pottemagere 5, Malere 4, Billedhugger 1, Stolemager 1, Uhrmager 1, Guldsmede 4, Kandestobere 1, Muurmestere 4, Kobbersmede 3, Tømmermænd 2, Bødkere 3, Bævere 7, Glarmester 1, Hjulmænd 2, Naalemager 1, Rebslagere 2.*)

Saa der ialt er imod 500 Familier, som 1766 udgjorde 1708 Sjæle over 12 Aar. De Fødte og Døde i Horsens har været ved dette Seculi Begyndelse og for de sidste 20 Aar som følger:

Anno.	Fødte.	Døde.	Anno.	Fødte.	Døde.
1695	64	52	1755	81	89
1696	62	50	1756	77	67
1697	63	49	1757	61	52
1698	56	61	1758	75	59
1699	53	51	1759	61	64
1700	49	76	1760	67	60
1701	54	49	1761	67	54
1702	54	52	1762	67	102
1703	60	49	1763	61	56
1704	66	81	1764	59	102
Summa	583	600	Summa	616	705

Børnekopper i de ældre og yngre Tider har gjort den kjendelige Forskjel imellem Fødte og Døde.

Med Hensyn til Graabrodre-Kloster Kirken meddeler Hr. Geheime-Estatbraad Trap endvidere: „at der, efter at den var stjænket Byen til Sognekirke holdtes Aftensangstjenesten i St. Ibs Kirke, medens Højmesse holdtes i forstnævnte Kirke indtil et kongeligt Rescript af 24de Januar 1794 bestemte, at Gudstjenesten for Høremtíden fun skulde holdes i St. Ibs Kirke, som til den Ende skulde underlastes en betydelig Reparation, og gjøres til ene Hoved-Kirke i Byen. Det følgende Aar blev Reparationen foretaget og har ialt kostet 9482 Rd.

*) Mærkelig nok findes ingen Vager anfert.

2 Mt. 10 St. 1796 eller 1797 synes ogsaa Kirken, som efter Restaurationen fik Navnet „*Vor Frelsers Kirke*“, at være taget i Brug og Klosterkirken, denne langt interessantere Kirke, maatte saaledes dele Skjæbne med alle de andre Graabrodrekirker her i Landet, nemlig at blive nedlagt. Graabrodre-Kirken er formodentlig paabegyndt bygget kort efter 1201; det sees imidlertid tydeligt, at den ikke er bygget paa een Gang, men som det synes til tre forskellige Tider. Det meget store Chor er den ældste Part; det er ved et, tidligere forgyldt, Gitter stilt fra Kirkens Skib og bærer endnu sit gamle Præg; der er Munkestole paa begge Sider, med udskaarne malede Billeder af St. Franciscus, St. Antonius de Padua*). Altertavlen, der er fra gammel Tid, blev 1706 restaureret paa Bekostning af 2 Matroner i Byen. I Aaret 1736 befandtes Klosterkirken at være i en maadelig Tilstand; den sydlige Side af Kirkemuren var trukket udad og revnet næsten fra Øverst til Nederst; Hvælvingerne vare meget brostfældige, Taget forfalden, Stolene og Gulvet ligesaa. Dræget næsten ubrugeligt. En betydelig Reparation foretages nu i Aarene 1738—40. Flere af Horsens Byes mørkelige Mænd og Familier ere ogsaa begravne i Klosterkirken.

Med Hensyn til St. Jøbs eller nu Vor Frelsers Kirke siges samme steds ikkun hvad ovenfor er sagt og at Kirkens Alder er ubekjendt, men en nu tilmuret Indgang i Taarnet synes ved sine uformelige Birater at tyde paa en hoi Alder**).

Om vort ældre Raadhus, der af Pontoppidan ikkun er omtalt med faa Ord, har Hr. Statsraad Trap heller intet Undet, end at det i de senere Aar er blevet nedrevet. Vi finde hos Jens Lauritsen Wolf, der 1654 i sin „*Encomion Regni Daniæ*“ omtaler det, ikke heller Synderligt desangaaende. Det hedder ikkun: „Der er udi denne By it aff Grunden opmuret Raadhus, med fem anseelig Gaule, oc der hos en stor Haufve, hvor dette Raadhus er oc et herligt Axel Torg.“ Det her omtalte Raadhus maa have været et, der har veget Pladsen for det nu i Aaret 1854 nedrevne, da dette slet ingen „anseelige“ Gavle havde. Dette havde derimod en meget hoi Trappe, og, om vi mindes ret, med 12 colossale Kampesteenstrin, der sprang mindst 6 Allen ud paa Torvet. Det nuværende, i 1855 af Nyt opførte Raadhus, er bygget i gothist

*) Alt ovenfor omtalt.

**) Det fornærlig opdagede Frescomaleri, paa en Vægg i Kirken, gjer ligesaa.

Stil, med Taarn og Spiir. Det har en anseelig Vestibule med Søiler. Indgangen er nu lige ved Jorden. Over Indgangen staaer: „Sub lege libertas“ (det er: Frihed under Loven). Ovenover denne Inscription er anbragt Byens Vaaben og over dette igjen et Uhr med gjennemsiglig Skive, der om Aftenen oplyses ved Gas.

Angaaende den Latiniske Skoles Historie finde vi følgende Bidrag i „Indbydelsesskrift til den offentlige Examens i Horsens lærde Skole i Juli 1848 af C. F. W. Bendz, Adjunct“, hvilke vi her give i Uddrag:

„Horsens Latinsskole kan, hvad der for mange Byers Skoler ei længer er muligt, bevise sin Tilværelse for Reformationen. Blandt de 4 Klostre, Horsens har havt, indtog Franciscaner eller Graabrodre Klostret den fornemste Rang. Ved et Brev, dateret Gottorp, Sondagen efter St. Martini Dag 1533, tillader Kong Frederik I Borgerne at tage Graabrodre-Kloster i Besiddelse til Bopæl for deres Prædikanter, til Skole og Hospital, men dets Kirke til en Sognekirke. Dette mærkelige Brev lyder saaledes:

„Wii Frederich ic. Giøre alle witterligt, at os Elsfel. Borgemester, Raadt oc Menigheden vdi wor Kiobstedt Horsens haffuer nu hafft hos os deris wisse Budt, oc ladit berette for os, hvorledis at de Brødre, som ere vdi Graabrodre Kloster vdi forstreffne Horsens, haffue nederbrott Skielleromme oc Huse vdi Closterit, oc solt oc forkommit oc affhend dennem Steen oc andet, huis de kunde fange penge for, emodt thet forbudt, som wi tilforn derpaa giort haffuer, oc ladit dennem medt wore Bressue adware, att de dett icke giøre skulle, och achte medt thiden at forlade samme Closter. Sammeledes haffue de oc berett, at samme Brødre haffuer ødelagt IIII. Borgergaarde ther vdi Byen, oc lagt under deris Closter, oc haffuer forstrevne wore Borgere her for os en Heigbaaren Furstis Konning Hanses wor liere Broders Dom liudendis: Att samme Brødre skulle lade opbygge forstrevne IIII. Gaarde igien, saa ther skulle gaae Kongelig och Byens Thynge aff, huilden Dom de icke fuldkommet haffue. Och disligeste prediche de obenbare vdaff Predicestolen mange Fabell oc andre wrang Verdom, som de icke beuise kunde med den hellige Skrifft, oc dermedt opvæcke Oprør oc thuedracht eblant Allmuen. Tha

for sig forstreffne Marsag oc Leilighedz skyld haffue wi, aff wor synderlig Gunst oc Raade, vndt og thilstedt, oc nu medt thette wort obne Bress vnde oc thilstede, at forstreffne wore Undersaater vdi Horsens mue oc skulle thill dennem anname forstreffne Closter oc Closters Kirke medt ald sin thilhoring thil een Sogne Kirke, oc Kloster-gaarden medt de Huise ther staar paa bygde thill deris Pre dicanter oc Skole, oc thil en Hospital, oc ther indlegge fattige siuge wanfore Mennisker, oc huis Bygning oc Forbedring, som samme wore Undersaatter paa samme Closter-gaardt byggendis oc Forbedrendis worder, thet skal allene komme thil de siuge Mennisker vdi Hospitalit deris Gode oc Beste, oc ingen anden, dog at dersom nogre aff wore Undersaatter kiende dennem nogen Ret at haffue thil forstreffne Closter-Kirke eller Clostergaardt, tha gaae derom, saa megit som Loug oc Rett er. Cum inhibitione solita. Aetum Gottorp Sondag epter S. Martini Dagh, Ao. 1532."

Saaledes sik Horsens sin Latin-skole og det folgende vil vise, at Danmarks Konger ligesom og private Personer have ladet sig det være magtpaaliggende at lette Ungdommen Adgangen til den Skole. Frederik I havde sjænket vor By. Horsens Skole maa, som det antages, have hørt til Skolerne af anden Rang, og regnedes dersor, efter den Bestemmelse, der blev tagen paa Synoden i Antvorskov 1546, med blandt de mindre Trivialskoler. Allerede i den ældste Tid har Skolen, foruden Skolemesteren eller Rectoren, der i Reglen var Magister, havt 2 Hørere og altsaa vistnok 3 Classer (Lectier). Om Skolens Virksomhed og Organisation mangl Efterretninger i en lang Aarrække efter dens Stiftelse. Først ved Skolereformen 1805 finde vi enkelte Data om samme.

Paa Grund af at Professor Worm ei hndede flere Classers Oprettelse, blev først 1829 en 4de (1ste) Classe førstilt oprettet. I Aarene 1844—46 var det under Ventilation at nedlægge Skolen, hvilket imidlertid, til Glæde for Byens og Omegnens Beboere, ikke blev tilfældet. 1846 sik den efter Rectors indsendte Plan 6 Classer med 8 Lærere.

Skolelocalet var indtil 1745 i Klosterets Bygning. Denne Bygning, der i Aaret 1589 skal være opført af Erik Lange til Engels-holm, som dengang var kongelig Lehnsmand paa Bygholms Slot, var aldeles brøsfældig. 1736 lod den datidige Kirkevæge Cancelliraad Jo-

chum de Lichtenhjelm „i Nærværelse af Magistraten, Provst Norup, en Deel af de fornemste Kjøbmænd og Borgere, samt Haandværksmestre“ optage en Synsforretning over Kirken og Latinsskolen, hvilken „befandtes saa slet og ringe, at Lærerne ei derudi kunde være for Mogn og Bind ved Ungdommens Undervisning, men sligt andetsteds i Byen maatte forrette.“ Man henvendte sig til Commerceraad (senere Etatsraad) Gerh. de Lichtenberg, som understøttede med Maad og Daad. Kirken blev først istandsat. 1746 kom Touren til Latinsskolen.

Rectorboligen blev derefter regnet for en af de smukkeste i Landet. Den nye Skolebygning kostede 3890 Rd. at opføre; 1446 Rd. stjænkedes dertil af Forstjellige, 2444 Rd. laante Lichtenberg, hvilke efterhaanden skulde tilbagebetales ham af Kirken. Forbedringer foretages imidlertid i Aarene 1747, 1751, 1752 og 53, der kostede resp. 250, 60, 160 og 120 Rd. aarlig. Ved kongelig Resolution 29de August 1806 bestemtes det, at 2235 Rd. 1 Mt. 12 St. af Skolens Fond skulde anvendes til Istandsstættelse og Forbedring ved Skolebygningen. Disse Arbeider udfortes for den nævnte Sum af Bygmester, Capt. J. Höffner i Aaret 1807. Medens Arbeidet stod paa, var Skolen indlejet hos Sadelmager G. Sonnenborg paa Nørregade*). Senere har Rectoren dog maattet afgive 2de Værrelser til Naturaliecabinet og Læseværelse til 5te Klasse. Af det sidst Anførte fremgaer det, hvor stor Trangen var til en ny Skolebygning, men og ved denne Lejlighed har den Aand, der besjæler Horsens og Omegns Beboere, aabenbaret sig, thi ved frivillig Subscription indkom hertil omtrent 3200 Rd. og ved Raadstumødet 18de November 1846 besluttedes, at Communens Kasse skulde bidrage 2000 Rd. Fra Kirkens Side udrededes 3000 Rd. Med Glæde og erkjendtlig Tak til Kongen og Skolens Belgjørere modtoges derfor høisalig Kong Christian VIII's Resolution af 3die December 1847, hvorved bestemtes, at en ny Skolebygning og Rectorbolig for Byens lærde Skole skulde opfores, og anvistes dertil 35,278 Rd., som skulde udredes af det almindelige Skolefonds Overskud paa den Maade, at dog dertil først skulde benyttes de af Horsens Kømnerkasse og Kirkekassen tilbudne 5000 Rd., og hvad der maatte indkomme ved den aabnede frivillige Subscription, samt ved Salg af den gamle Skolebygning. Stedet, hvor den nye Skolebygning skal staae, er endnu ikke bestemt.

*) Denne Gaard har senere tilhørt afd. General Vibow og er den nuværende Postgaard Nr. 380.

Indbydelseskrift til Aarsproven og Afgangsprøven i Horsens lærde Skole i Juli 1858 oplyser endvidere, at: døværende Cultusminister forelagde for den samlede Rigsdag under 22de Januar 1855 et Lovudkast om Tilveiebringelse af Midlerne til en ny Skolebygning i Horsens, af hvis Motivering det sees, at Universitetsdirectionen, som ovenfor anført, fandt, at det i øconomist henseende vilde blive en ikke ringe Lettelse, om det maaatte behage Kongen at overlade Skolen det i Horsens værende saakaldte Palais, for paa dets Grund at opføre en Saadan.

Bed allerhøieste Resolution af 12te August 1848 blev, paa Ministerens Forestilling derom, Palaisbygningen, uden Betaling, overladt til det lærde Skolevæsen til saadant Brug, Autoriteterne bleve imidlertid enige i, at afhænde denne Bygning, og at henlægge Skolen paa en bedre Plads. Dette stede, og Salget indbragte 16,425 Rd. Bygningsinspecteur Thilemann udarbeidede Tegning og Overslag, der beløb sig til 33,000 Rd. En ny Byggeplads*) blev udseet og indkjøbt i Føraaret 1856. Den 30te Mai s. A. paabegyndtes Bygningen og d. 9de September heistes Krandsen paa samme, og i Aaret 1857 med Begyndelsen af det nye Skoleaar var det egentlige Skolelocale færdig til at tages i Brug.

Indvielsen fandt Sted den 10de November s. A. Hele Byggeføretagendet har krævet en Udgift af 47,583 Rd. 28 Sk.

Om Skolens Eiendom og Indtægter finde vi efter hos Bendz:

At foruden Kong Christian den 3die, der alt i Aaret 1542 henlagde Konge-Korn- og Øvægtinden af Tamdrup Sogn til Skolens Rector, henlages Konge-Korn- og Øvægtinden af Hornum Sogn under 17de April 1739 ligeledes til Rectorens Løn. Hertil maa regnes de saakaldte Degnepensioner af Bjerre-, Hatting-, Rim- og Voer Herreder. For at faae Lærere til Landsby-Menighederne og Degne til Landsby-Kirkerne bestemte Kirkeordinansen, at nogle af de ældste Disciple i Latinsskolerne skulde forrette Degnetjeneste i de nærmest ved Kjøbstæderne beliggende Kirker, og idetmindste een Gang om Ugen undervise Bonderbørnene, som maaatte forsamle sig i en eller anden Bondegård, og der høre de 10 Bud, de tre Troes Artikle, Gadervor osv. forelæse, indtil de funde erindre disse Ting; for disse Forretninger modtog Skolen Degnekaldenes Ind-

*) I den østlige Rand af Byen paa Hjørnet af Havnealleen og Amaliegade.

tægter. De Disciple, der besørgede disse Ærretninger, kaldtes Løbedegne. Christian den 1ste afskaffede imidlertid denne Stift. Efter 1740 fik Hørerne deres Løn forbedrede ved at $\frac{2}{3}$ af de i Aarhuns og Viborg Stift reducerede Degnepensioner bleve samme tillagte.

Af Private have følgende stjænket Legater til Skolen: Gru Else Juul til Brandholm. Ole Ibsen, Raadmand i Horsens. Erkebislop Svane. Bodil Hansdatter, Raadmand og Borger Joh. Andersens Hustru. Gedske Lucasdatter Friis. Mag. Andreas Binding, Probst og Sognepræst i Horsens. Dorothea Hansdatter Lotterup, Enke efter Thonboe, der var Eier af Hanstedgaard. Margrethe Bjerring. Henrich Lichtenberg. Dorothea Didriksdotter i Horsens, en Søster til Borger og Kjøbmand Claus Cordsen. Dorothea Juul. Christen Skeel Jørgensen. Hans Nielsen Ørostrup. Mogens Arenfeldt til Rungaard. Ivar Krabbe til Albech. Michel Buurgaard, Borgemest. i Greenaa. Gertrud Lykke. Anders Thortsen. Niels Matthesen, Handelsmand i Horsens. Cancelliraad Joach. de Lichtenhjelm. Probst Jesper Norup. Jens Jørgen Lindved, Kjøbm. i Horsens. Cancelliraad og Borgemester Andreas Flensburg i Horsens. Assess. Gotfred Schmidt i Horsens. Student D. Davidsen, der opholdt sig i Barrit Præstegaard. Etatsr. Andr. Charles de Teilmann af Nørholm, Ringkjøbing Amt. Joel Ballin, Kjøbmand i Horsens. Tolder Kofoed. Kammerherre F. L. C. v. Beenfeldt og Frue Elise Cathrine født de Lichtenberg.

Nogle Indtægter oppebæres paa en Maade, der bær Præget af Munketiden; til saadanne maa regnes de saakaldte Bøssepenge og Diskantpenge. Rectoren var i ældre Tider egentlig Dagn, skulde prædike, som oftest til Aftensang. Anden Hører var da Cantor. Disciplene gjorde Sangopvartning. Skolens Bibliotheks Tilværelse styrdes især Justitsraad Gerh. de Lichtenberg. I hans Godspor trædte Mange. F. Ex.: Guldborg, Suhm, Mag. P. Cortsen og Theilmann. Temporaire Indtægter ydedes af de russiske Prindsler og Prinsesser, som og af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler, i saavel Penge som i Bøger og Tidsskrivter. Af Rectores udhæve vi følgende:

Den første Rector i Horsens var Nicolaus Olai (Niels Oluffsen). Mag. Joh. Petrus Horsnensis (Hans Pedersen Hor-

sens) var født i Horsens 1545. Mag. Math. Porsius (Mads Andersen Pors) var født i Horsens. Lauritz Ernstsen von Baden var født i Horsens, hvor hans Fader var Borgemester. Mag. Jens Hansen var Rector 1742—56. I hans Rectorat falder Ove Høegh-Guldbergs Skolegang i Horsens lærde Skole (1746—49). Han faldes i Protocollen Ove Jørgensen Høegh (hans Fader hed Jørgen Høegh), senere Ove Guldberg. Ove Guldberg ansøres 1748 som Thordegn. Joh. Henr. Tauber var Rector 1773—81. I sit Skoleliv dimitterede han 215 Disciple til Universitetet. I hans Lid dimitteredes fra Horsens blandt Andre (Prof., Stiftspr.) Clausen, (Præsten) J. Hornsyld og (Etrd.) D. Hornsyld. I sin Embedstid tjekkede Ove Høegh-Guldberg i Aaret 1797 „indtil videre“ aarlig 20 Rd. som Glittighedsbelønning til Disciple. Under 9de October 1779 strev nævnte Guldberg blandt Mere til Tauber: „Til Hornsyld sender jeg herved 10 Rd., som Deres Velædelhed vilde give ham fra mig; men tillige bede ham, at sende mig tilkommende Sommer en Fortsættelse over saa mange Liig-Steen paa Kirke-Gulvene især, som han kunde læse. — — — Deres Velædelhed har vel efter Forordningen allerede ophængt i Deres Skole en Liste over de Mænd, som derfra ere komne til Embede. Horsens har dog Nogle, den kan glæde sig over. Erkebislop Svane og Løvenørn skulle ei glemmes.“ Prof. Oluf Worm var Rector 1787—1829; hans veltrufne Portrait findes endnu i mange Huse. Han heed egentlig Oluf Bagge og var født 1757. Hans Moder var en Worm. Af de Candidater, han assendte til Academiet, sik næsten Alle bedste Characteer til exam. artium, og hvoraf mange udmærkedes. Han døde den 12te September 1830, næsten 73 Aar gl. og efter 41 Aars samvittighedsfuld Embedsførelse. Endel af hans Disciple satte en smuk Mindestøtte, der er udfert af Bissen, paa hans Hvilested. De, der kendte ham, ville endnu mindes ham med sand Høiagtelse, og for hans mange endnu levende Disciple vil hans Minde være uudsletteligt.*)

Af Adjuncter nævne vi kun saadanne, der vare og ere fødte i Horsens og Omegn:

Hans Rosendahl, født i Horsens 1756, var Son af Stomager P. M. sammested. Han blev, efter i Arene 1780—82 at have

* Siden 30te Juli 1849 er Hr. Prof., R., Fred. Chr. Carl Birch, forh. Overlæret ved Metropolitanstolen i Kjøbenhavn, Rector ved Skolen.

været Hører, Hønslærer paa Bygholm og 1790 Sognepræst til Hatting og Tørsted. Han døde 1843 som Consistorialraad i Hatting.

Niels Christoffer Juel var født i Horsens 1757, hvor hans Fader var Hellbereder. Han døde som Præst i Bestofte.

Hs. Chr. Friis var født 1766 i Hvirring, hvor hans Fader var Bonde. Han døde 1828 som Præst i Sjørring.

Lauritz Spandet Vogelius var født 1778 i Hundslund Præstegaard, hvor hans Fader var Præst. Han døde 1814 som Præst for Linnerup og Hammer Menighed i Hjortsvang Præstegaard.

Jens Møller Vogelius, Sidstnævntes Broder, var født 1780 samme steds. Han døde som Præst for Hundslund Menighed i Aaret 1861. 81 Aar gammel.

Erich Pet. Rosendahl, Prof., er født 1792 i Hatting Præstegaard. Han lever i Kjøbenhavn.

Jens Chr. Schmidt er født 1803 i Væhr Præstegaard. I Aaret 1841 blev han paa Forslag af afd. Greve Freys til Grysenborg valdet til Sognepræst for Thyrsted og Uth Menigheder, i hvilket Embede han endnu er.

Pet. Høi Aaby, Søn af Skräder Rs. Aaby i Horsens, er født 1801, blev Præst 1828 og er endnu Præst i Heils og Beistrup.

Sam. Nicol. Madsen Hildach var født 1806 i Horsens, hvor hans Fader, Hans Madsen, var Brændeviinsbrænder. Hans Stedfader, Ørnlæge Hildach, satte ham i den lærde Skole. Han døde i Aaret 1835 som Adjunct.

Carl Chr. Nic. Balle var født 1806 i Urlev Præstegaard. Han døde 1855 som Præst i Nebbsager og Bjerre.

Niels Kirchemoe Bechmann var født 1807 i Maarup Præstegaard. Døde som Præst til Hald og Kjærby Menighed.

Lauritz Rosendahl, Broder til oven nævnte Prof. R. Han er født i Hatting Præstegaard 1802, og er endnu Præst i Uldum.

Michael Roedsted Schmidt, Søn af Horvalter S. paa Barritskov, er født 1815, og er endnu Adjunct samme steds.

Chr. Fred. Bruun er født 1821 i Horsens. Hans Fader var den agtede, og endnu ofte mindede Bødker Johan Bruun. Han er endnu Adjunct ved Skolen.

Med Hensyn til Standpunktet af vort Almueskolevæsen i Fortiden, da er dette indhyllet i Mørke, og intetsteds findes Noget derom optegnet; og helst maa man vel undgaae at see at sprede dette, thi det har dermed sikkertigen været daarlig bevendt.

I Fundationerne til Legaterne omtales kun en „fri dansk Skole“, som for at skille den fra „Latine-Skolen“, medens den i Regnsta-berne benævnes „den frie Fattigskole“.

Legaterne til denne ere:

Henrich Lichtenberg har under 29de December 1732 testamenteret 2de Gaardes Avl paa Bhens Mark.

Chr. Petersen Gjødvad har under 27. Apr. 1743 givet 500 Røfl D. Et.

Berthel Hedder har under 24de Aug. 1750 givet . . . 200 — " "

Cancelliraad Lichtenhjelm har under 16de Mai 1754 givet 200 — " "

Jens Jørgen Lindvig den 14de Marts 1766 stjænket

Anpart 125 Tdr. 4 Skpr. Matr. Hartkorn i Hvei-

sel Sogns Konge-Korntiende og 6 Gaardes Avl

paa Horsens Mark.

Samme har desuden under 16de April 1760 givet 20

Røfl aarlig til Klæder for fattige Børn i Skolen.

Elisabeth Lugaard, Jens Olufssens Enke, 18de Aug. 1758 100 Røfl „ P. D. Et.

Major Andr. Houman 31te Marts 1759 . . . . . 13 — 2 - " "

Justinus Widmann Hylle, 16de Jan. 1760 . . . . . 20 — " - " "

Casper Bormann, givet Herligheden af 2 Bøndergaarde

i Hundslund Sogn, hvorfaf Halvdelen op-

lägges.

Georg Chr. Eberhardt og Hustru, 5te Aaril 1765 . . 25 — " - " "

Borgemester Høstmark, 11te Jan. 1776 . . . . . 66 — 4 - " "

Sadelmager Claus Andersen og Hustru, 26. Jan. 1776 . 200 — " - " "

Nille Grondahl givet den 7de Mai 1811 . . . . . 300 — " - " "

Sidstnævntes Arvinger tillagde . . . . . 50 — " - " "

Summa Skolens legerede Capitaler 1675 Røfl „ P. D. Et.

Skolens nuværende visse Indtægter andrage ifsun c. 1650 Røfl r. M.

Denne Skole, der, indtil den nye Skolebygning i Alleegaden toges i Brug, har været i den Byen tilhørende Gaard Nr. 262 paa Nørre-gade, forestodes fra Slutningen af forrige Aarhundrede indtil Aaret

1827 af N. Tander, der var første Lærer*) indtil han afløstes af Grabow og nuværende Cantor Poulsen. Alle andre Skoler vare da Privatskoler, af hvilke den fornemste var den saakaldte „tydſle Skole“, i hvilken Byens høiere Borgerclassers Born gif. Uagtet den hed „den tydſle Skole“, lærtes i samme dog fornemmelig Dansk, men, hvad der da var sjeldnere i de lavere Skoler, ogsaa Tydſt. Denne Skole var paa Søndergade i Gaarden Nr. 21. Den „tydſle Skolemester“, som han kaldtes, hed Marcus Henriksen**), var født i Mossøl 1756 og døde her 1835, 78 Aar gammel.

Hans Virksomhed her har sikkertlig varet mindst imellem 40 à 50 Aar. Han havde indført en Slags gymnastiske Øvelser, der foregik i Skole-Gaarden hver Eftermiddag forinden Undervisningen begyndte. Forresten var han, uagtet sin Kjæmpestørrelse, en svag Mand, der meget ofte fik Sygdomsanfall i Skolen. Han holdt stedje en Uderlærer. Den han fik tjør gav han gjerne Aftentimer, naar det ønskedes. Hans Elevers Antal er Legio.

Dernæst holdt Fuglslev, der endnu er i frist Minde, som tidligere havde været Tjener hos Provst Brønsted, der var Sognepræst, ogsaa Skole paa Norregade i Gaarden Nr. 256. Han havde ved mangeaarig Practik dog erhvervet sig saa mange Kundskaber, at han omfider blev betroet anden Lærerpost i den senere BorgerSkole. Pugestoler havde M. Bossel, der boede paa Melletorvet, og Frederikke, der boede i Thonbogade, en M. Bull havde et Pigeinstitut. I Aaret 1818 kjøbte Byen Gaarden Nr. 36 paa Søndergade af Tobakspinder Enghardt og indrettede den til BorgerSkole. Her ansattes den første Catechet og første Lærer Rosen, der var overordentlig afholdt. Han

*) Første Lærers aarlige Lon var i Aaret 1825 470 Rd. 5 Mf. 10 St.

Aanden do., Christoffer Petersens Lon var.. 100 — " — "

Tredie do., Poulsens Lon var .. . . . . 81 — " — "

**) Udgiveren, hvis Lærer han var, mindes ham med Hoiagtelse, uagtet hans Maade at straffe paa stedse forekom ham som mindre human. Straffen, der kaldtes Haandtage (eller som det i det lavere Sprog hed: Handdast eller endog Håndast) havde forskjellige Grader og udførtes paa forskjellige Maader. Dommen blev høit forkyndt og Synderen maatte mode ved Cathedret og række den stive Arm ud, hvis en Hammerat ikke fulde holde den. Med et mægtigt Niis uddelethes der nu indtil 10 à 12 Dast, enten med Tuppen eller med den tykke Ende, meer eller mindre sterkt. Trak man Haanden tilbage, fik man Tillæg. Undertiden udførtes Executionen med Linealen, enten med Fladen eller med Skarpen. Til den forstosslede Synder anvendtes Tampen.

var, foruden en fortæffelig Lærer, en ypperlig Prædikant og prædikede, som oftest, for propfuld Kirke.

Skolegaarden, der omsider ansaaes for utilstrækkelig til det stærkt vogende Antal Skolebørn, kom i Ærfald og med den Underviisningen. Takket være imidlertid Authoriteterne og Indvaanerne, der, efter ikke faa Aars slæbende Debat, endelig kom til det Resultat at lade opføre nye Gaarde til Borger- og Almueskolen, der, som vi haabe og ønske, længe maae kneise, og til Efterslægten bære Bidne om den sjonne Samfunds-land, der har bessjalet Begge.

Kong Frederik den III har den 21de April 1569 stjænket Hospitalet Thorsted Kirke med Tiende saavel som Kongtienden af Thorsted Sogn, saa og fri Olden til 50 Sviin, paa Skanderborg Skove i Voer Herred, men denne Ret til Olden er falden bort for over 100 Aar siden. Samme Æid stjænkede Kongen endvidere til Hospitalet endeel Jordegods.

Jørg. Rosenkrantz til Rosenthal har under 28de Juli 1579 stjænket samme 4 Bondergaarde.

Mogens Friis til Bosler og Faurstov har under 29de Juli 1666 stjænket 500 Rd.

En nu ubekjendt har for over 100 Aar siden stjænket samme 650 Rd.

Horsens Byes Donation. Af Byens Forder svares aarlig 25 Tdr. Byg og 25 Tdr. Rug, hvorimod Magistraten disponerer over 4 Hospitalsportioner.

Maren Pedersdatter Stauning sal. Kølholtz har under 18de Nov. 1739 givet Hospitalet Hornum Sogns Konge- og Korntiende.

Hospitalsforstander Simon Braad har den 30te Aug. 1742 stjænket 400 Rd.

Anna Margrethe Helms, Apotheker Schmidts Enke, 1000 Rd.

Af Krigsraad Leths Legat oppebæres aarlig 69 Rd. 2 Mt.

Den nu gjeldende Fundats er givet af Kong Frederik den VII, den 7de Juli 1856.

Hospitalet eier nu:

- Rentebærende Capital 72,697 Rd. 53 St., bestybesum for en
- folgt Føstegaard 2800 Rd., ialt 75,497 Rd. 53 St.

- c) Thorsted Kirkehus, som er bortfæstet.
- d) Jorder paa Horsens Byes Mark og endel af Haven indbringe i aarlig Leie 840 Rd. 45 St.
- e) Kornindtægter: 70 Edr. Aug. 406 Edr. 1 Skp. $\frac{7}{24}$ Ædk. Byg aarlig.
- f) Forskjellige Pengeindtægter af Legater m. m. 226 Rd. 84 St. aarlig.

Hospitalets Bygninger bestaae nu af:

- a) et grundmuret Forhuus, 21 Tag langt, 1 Etage i den ene Ende, der er indrettet til Kirke, og 2 Etager i den anden Ende, hvori er Församlingsstue og Sovested.
- b) et grundmuret Sidehuus, 10 Tag 2 Etage, hvori er Deconomi-leilighed, Bolig for Deconomen og Stuekonen, Liigstue og Op-holdssted for 8 a 10 Lemmer.
- c) Bindingsværks Huus, 7 Tag til Badske- og Brændehuus.
- d) Et Par mindre Bygninger i Gaarden.

Bygningerne ere brandforsikrede for 17860 Rd.

Fordelingen blandt Lemmerne eller Pensionisterne er:

26 nyde fuld Portion, hvortil hører: Huusly, Lys, Varme, Beklædning, Lægehjælp og Medicin,

4 nyde alene fri Bolig Lys og Varme og

14 nyde Pengeunderstøttelse udenfor Stiftelsen. I de senere Aar ere samtlige Beboelser sørdeles hensigtsmæssig og bequemt indrettede og forbedrede.

Den Kjærlighed og Interesse, med hvilken den nuværende Hospitalsforstander, Cancelliraad Chr. Hjerrild stedse har omfattet og omfatter denne Stiftelse, hans overordentlige Belvillie for dens Beboere, styrdes disses sørdeles Belvære, som og Capitalernes Conservering og betydelige Forøgelse.

Hvo der har anlagt Apotheket er ubekjendt. En Apotheker Ellenbogens Enke folgte Apotheket den 11te November 1407 til en Pharmaceut Jacob Schmidt af Gardelegen ved Magdeborg; han blev gift med Ane Margarethe Helms, hvis Fader var Apotheker i Haderslev. Denne byggede 1736 den Gaard, i hvilken der endnu er Apothek*).

*). Over Indgangen findes endnu dette Aarskal samt den tyske Inscription: „Rønliglich privilegierte Apotheke“ anbragt.

Efter hans Død fik Sønnen Gottfred Schmidt det. Dennes Arvinger solgte Apotheket 1780 til Jacob Helms, hans Søn Assessor pharm. Adam Helms kjøbte det 1817, og efter dennes Død solgtes det af Enken til Sønnen, den nuværende Eier, Cancelliraad, Apotheker Jacob Helms.

Apotheket er i sin Tid bygget af Materialierne af nogle nedbrudte Taarne paa Hovedgaarden Uhrup, der engang i Fortiden har tilhørt Danmarks Bovehals, Peder Skram.

Saavidt vi have funnet efterforske, har Horsens havt fast Garnison siden 1716. Svende Compagnier eller og Esquadroner Ryttere af Generalmajor Lüttichaus Regiment have ligget her indtil 1719. General Lüttichau boede i Jesper Erichsens Gaard, Regimentsqvartermesteren i Simon Braads Gaard, Auditeuren hos Peder Verstrup, Regiments-Paukeren hos Møl Hauberg, Gevaltigeren og hans Knægt hos Rasmus Hansen og Cornett Wulffraad hos Jens Skjold. Det ene Compagni hed „Lif-Compagniet“. 1719 var det 2de Compagnier af Oberst Grev Fryhs's Regiment. 1721 igjen General Lüttichaus Regiment, med Ritmestrene Ueterwick og Schack. 1722 Oberst Ranhaus Regiment med Esquadroncheferne Oberstl. Gabel og Ritmester Uttran. 1725 var det Oberst Sames's Regiment, med Major Kneils og Ritmester Sperling. I Slutningen af Aarhundredet var Generalmalor Bardenfleth Chef. Den os bekjendte Rosingske Gaard var da hans. Det Bardenflethske Regiment skal tidligere have været Kyradsseerregiment, hvorpaa det igjen blev Ryttere og under 25de Jan. 1816 fik det Navn af „det Slesvigiske Kyradsseerregiment“, som det bar indtil det i Aaret 1842 opløstes. De fire sidste Generaler var Bardenfleth, Poulsen, Lasson og Glindt.

I Slutningen af forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede havde Byen 3de Borgercorps, nemlig Borgerne, Anden Afdeling og Jægerne. Førstnævnte vare uniformerede med sort mørkeblaa Trøje, hvide Lærreds Beenklæder og spids sort filthat med hvid og rød fjederbusk. Første Section saavel som Officierer, Underofficierer, Tambour og Piber havde carmoisintrøde kjoler med grøn Krave og Opslug (gammeldags Snit) og trekantet Hat med fjederbusk. Anden Afdeling mørkeblaa Trøje, rød Krave og Opslug, hvide Beenklæder og Hat med fjederbusk. Officererne som første Afdelings. Jægerne med grøn sort

Troie med sort Krave og Opslug, hvide Beenklæder og Chacot med grøn Hjederbusk; Officerer og Underofficerer ligesaa.

Af de tvende Enkeboliger er „Svaneboligen“ den Aeldste. Den er stiftet af Anna Svane, Erkebisshop Dr. Hans Svanes Moder, Borgemester Hans Nibers Enke. Gavebrevet er dateret 29de August 1631. Det hedder derom: „Hun gav til 3 fattige Enkers Bolig et Huus, bestaaende af 9 Tag (hvilken var den første nye Bygning, fundatrig ved sin Hjemkomst efter Krigstiden havde ladet bygge af det som Hjenderne havde nedbrudt) item 100 Rdlr. in Specie, af hendes Stervbo Forlods at udtages, hvoraf den aarlig Rente skulde anvendes til samme Boders Bedligeholdelse, samt Overskudet fra den nødvendige Reparation til disse fattige Enkers Modtorft uddeles.“ Fundatsen lyder saaledes:

Hjendes jeg Anna Svane sal. Hans Nibers, forrige Borgemester, udi Horsens, Hans Esterleveriske, og gjør vitterligt, at eftersom Gud den Allermægtigste efter sin Faderlige Willie harer hjemføgt vores hjære Fædre-Land med sit Bredes Niis, saa jeg med flere fattige Folk, for Hjendernes Indfald og Overvold, harer givet os paa Flugten hen paa fremmede Steder, hvor jeg og mine, af Guds gode Forsyn ere rigelig og velforsorget og bevaret, indtil Gud af sin store Raade harer ud-drevet Hjenderne af Landet, og givet os den hjære og ynskelige Fred, og ladet os komme med Fred og Sundhed hjem til Land og Huus, for hvilken hans store Raade og Barmhjertighed hans hellige Navn være lovet og benedidet i al Evighed; Da, paa det jeg ikke skulle findes min Herre og gode Gud utaknemlig for saadanne store beviste Raader, harer jeg til et Taknemmeligheds-Tegn, Gud Allermægtigste til Lov! Tre fattige, ærlige, forarmede og hjælpeløse Enker til Trost, Gode og Behyfinge godvilligen givet og forærer tre mine Boder, som er 9 Tag Huus, hvilket er den første nye Bygning jeg harer ladet bygge (af det Hjenderne have nedbrudt) siden vor Herre harer ladet mig komme hjem i Landet igjen, og ere beliggende paa den Vestere Side udi Fugholms Gade, som er udi Længden tive Lybsch Alen og halvtredie Qvarter, strækker sig vesten paa med sin Gaards Rum til Hans Andersens Hauge og Gaards Rum vedtager, hvilke Boder hermed skal være afhændt fra mig og mine Arvinger og skjædt til Borgemester og Raad her samme steds, de, som nu ere eller herefter kommandes vorder, og skulle altid herefter blive og forundes 3 fattige Enker deres Huus-Bærelse, som Borgemester og Raad med Sogne-

Præsten fjendes det vorde, og sig stikkelsen og ørligen vil forholde; Og vil jeg selve min Livs-Tid holde samme Boder ved Hævd og Magt, og dersuden give til samme Huuse 100 Specie-Dalere, som efter min dodelige Afgang, af min efterladte Boe og Gods maa og skal forlodss udtages og skal tilstilles Borgemester Raad og Sognepræsten, som dennem hos godt visse Folk skal udsette paa Rente, hvilke aldrig skal eller maa optages ei heller til anden Brug henbendes, mens Renten deraf at anvende til samme Boders Vedligeholdelse; Og dersom noget kunde af Renten forovres fra samme Boders nødvendige Bygning, skal det de hattige i Husene uddeles; Og formaner jeg herved Borgemester og Raad og Sogne-Præst, de, som nu ere eller kommedes vorder, at de ville have flittig Opsyn, at al Ting hermed oprigtigen udi alle Maader maa holdes og efterkommes, som forskrevet staar, som de for Gud Allermægtigste ville være bekjendt, og ikke tilstæde dette til nogen anden Brug at henbendes eller forandres, end som for er rort, saafremt de ikke dermed ville opvække imod dem og deres Børn Guds øvige Hævn og Bred; At dette af mig saaledes udi alle Maader holdes og efterkommes skal, som forskrevet staar; Dets til træggere og ydermere Stadfæstelse haver jeg dette med min egen Haand underskrevet, og hjærligen tilbeder min kjære Svoger, Hæderlig og Højlerde Mand Doctor Christen Jensen, Kongelig Majestæts Hof-Prædicant og Erelig og Belagte Mand Ernst Ernstsen, saa og min kjære Son Oluf Hansen, begge Borgemestere her sammestæds, saa vel som og min kjære Son Hans Hansen Svane Student, med mig til Bitterlighed at underskrive." Actum Horsens 29. Aug. Anno 1631.

Anna Svane Sal. Hans Ribers, egenhaand.

Christianus Dani Dr. Ernst Ernstsen. Oluf Hansen, egenhaand.

Hans Hansen Svane.

Af Inscriptionen paa den Steen, der er indmuret over Indgangen og paa hvilken der tillige en hautrelief er udhugget en Svane, fremgaaer det, at Stiftelsens Midler samvittighedsfuldt maa være administrerede. Inscriptionen er nemlig saalydende:

"Anno 1631 lod ædle Mad. Anna Svane Sal. Ribers, frelst fra Hjenden bygge for 3 Enker Himmeriges Boder og give 100 Specie-Daler, hvis redelige Anvendelse ved Præsten og Øvrigheden har frembragt denne bedre Bygning i Aaret 1785"

Sammesteds udtales det fromme Ønske:

„Her bygdes Himmerig af Svane for 3 Enker
En bedre Bolig nu til Flere Renter stjænker
Gud give Giversten og dem som redelig
Behandle Gaverne et evigt Himmerig.“

H. N. Grimodt,
Sognepræst.

Cancelliraad Flensburg,
Borgmester.

D. Gründahl,
Raadmand.

C. Fusing,

Flensburgs Enkebolig er stiftet af Cancelliraad Andreas Flensburg, Borgmester og Byfoged i Horsens, og hans Hustru Anna Catharina Stephansdatter, for Ste Borgerenker*) Foruden fri Bolig erholde Enkerne en aarlig Understøttelse i Penge af 15 à 24 Rd., hvilken Understøttelse er dem tildeelt deels af Stiftelsen og deels af forskellige andre Legater, der af Magistraten og Sognepræsten uddeles til ældre værdige Trængende, som ikke høre under Fattigvæsenet.**)

Ogsaa Beboerne af ovennævnte twende Enkeboliger glæde sig til at leve under Hr. Cancelliraad Chr. Hjerrilds kjærlige Varetægt, der som Fundatsforvalter er overdraget Bestyrelsen af disse.

De russiske eller rettere de hertugelig Brunsvig-Lynneborgske Prindser og Prindsesser.

I løbet af Aarene 1775—80 højtes af den danske Regjering twende Kjøbmandsgaarde, beliggende paa Torvet ligeoversor Kirken, der sammenlagdes til et Palais for 4 Søskende af den russiske Keiserfamilie, der, ifølge Overenskomst imellem det danske og russiske Hof, skulde henleve Resten af deres sorgelige Liv her. Det var Prindserne Alegis og Peter samt Prindsesserne Catharina og Elisabeth. De vare Broderbørn af Enkedronning Juliane Marie, nemlig Børn af Anton Ulrich, Hertug af

*) Fundationen er dateret den 23de October 1790. Hvilket År den er bygget, har ikke været til at erfare.

**) En Inscription over Porten lyder saaledes: „Frie Bolig for Ste Horsens Borger-Enker, oprettet det velgjørende Forsyn til Ere af Cancelliraad Andreas Flensburg Borgmester og Byfoged i Horsens og hans Frue Anna Catharina Stephansdatter. ÅR (Tallet udeladt).

Brunsvig, og Anna, Hertuginde af Mecklenborg. Ved den Thronrevolution, som bragte Peter den Stores Datter Elisabeth paa Thronen 1741, var deres ældre Broder, den eenaarige Keiser Ivan, blevet styrket og hans Forældre forviste til en øde Ø ved Archangel, hvor disse af Skjæbnen saa haardt behandlede Hærstebørn vare opdragne. Af „Breve fra en dansk Tourist“, der vil have øft af „authentiske Kilder“, hidcette vi følgende Uddrag: Ivan blev holdt fængslet i Schlüsselborg, hvor han vagede op i Uvidenhed, indtil han i sit 24de Åar blev dræbt af sine Fangevogtere, da et Forsøg skete paa at befrie ham og at sætte ham paa Thronen igjen. Forældrene vare imidlertid døde i Fængslet. Man gyser ved at læse Beviserne paa disse fire Bæseners Slovhed, hos hvem alle Ideer om Livet sammenblandedes med Fængselets Baner, og som dog fulgte deres Stilling. Den brunsvigiske Familie vansmægtede længe i en Slags Landflygtighed, idet den flyttedes omkring i Riget. Dens sidste Opholdssted i Rusland var Cholmogory, en gammel By i Gouvernementet Archangel, anlagt paa en øde Ø i Dvina, omtrent 70 Werster fra Byen Archangel. Familien levede der fjernt fra enhver anden Bolig i et Huus, der netop var bestemt for den og de Folk, som vare ansatte i dens Tjeneste. Den havde kun Tilladelse til at spadsere i den Have, der hørte til Huset. Forst døde Moderen og den 16de Mai 1774 Fareren. Prinsesse Catharine var født i Petersborg, Prinsesse Elisabeth i Dünaminde, Prinserne derimod i Cholmogory. Den Sidstes Fødsel havde kostet Moderen Livet. En Officier af Generalstabben var deres Bevogter. Til deres Opvartning havde de kun Personer af den lavere Klasse og blev ethvert Samqvem med den øvrige Verden dem forbudt. De blev saaledes opdragne i al Uvidenhed og kjendte intet andet Sprog end det russiske og lidt Tysk. Da Keiserinde Catharina den Anden havde besieget Thronen, saae hun medlidende til sine Fanger. Efter 18 Års Forløb vilde hun dog formilde deres Skjæbne og besluttede at sende dem til — Norge, hvilket Dronning Juliane Marie dog fik forandret, saa deres Opholdssted blev bestemt at skulle være her i Byen. Correspondancen desangaaende fortæs directe mellem Keiserinden og Dronningen. Meget faa Personer indviedes i Hemmeligheden. En Oberst Besborodsko, der var ansat hos Keiserinden, havde med Sagen at gjøre.

Man udnevnte Cabinetsraad Melgunof til Gouverneur i Archangel og overdrog til ham at lade bygge et Skib eller leie et saadant, for dermed at befordre Fangerne til deres nye Bestemmelsessted. Publicum

indbildte man, at Skibet skulde gaae paa Opdagelse. Den gamle Gouverneur Golowzin bragte Melgunof til Hangerne. Da Sidstnævnte traadte ind til dem, fastede de sig forstrækkede for hans Fodder, og besvore ham at beskytte dem. Han beroligede og trostede dem. Han fortalte dem om den Maade, Keiserinden vilde vise dem, og de fastede sig efter for hans Fodder og begge Sostre brast i Graad. Catharine, der forte Ordet, forsikrede ham, at de forinden Keiserinden havde taget sig af dem, havde lidt Nod. I 6 Dage forblev han tilligemed den gamle Gouverneur hos dem. De spiste hos dem til Middag og spillede Kort med dem, især tressette. Forresten kjedede de sig hos dem. Han udspionerede imidlertid deres Characteer og Evner. Han sildrer Familien paa følgende Maade: Catharine var lille af Vaegt, havde hvid Teint og lignede sin Fader. Hun var meget dov og havde derfor Banskelighed med at udtrykke sig, saa man neppe funde forstaae hende. Brodrene og Søsteren talte til hende med Tegn. Hun var undseelig og besteden og af en blid Characteer. Hendes Constitution var meget stærk. Hendes Tænder vare ødelagte af Skjorbug. Ved i sit 9de Åar at falde ned af en hoi Steentrappe havde Elisabeth forslaaet Hovedet saaledes, at hun leed af en næsten uafbrudt Hovedpine. Hun lignede sin Moder. Hun overgik alle de andre Sødskende i Forstand og Talegaver. De adløde som oftest hende i Alt. I Året 1777 var hun i nogle Maaneder fra Forstanden men var dog nu rast igjen. Noget Overordentligt var der imidlertid ikke hos hende. Hendes og Brodrenes Talemaader vidnede om det Sted, hvor de vare opdragne. Prinds Peter havde alt som Barn en Pukkel baade fortil og bagtil, dog ikke i nogen hoi Grad. Han var noget sjæv i høire Side og det ene Been var noget fordreiet. Han var meget indskrænket, undseelig og tavslig. Baade hans og Broderens Ideer vare barnagtige; dog var han munter, og lœv ofte, naar der Intet var at lee af.

Med de samme indskrænklede Aandsevner syntes Prinds Alegis dog at være noget behændigere, dristigere og alvorligere. Hans Constitution var god, og af Naturen var han munter. Begge Brodrene vare smaa af Vaegt, havde lys Teint og lignede Faderen.

De levede samtligen i indbyrdes god Forstaelse, vare milde og menneskeljærlige. De arbeidede sædvanlig i Haven og passede — Hønsene og Wenderne. De gled gjerne paa Jis. De løste flittig Kirlebenner i deres Bøger. Søstrenes hele Bestjæltigelse var at sye.

Prindsesse Elisabeth bad Melgunof om at udvirke, at de kunde forblive i deres Ørken. Her ere vi oppoxede, sagde hun, vi ere vante til disse Steder. Vi trænge nu ikke til Verden, den vilde endog være os utsaalelig, thi vi vide ikke, hvorledes vi skulle omgaaes med Folk, og det er for sildig at lære det. Vi bede og om at faae en Skräder, som kan sye vores Klæder. Keiserinden er saa naadig at sende os Hatte, Kapper og Huer, men vi bruge dem ikke, da hverken vi eller vores Piger forstaae at sætte dem op. Send os og endelig et Menneske, som forstaaer sig derpaa.

Melgunof overdrog nu Commandanten i Archangels Havn, General Wrangel, uden at gjøre ham bekjendt med deres Bestemmelse, Skibenes Udstyrelse. Keiserinden havde sendt Fregatten „Polarstjernen“ til Archangel for at afhente dem. Keiserinden befalede Commandanten paa Schlüsselborg, Oberst Ziegler, og Enken efter Amtmanden i Liefland, Liliensfeldt, tilligemed hendes tvende Døtre at ledsage dem til Norge, og der at overlevere dem til Den, som var forsynet med Fuldmagt fra det danske Hof, hvorefter de igjen skulde vende tilbage til Rusland.

Prindsene og Prindsesserne tilligemed alle de Personer, der var ansatte hos dem, afgik nu paa et Flodstib til Fæstningen Nowodwinskoj Kl. 1 om Natten imellem den 26de og 27de Juni 1780, hvor de ankom den 28de Kl. 3 om Morgen. De 4 Sødskende blev meget forstærkede, da de faae Fæstningen, og bilda sig ind, at alle Melgunofs Forsikringer varer Logn, men for at berolige dem indlogeredes de i Commandantboligen og fik Lov til frit at spadsere paa Volden og at seile i en Baad. De gik nu ombord i Fregatten „Polarstjernen“. Da Melgunof tog Afsked fra dem, formanede han dem og sagde, at de vilde blive ulykkelige, hvis de viste sig utaknemmelige mod Keiserinden. De brast i Graad, faldt paa Knæ, og Prindsesse Elisabeth sagde i Alles Ravn: Gud straffe os, hvis vi forglemme den Raade, som vor Moder har viist os. Vi ville bestandig blive Hds. Majestæts Slaver. Efter deres Bortreise sendte Keiserinden dem Klæder, Peitsværk, Theeserviser, Uhre, Minge m. m. Da de kom til Bergen, leverede Oberst Ziegler dem 2000 holl. Ducater til Kommepenge. „Polarstjernen“ blev forsinket ved Modvind og Uveir og var først den 18de September kommen til Bergen. Et dansk Krigsstib „Mars“, commanderet af Captain Lütgen, ventede dem der. Den 11te September bragte Stiftamtmanden over Bergens Stift, Schulin, dem ombord i samme. Atter foraarsagede Storm og

Uveir Ophold, og først den 5te October funde man naae Land i en Landsby ved Skagerak, 5 Miil nordost for Aalborg, man naaede da Landingsstedet „Blokhusene“. De kom derefter til Aalborg, hvor de forbleve i 3 Dage for at udhvile sig. Den 13de October 1780 ankom de endelig til Horsens.

Til deres Underhold bestemte Keiserinden dem en Livrente, nemlig hver af Brødrene og Søstrene 3000 Rubler, og dem alle i forening 32,000 Rubler om Året.

Dronningen fandt, at det var bedre at fjerne de russiske Tjenestefolk, for at de hurtigere funde vænne sig til deres nye Levemaade. Keiserinden samtykkede, og alle Russerne med undtagelse af Popen (Præsten) og tvende Degne vendte tilbage til Rusland, og der var nu et lille Hof i Horsens, som bestod af lutter Danske, omkring den brunsvigste Familie. Denne Forandring var bitter og smertelig, og det var ikke at undres over, da de vare opvogede og opdragne paa samme Sted som deres Tjenestefolk, i dem vare de vante til at see deres eneste Kammerater og Fortrolige. Ved Aftleden udgjød de bittre Taarer, og længtes endog efter Cholmogory. Dronningen forespurgte, hvad Titel man skulle give dem, og Keiserinden svarede: at Ingen kunne berøve dem den Titel, som Gud havde givet dem og som tilhørte dem med Rette, nemlig Titel af Prindser og Prindsesser af det brunsvigste Huus.

Til derfor at høbe Bolig og at indrette deres Huus behøvedes 60,000 Rd. (90,000 Rd. Rigsmont), hvilke Keiserinden betalte af sin egen Kasse.

Ogsaa her i Horsens levede de indbyrdes i god Forstaelse og gav aldrig de Personer, som det danske Hof havde anbragt hos dem, Anledning til Klage.

Arveprinds Frederik af Danmark (deres Hætter) besøgte dem her engang og var hos dem i 2 Dage. De græd af Glæde da han omfavnede dem, og kyssede hans Hænder. Han spiste Frokost og Middag med dem. Den tredie Dag lovede han at komme til dem for at tage Aftled, men for at saane sig og dem for nye Taarer, afreiste han Kl. 7 om Morgenens, efterat have sendt dem 2 Tobaksdaaser og 2 Ringe til Grindring. — Saavidt Touristen.

De levede meget indgetogent; bleve behandlede med megen Veneration af saavel Hoffolkene som af Byens Indvaanere, der af Hoffet havde ikke lidet Fortjeneste. I Palais-Gaarden var indrettet et lille Capel,

efter græst-catholisk Ritus, og en lille Bedestue, i hvilken de daglig fortættede deres Hushandagt, var indrettet tæt ved Corridoren. Husholdningen var fyrstelig. Deres første Hofskef var Kammerherre Schendel og den næste og mangeaarige Chef var Kammerherre Lillienstjold. Kammerjunker og Intendant var Hauch og en Hauch var og Hofsunker. Hofdamerne vare Frøkenerne Kaas og Saldern og senere Lillienstjold, en Datter af Kammerherren*). Oldfrue var Enkepastorinde Kaalund. Hoflæge var Justitsraad Ledeler. Underlæge og Kammertjener var Johann Edstedt (paa hans Gravmonument, der er indmuret i den vestlige Kirkegaardsmuur paa den gamle Kirkegaard, bencænnes han rigtignok som „Lichirurg“). Der var ansat Kjeldermester, Solvpop, Korridere, Lakaier, Rok **) etc. Domestiquerne havde sorte mørkeblaau Livreer med Solvbroderi paa Ryggen, gule caschemirs Knæbeenklæder med Solvspænder, hvide Strømper, Sko med Solvspænder og trekantede Hatte med Solvtresser.

Prinds Peter f. 30te Marts 1745, † 13de Januar 1798, 53 Aar gl., Allegis f. 10de Marts 1746, † 22de October 1787, 41 Aar gl., Prindsesse Catharine f. 26de Juni 1741, † 23de April 1807, 66 Aar gl., og Elisabeth f. 9de Januar 1744, † 19de April 1782, 38 Aar gl.

Vi komme igjen tilbage til Touristen:

1798 døde Prinds Peter, og Prindsesse Catharine var saaledes ene tilbage, og da hun først døde i Aaret 1807, henlevede hun 9 Aar i en sorgelig Eensomhed, berøvet alle sine Nærmeeste, omgiven af Holt, for hvilke hun var en Gjenstand for Kjedsonmelighed, og havde ikke et Menneske hos sig, for hvem hun kunde udøse sin Kummer. Hendes Tante, Inliane Marie, levede ikke mere. Hun beholdt hele Familiens Pension. Opholdet i Horsens fjedede hende i den Grad, at hun ønskede at vende tilbage til Rusland og blive — Nonne.

Hun fandt kun Trost i Gudstjeneste og Bonnen. Før sin Død strev hun til Keiser Allegander for at bede ham om at pensionere de Personer, der omgave hende. Det bevilgedes, og alle Embedsmænd og Tjenestefolk, som i længere Tid havde været ansatte, fik Pensioner af det

*) Hvis Son er nuværende Overretssesor Lillienstjold i Viborg.

**) Siden vi omtale Stolken ville vi dog bemærke, at Familien havde en Ret som den satte megen Pris paa, nemlig Torslever. Disse blev ugentlig hentede i Fredericia, hvor denne Tid paa den Tid fangedes i Massé.

rusſiske Skatcammer, og efter deres Død deres Enker, og hos Nogle gif det over paa Børnene*).

Bed Testament gav hun Alt hvad hun eiede, rørlige og urørlige Eiendele, til Arveprinds Frederik af Danmark.**)

Med hende uddøde Czar Alexiowitsch's Stamme. Paa en smuk Føraarsdag 1807 var hele Horsens Byes Befolkning i travl Bevægelse. Pyntede Officierer gjennemkrydsede Gaderne, Borgerne, Sægerne og Anden Afdeling vare traadte under Gevær under Stathauptmanden, Capitain Blumers Befaling, og dannede Espalier fra Palaiet gjennem Borgegaden til Klosterkirken. De jordiske Levninger af Prindesse Catharine af Brunsvig-Lyneborg stededes til Hvile i det Capel, hvor hendes forudgangne Sødskende vare gjemte. Begravelsesceremonierne vare fyrstelige; den floielsbetrukte Liigliste, over hvilken der holdtes en sort Floiels Himmel, bares ud af Palaiet af Capitainer af Landmilitairetaten, hvilke ligeledes bare den ind i Capellet. Foran Kisten bares den fyrstelige Guldkrone, besat med Wedelstene, paa en Tabouret. Liigfølget var glimrende. Den russiske Præst i sin brogede Dragt var ret iøinefaldende***). I Kirken udførtes Begravelsesceremonierne efter den græsk-catholiske Ritus.

En fyrstelig Begravelse blev saaledes en stakkels Fange tildeel. Da hun fødtes, var hendes Broder legitim Keiser og Selvherr over alle Russere, hendes Moder var Regentinde over det største Rige i Europa, og hun havde staet Keiserthronen saa nær — — — !

De fire Sødskende, indesluttede i floielsbetrukte Kister med Solvplader, stode nu ved Siden af hinanden i det lille Capel, medens deres Broder, Keiser Iwans Grav er inden Schlüsselborgs Bolde og som intet Marmormonument smykker. Man veed blot hvor Pletten er, under hvilken de Keiserlige Been hensmuldrede.

Da efter nogle Aars Forløb 3 Pund vægtige Solvplader paa Catharines Kiste savnedes, blevé, efter høiere Ordre, de andre Plader paa alle Kisterne aftagne og Kisterne sænkede under Capellets Gulv, og Kjederen tilmuret. I det tomme Capel findes twende sorte Steentavler,

*) Saavidt vi vide, lever i Silleborgegnen endnu en gammel Kone, den Sidste, der faaer Pensionen.

**) I 3 Uger var hun udstillet paa Lit de Parade, og laae i hvidt Atlass, der formelig var som oversaaet med Diamanter og Wedelstene.

***) Han og Degrnene gif foran hele Liigtoget med Kogelskar saa store som Madspande.

hvorpaa latinske Inscriptioner oplyse om hvo her er begravet. Høfset havde bestaaet i omtrent 30 Aar.

Stjernholm Slot, hvorefter Amtet engang havde sit Navn, var ifolge Hvidtfeldt bygget af Erich Menved; og kunde, paa den Tid han strev om samme, endnu fort forinden paa Stedet sees nogle Rudera deraf, men for Tiden er deraf aldeles Intet tilbage. Trap ansører om samme: Efter Tegningen i Resens Atlas 1677 har dette Slot været ret anseeligt; men allerede da Danske Atlas udkom, var ikke det mindste Spor af samme tilbage, ille engang Grundstenene. Det har ikke været noget gammelt Slot; i Christian III's og Frederik II's Tid var det i Adeliges Eie. Otto Christoffer Rosenkrands til Boller solgte 1616 „sin Hovedgaard Stjernholm udi Horsens med twende Haver og twende Lykker“ til Kong Christian IV. Denne Konge lagde Bygholm's Lehn under Stjernholm og forflyttede Lehnsmandens Residents dertil fra det tætved, paa den modsatte Side af Horsens byggede Bygholm, som nu blev Ladegaard til Horsens. Stræk efter Souverainitetens Indførelse afhændede imidlertid Kong Frederik III 1661 begge med underliggende Gods til Peder v. Ufelen i Hamborg. 1670 kom saavel Stjernholm som Bygholm i Familien Bülow's Besiddelse, og nogen Tid efter lod Landraad Joachim v. Bülow Stjernholm Slot, som da var ganske forfalden, afbryde og en Deel af Materialierne bringe til Bygholm, der igjen blev oprettet til en Hovedgaard.

Omtrent hvor det smukke Stjernholm nu ligger, laae endnu i Bebyndelsen af dette Aarhundrede en lille Bondehytte, hvis Beboer i daglig Tale kaldtes Slotsmanden. En ældre Mand, der er født i denne Hytte og som endnu lever her i Byen, hedder Stjernholm. I Aaret 1836 føjte en Mitmester ved Kyradsseerregimentet ved Navn v. Thienen denne Ejendom og byggede derpaa det nuværende Stjernholm, der dog kun bestod af een Etage med Qvist. En senere Eier satte en Etage derpaa. Ejendommen tilhører nu practiserende Læge Haurowijs. Den har en udstrakt meget smuk Have med Park. Den hører endnu under Hatting Herred, Veile Amt.

I Slutningen af forrige Aarhundrede havde Horsens en Fri-

murerloge. Den var i den Bardenflethske, senere den Rosingske Gaard paa Søndergade (Nr. 125).*)

Havnens Forbedring foretages i Slutningen af forrige Aar-hundrede efter daværende Stiftamtmand i Marhuus Ove Høegh-Guldbergs Opmuntring, der selv var født her i Byen, hvilken han omfattede med megen Interesse. Ifolge Inscriptionen paa en fort Tavle, der var indmuret ligefor Døren i den øldre Raadhuussal, var det især Billed- og Steenhugger Jens Hjernoe samt Havnecommissionens Medlemmer Kruse, Winther og Gylding, der vare meget active i denne Retning. Hjernoe**) selv offrede baade Tid, Penge og Moie paa Værket. Renden blev anlagt og Naen fik en Dybde af 8 a 9 Fod, saa at Skibe paa c. 20 Læster kunde gaae ind med fuld Ladning, og Skibe paa c. 60 Læster kunde ligge i Winterhavn der, dog var dette kun Tilfældet ved den yderste Deel af Ladebrohoved. I Aarene 1855—57 udvidedes Havnene og en saakaldet ny Havn blev anlagt ved den østlige Ende af Udlobet, samt Renden fordybet til 12 a 13 Fod. Dette Foretagende kostede henved 47,000 Md. Renden, der før fun var 18 Alen, blev nu 40 Al. bred. Denne, der før fun strakte sig $\frac{1}{4}$ Miil, gaaer nu $\frac{3}{4}$ Miil ud i Fjorden.

En Inddæmning og Udtørring af Glasken, som vilde have en væsenlig Indflydelse med Hensyn til Forhindring af Havnenes Tilmuddring, har flere Gange været paatænkt i dette Aarhundrede og navnlig af den tidlige Tobaksfabrikør Bonnelijkke. Arbeidere vare alt indforskrevne fra Tydfland, men da standede Entrepreneurens Sindssvaghed Udførelsen heraf.

Den første Synagoge for Horsens authoriseredes under 11te November 1803. Man havde tidligere ifkun havt Bedestuer.

Efterat Palaiet var blevet forladt af det russiske Hof, blev det i

*) Over dens Portal findes, hvad vist Gaa have lagt Mærke til, en stor Deel Grumurer-Emblemer, meget smukt udførte. Neden under samme findes Marstallet MDCCCLXXXI. anfert.

**) Jens Hjernoe, der var en Elev af Kardorff, blev af Tode, der skrev hans Biographi, roest meget. Indskriften paa hans Liigsteen er af Prof. Ole Worm.

Aarene 1807 og 8 under Krigen, som og af de Franske og Spaniske*), medens de have ligget her, benyttet til Lazareth. Det istandsattes i Aaret 1809 for igjen at modtage en forvist kongelig Person.

I Sommeren 1810 indtraf hertil Hds. Høihed Prinsesse Charlotte Frederique, Hertuginde af Mecklenborg Schwerin**), der var bleven separeret fra sin Gemal, Prinds Christian Frederik (senere Kong Christian VIII), og efterat have maattet forlade sin eenaarige Son, Prinds Frederik Carl Christian (senere Kong Frederik VII), hvem hun ingenfinde gjensaae, undtagen ved Portraiter, som hun aarlig sik tilsendt. Hendes Historie,***) Brøde, Leveviis, Characteer og hele Væren her er i som udenfor Horsens endnu i altfor frist Minde til at vi behøve at omtale samme.

Hun modtoges af Øvrigheden, og af Militairet og Borgercorpserne en Parade. Hun tog ind til daværende Gjæstgiver J. Overby, som da eiede det nuværende Jørgensenske Hôtel, hvor hun boede en kort Tid forinden hun flyttede til Palaiet. Uagtet hun var siden af Vægt, var hun dog den yndigste Dame, man funde see for. At see hende tilhest, hvad i Førstningen ofte var Tilfældet, vor det sjonnest Syn man funde onse sig. Hun opgav imidlertid Ridningen paa Grund af en betydelig Tiltagen i Corpulence.

*) I Mai Maaned 1807 ankom hertil et fransk (belgisk) Cavalleriregiment, *chevaulegers de la Reine*, der forblev her og i Egnen vel omrent et Aar. Medens de Spaniske paa samme Tid droge til Aarhus, Randers og Omegn, var her i nærmeste Omegn en fort Tid et Par Eskadroner spanske Cavalleri inbqvarteret. I Thyrsted som det en Dag til en alvorlig Strid imellem nogle Franske og Spaniske, ved hvilken Lejlighed en Spanier stod en Fransmand. Denne Affaire bragte alvorlig Uro i Leiren. En Udfordring stede, begge Parter medte Dagen efter og opstilledes i Slagorden paa Thorsted Mark. De Spaniske (der egentlig var noget „Skrabsammenspaf“) fore som vilde Mennesker, paa deres deslige sorte Hingste, med dragne Baaben, idelig raabende deres „Caracco! Caracco!“ igennem Gaderne, og frem og tilbage paa Landeveiene, forinden de medte. Byen var meget allarmered og ængstelig for Udsaldet. Da Trompeternes slingrede og Angrebet skulde ske, medtes først begge Cheserne og — en Overenskomst kom i stand. Synderen udleveredes til de Franske, som sendte ham til Odense, hvor han senere blev slukt.

**) I sit Segl brugte hun det hertugelig Mecklenborgske Baaben.

***) Ved et kongeligt Rescript af 6te Nov. 1809 blev Lieutn. ved Livjægerne Dupuy landsforvist og under militair Eskorte bragt til Lübeck, til hvilken Reise han erholdt 500 Rd. Han havde meddeelt Prinsessens Underviisning i Musik, og Prinsessens aslukkede da sin Cabinetsdør for at have No — — for andre Prinsesser, som ofte kom ind til hende.

Hendes første Hofs personale var: Hofs chef, Kammerherre Holstein; Hofs dame, Fru Horn, en preussisk Husarofficer, ikke heller for sin Øyds Skyld, frastilte Kone; Kammerfrøkenerne vare: Krätschmer og Gebert, der dog snart forlode hende og reiste tilbage til Mecklenborg, hvorfra de havde fulgt hende. En senere og mangeaarig Hofs chef var Kammerherre Roepsdorff, forhen Capitain i Livgarden tilfods, og en senere Hofs dame var Frøken Fischer, Datter af Admiral Olfert Fischer, til hvem Prindsessen ikke stod i noget godt Forhold, hvilket imidlertid ikke var Hofsdamens Skyld.

Hendes Domestiquer bare smukke gronne Livreer med Guld, sort rund Hat, ligeledes med Guld.

Hun viste megen Godgjørenhed, hvortil hendes 3000 Rd. aarlige Maalepenge imidlertid ikke kunde strække til; men hun havde et eget og afgjort Talent til at gjøre Gjeld, hvilken, uagtet Frederik den VI flere Gange betalte ikke ubetydelige Summer for hende, ved hendes Bortrejse dog var betydelig. Da russiske Tropper i 1813 vare ventende herop (de vare jo alt ved Kolding), trostede hun Byens Indvaanere med at det ingen Bare vilde have for Horsens, da hun vilde gjøre sin Indflydelse gjeldende hos Corpssets Commanderende, der var — hendes Broder.

Hun havde oftere, og senest ved Kong Frederik den Sjettes personlige Nær værelse her i Aaret 1824, bedet denne om at maatte reise til et Bad, hvilket stedse afsloges, men fil endelig i Aaret 1829 (da nok imod hendes Willie) Ordre til at tage til Carlsbad, hvorhen Oberst-lieutenant Poulsen*) af Prinds Ferdinand's Regiment lette Dragoner led-sagede hende. Den 1ste Juni 1829 om Morgenens Kl. 6 afreiste hun i al Stilhed under Navn af „Fru von Gothen“, under hvilket hun og opholdt sig i Italien. Hun tog derfra til Vicence i Italien. Hun levede sidst i Rom, hvor hun gif over til Catholicismen. Hendes gamle og første Hofs dame, Fru Horn, der levede i Berlin, fulgte hende derhen, men blev afløst af Enkefru Fischer, en overordentlig afgværdig Dame hers fra Byen.

Hun døde i Rom i Aaret 1840.

Som vi af det Foregaaende have seet, er der tidligere overgaat vor By store Brandulykker, men det var i Oldtiden. Af senere Ilder-

*) Der blev gift med Thorvaldsens Adoptivdatter.

brande i større Udstrækning lader sig ingen paavise. Vi takke Horsynt for den Bestjærmelse, som det i saa Henseende har ladet Byen vorde tildeel! Vi maa glæde os til, at det egentlige Brandvæsen er i Guds Haand og haabe, at han fremdeles vil holde den bestjærmende over Byen. Hvad vort ældre Slukningsvæsen angaaer, da finde vi det intetsteds lastet, ligesaaledt som roest. Vort nuværende Slukningsvæsen funne vi heller ikke rose og ville ikke laste det. Saavidt vi funne see, og saalangt tilbage i Tiden, som Nogen kan mindes, ere alle publik blevne Ildebrande, som ikke have slukket sig selv, dog til Dato blevne slukede af vort rasse, nu af c. 1200 Mand bestaaende Brandcorps.

Vi funne ikke rose os af, at Industri eller Haandværk i ældre Tider have staet paa noget højt Standpunct her i Horsens.*⁾ Af større Fabrikslæg var her ikun den Bonnelykkeske Tobaksfabrik. Den anlagdes i Aarene 1785—90 i Gaarden Nr. 370 paa Smedegaden og flyttedes i Aarene 1800—3 til Gaarden Nr. 26**) paa

*) Forinden Palæets Indsjøb til de russiske Prindsør og Prinsesser skulle i disse Gaarde have været drevet enen Sulleraffineri eller Sabesyderi, hvorom imidlertid intet Paalideligt kan oplyses.

**) Det er denne Gaard, der ovenfor er omtalt som engang tilhørende Grev Trampe. Forinden Bennelycke eiede den, hoede her i samme en Kjøbmand Welleius, der i Gaarden har ladet indsætte en grundmuret Forside. Denne var gift med Enken efter Hospitalforstander Mads Jorgensen Kolholt, hvis Stedson var den dattidige høifstaende Handelsmand Jens Jorgen Lindvig. (Nævnte Welleius var en Descendent af Provst Christen Lauritsen Welleius, der var i Familie med Erkebislop Hans Svane.)

Over Gaardens Indgang staaer paa begge Sider af et Lindetræ følgende Inscription, under hvilken staaer Navnetrækket J. J. L.:

Den Lind som her udgravet er
Er til Mr. Lindvigs Minde
En Mand som fordum boede her
Men nu har Himlen inde
En Guds og Sandheds Elskere
Forladtes Trost og Styttie
Og Armes troe Forstandere
Til Doden bod ham Styttie
Saalnæge Dyd paa Verdens Øe
Med Roes og Ere lønnes
Tor Lindvigs Roes skal aldrig doe
Hans Barn skal stedse grones
Peder Nicolai Welleius.

Ted denne Faders Kjærlighed
Os Himmelens Gud lod nyde
Ei blot allene dette Sted
Men Lyke det at prydte
Tor Du vor Gud og med os her
Og aldrig fra os tage
Den Kaade de Telsignalser
Ham fulgte alle Dage
Din Ero og de Armes Tarr
Vi troelig vil forfremme
Skriv os blandt den din kiske Ark
Du aldrig vil forglemme.
Haren Peters D. Stauning.

Kro ere vi Herre og hvad er vort Huns at Du haver fort os bidindtil.

2 Sam. 7 Cap. 18 V.

Anno: Soli deo gloria 1772.

Søndergade, hvor den endnu er og hvor den drives af et Interessentskab. Senere have flere, men mindre Tobaksfabriker været anlagte her. Den største af de mindre var Brandcapitain Joh. Hoffners, der ligeledes drevet i Begyndelsen af dette Aarhundrede i Gaarden Nr. 36 paa Søndergade. De andre vare: Brandts i 314 paa Smedegade, Enghardts i den forhenværende Skolegaard Nr. 36 paa Søndergade, Svalbergs i Gaarden 322 paa Smedegade og Borbergs i Gaarden Nr. 30 paa Søndergade. Sidstnævnte overtoges senere af Consul V. Hagemann, der forenede den med den tilkjøbte Bonnelydæske, hvilken han drev i udstrakt Maalestok, indtil den afhændedes til det nuværende Interessentskab, af hvilket Kjøbmand B. J. Levy er Hovedparticipant.

Byen drev i Hattiggaarden*) fra 1823 af Klædefabrication, men mere for at bestjæltige Lemmerne end for Hordelens Skyld. Da Tabet imidlertid stedse vogede, hævedes denne Virksomhed efterhaanden, indtil den aldeles ophørte.

I Aaret 1815 og 16 var her et Sukkerraffineri i Gaarden 383**) paa Norregade. Det anlagdes af et Par Glensborgere ved Navn Krüger & Hansen. Dette hævedes nogle Aar efter, da den dygtige Hansen engageredes til at være Sukermester paa det Næste Raffineri i Aarhus, hvor han forblev i mange Aar, indtil han dode.

Et senere Sukkerraffineri i mindre Omfang anlagdes af Bernh. Hansen i Grønnegade Nr. 533, men hævedes igjen efter nogle Aars Forløb.

I Aaret 1816 udvidedes Byen mod Nord, og Ny-Smedegade anlagdes. Den første Gaard, der byggedes, var nuværende Kjøbmand Chr. Hansens Gaard, Nr. 484. Den byggedes af den ældre Farver Ritschke. Byens Port stod for Enden af Gjæstgiver Soeles Gaard paa Smedegade.

Af dygtige Haandværkere (der mere udmarkede sig ved Reelitet og Durabilitet end ved Kunstmærdighed) manglede det dog ikke aldeles i Slutningen af forrige og i Begyndelsen af dette Aarhundrede. Vi nævne Guldsmeddene N. og H. Brandt og senere Jørgen Winther. De leverede intet Sølv-Arbeide, der jo ikke var 12-lødigt.

*) Den falbes Arbeidsanstalten.

**) I den saakaldte „Hellig-Geiis's“ Gaard.

E. H. C. Albeck, der i Aaret 1818 etablerede sig som Mechanicus her i Byen, leverede i sin Tid fortrinlige musikaliske, physiske og matheematiske Instrumenter. Han var en af de Første her i Landet, der leverede afudreide Staal-, Jern- og andre Metalarbeider. Især vare hans Dreiebænke, af hvilke han i sin Tid har forfærdiget over 60, forsynede med alle tilhørende Instrumenter og Dreiejern, meget sogte. Directionen for Selskabet til Naturlærrens Udbredelse, der da bestod af H. C. Ørsted, Holten, Collin, Hög og Reinhardt, understøttede ham, til for Selskabets Regning, at undervise i Mechanik. Tvende af hans Elever, Mechanicus og Opticus Justesen og Kunstdreier Brochner leve her i Byen. Albeck har imidlertid alt forlængst lagt sin Kunstmæssige Virksomhed paa Hylden og i mange Aar ikken befattet sig med Fabrikationen af mere almindelige og gangbare Handelsartikler. Han var En af de Første, der forstod, over en afudreiet saakaldet Dorn af Staal, at støbe Lyseforme af Composition. Med denne Artikel, hvilken han endnu stadigen forfærdiger, har han i Førstningen forsynet næsten hele Landets Lysestøberier og desuden forsendt en Mængde til Sverrig, Norge, Hamborg, Lübeck m. fl. St. I større Mængde har han ligeledes fabrikeret støbte Knapper, Vibehoveder, Svampedaaser, Gingerbölle, Dorffilte og Beslag, Nogler og Skilte m. m. fl. Sorter. Ogsaa disse Artikler ere sogte over hele Landet. Ulagt fine 75 Aar, fortsætter han endnu selv Fabrikationen af alle disse Artikler.

Vore Haandværkere staar nu i det Hele taget i ingen Henseende tilbage, og levere ligesaa smukke og billige Arbeider som Hovedstadens Haandværkere; vi vove at lægge til, at de i Almindelighed overgaar disse i Durabilitet. Vi fremhæve i denne Henseende især vore Snedkere. Hvad vi ikke undlade at bemærke er, at Hellbereder S. Erichsen ved Verdensudstillingen i London fik Premie for fortrinlig Skindtilberedning. Tommermester J. Christensen, der i sin Tid forfærdigede Dreiekuppelen til Geheimeraad Neely's astronomiske Observatorium paa Palsgaard, har leveret en Lignende, i langt større Maalestok, til det nye Observatorium i Kjøbenhavn.

I Aaret 1828 fik Horsens sin første Bogtrykkerpresse, idet afdøde Bogtrykker A. C. Fogh da etablerede sit Bogtrykkeri; det anlagdes i Gaarden Nr. 395 paa Norregade, flyttedes senere til Nr. 21 paa Søndergade, indtil han omfider kunde henføre det i sin egen Gaard

Nr. 117 paa samme Gade, hvor det endnu er. Han sik tilladelse til at udgive en Avis under Navn af „Skanderborg Amtsavis og Aver-tissemestidende“; dog var Tildelen meget indstrænket (man erindre, at det var paa den Tid, da sal. Reiersen sad paa Høisædet og dirigerede Pressen med sit — Rødkridtscepter); han turde indtil Grundloven udkom ikke meddele politiske Efterretninger, saa hans Virksomhed var stækket, og Bladet derved fik et kun farveligt Indhold. Det første Nr. udkom den 1ste August 1828, hvorefter Avisen udgik kun 2 Gange ugentlig i smaa format. Bogtrykkeriet er efter Stifterens Død gaaet over i Son-nens, H. Foghs Hænder. Den Virksomhed, denne har udfoldet i den korte Tid han har bestyret samme, er anerkendelsesværdig. Nærerende lille Udgave vil overbevise om, at Officinet kan præstere særdeles smukke typografiske Arbeider. I dette bestjærtiges en Hurtigpress og et Personale paa henved en halv Snes Personer. Avisen, der nu bærer Navn af „Horsens Avis eller Skanderborg Amtstidende“, redigeres af Fogh selv, udgives nu i langt større Format, udgaaer 6 Gange ugentlig og er et af de bedst redigerede og renommerede Provindsblade.

I Aaret 1828 anlagde den daværende constituerede Borgemester, Procurator N. E. Schmidt en Oliemølle i Gaarden Nr. 397 paa Nørregade. Den blev egentlig af samme Eier alt i Aaret 1815 anlagt i Brunde By i Skjold Sogn, men flyttedes senere til Gaarden Svanholm paa samme Byes Mark. Denne og Hausings i Aarhus vare da de eneste Oliemøller i hele Provindsen. Efter Salget af Svanholm flyttede Schmidt den her til Horsens til ovenansorte Gaard, hvilken han havde kjøbt. Gaarden med Møllen, der arbeided ved Hestekraft, fjøjtes i Aaret 1829 af daværende Guldmægtig paa Borgemestercontoret, W. Schytte og dreves da i flere Aar, indtil han flyttede den til Lundum Mølle, hvor den gik ved Vandkraft. Da Lundum Mølle senere brændte, flyttedes den etter her til Byen i en dertil opført hollandsk Windmøllebygning paa Spedalsø, hvor den endnu er og drives af Th. Wolff. Den har og været ejet af Kjøbmand C. B. Ingversen, der byggede en herstabelig Bolig til.*)

Det her i Byen af Jernstøber C. F. Weiss**) i Aaret 1830

*) Hermed er nu forenet et Sæbesyderi og Fabrikationen af parfumerede Saber.

**) C. F. Weiss var en Sou af Thomas Weiss, der paa Vesterbro i Kjøbenhavn havde anlagt et af de første, om ikke det første Jernstøberi dersteds.

anlagte Jernstøberi var det første i Provindsen. En meget kort Tid dreves det i Gaarden Nr. 25, men senere i Gaarden Nr. 19 paa Søndergade, der i sin Tid var bygget af den bekjendte rige og anseete Handelsmand Claus Cordtsen. I Aaret 1840 kjøbte davorende Guldsmed Ulrik Stallknecht Gaarden med Inventar og anlagde et fornøjet Jernstøberi i den. Han udvidede dette efterhaanden og forenede det med en Maskinfabrik, hvilken nu tilhører og forestaaes af hans Son Jørgen Stallknecht. Det leverer Dampmaskiner, Ågerdyrkningsredskaber, Tærskemaskiner, Øvne, Klokker, Comfurer, Hakkelsemaskiner, af hvilke flere ere patenterede, m. m. m. Af Landmandsforsamlingerne, saavel i Horsens som i Odense, har Fabriken erholdt Præmier og Anerkjendelser.

Sammme Aar, som ovennævnte Jernstøberi anlagdes, anlagde ogsaa afdøde Smedemester Niels Jochumsen et i Gaarden Nr. 315 paa Smedegade. Ogsaa dette blev senere forenet med en Maskinfabrik, der, da en yngre Broder J. C. Jochumsen tiltraadte samme, fôrtes under Firma: Brødrene Jochumsen. Ved Førstnævntes Død nedlagdes dette. I Aaret 1858 byggede og anlagde Kjøbmand Johann P. Møller og Mechanicus J. C. Jochumsen en betydelig Maskinfabrik og et Jernstøberi i Alleegade 682. Denne, der ligeledes leverer Alt til Faget henhorende, har, ligesom den foregaaende, erhvervet sig et fortrinligt Renommee, og det ikke alene her paa Pladsen. Den har leveret en stor Deel Dampmaskiner til Landbrug, Møller, Fabriker, Farverier og Brønderier, saavel horizontale som verticale.*). Den har forfærdiget flere Maskiner med Tilbehør af Kjedler etc. til Sverrig.**) Overaltfra have vi ifkun hørt een Dom om samme, og det en saadan, der kun kan glæde Etablissementet. Af Landmandsforsamlingens Bedømmelses-comitee bleo det i Aaret 1861 tilfjendt flere Præmier og deriblandt den af det Glassenske Fideicommis stjænkede Solvvase for et Locomobile med Tærskemaskine og Mølleværk.

Føruden Dampmaskiner leverer den Ågerbrugsredskaber, Hakkelsemaskiner, Øvne, Comfurer, Grubekjedler, Havebenke og Stole m. m. m. Fabriken har selv forarbeidet en stor, om ikke den største Deel af sine for-

*) Dampstibet „Horsas“, Maskine, der er fabrikeret i Etablissementet, er horizontal.

**) Dampmaskiner med Tilbehør af Kjedler etc. ere leverede til Christiansstad, Falster og Ystad i Sverrig, samt til Aarhus, Randers, Veile, Fredericia og Kjøbenhavn. 30 Dampmaskiner ere leverede til forskellige Værker.

trinlige Maskiner, hvormed den arbeider, saasom Dreiebænke, Boremaskiner, en colossal Damphammer m. m. m. Dets Firma er Møller & Sochumsen.

Det Cromé & Goldschmidt'ske Etablissement, der har sine Værksteder paa Straffeanstalten, leverer en Mængde forskjellige og fortrinlige Handelsartikler i Manufacturfaget. Disse ere saa stærkt søgte over hele Landet, at Firmaet har ondt ved, til enhver Tid, at effectuere de indgaaende Ordres, uagt det har omkring 300 Arbeidere i Virksomhed. Der drives i grunden 6 forskjellige Fabriker, nemlig: Klæde-, Bomuldstois-, Lærreds-, Maale-, Knap- og Possementmagervarefabriker, der hver for sig ere affondrede. Hertil kommer endnu et fuldstændigt Farveri. Hovedartiklerne ere Klæde, Svanebæ, Flonel, Shawler, Hestedeaffentois, Multum, Hvergarn, blegede og ublegede Lærreder, Dækketois, Bomulds-tois, Bommesi, Olmerdug, Bolster, Dynevaar, Silke, Ulden- og Bomulds-snorer samt Fryndser, Maalemagerarbeider og Knapper m. m. m. Desuden fabrikerer det, paa Bestilling og efter Opgave, af indleverede Maaproducter, Alt herunder henhørende. M. Goldschmidt, der med megen Dygtighed selv leder dette udstrakte Værk, har til forskjellige Arbeider selv construeret og ladet forsærdige Maskiner, der skulle være ret sindrigt udtaenktes. Hvad der i offentlige Anstalter af den Art sjeldent er tilfældet, er her, at en Deel af Bævene drives ved Dampkraft. Interessentskabet har i denne Tid fået en Grund ved Byen til derpaa at lade opføre en Fabrikbygning, for deri, men med frie Arbeidere, at udvide dets Virksomhed.

Den Krügerske Sæbe- og Parfumefabrik staer i første Række af Landets Fabriker i denne Genre. Dens Afsætning strækker sig ogsaa over hele Landet. Der findes vel neppe mange Toiletteborde, paa hvilke Fabriken ikke er repræsenteret. Den har nu bestaaet i over 20 Aar.

Den Aggerbedske Sæbe- og Parfumefabrik, der iaar er blevet betydelig udvidet, søger med roesværdig Iver at folge raff efter. Ogsaa denne har Forsendelser rundt om i Landet.

Saltraffineriet, tilhørende Agent C. W. Hoyer, kan uagt det arbeider uafbrudt, ikke leve Saameget som fordres.

Damp- og Windmøllen, der har et fortrinligt Værk og eies af Grosserer E. Winning, har en udvidet Virksomhed og forsender sine Producter selv til England. Torinden Krigen gik Forsendelsen

ligened til Flensborg. At den leverer en stor Deel til Kjøbenhavn, er ikke til at undres over. Etablissementet har havt den Ære at blive tildeelt Præmie ved Verdensudstillingen i London, ikke at tale om, at Landmandsforsamlingerne i Horsens og Odense ligeledes have tildeelt det Præmier og Anerkjendelser.

M. A. Cohn & Co's Kardefabrik, der er anlagt af Glarmester L. Asmussen og kjøbt 1854 af Uhrmager M. J. Levy og nævnte Cohn, der siden have forbedret den meget, leverer et fortrinligt Fabrikat og har en betydelig Uffætning. Den arbeider med 5 Maskiner.

Kradsulds-Fabriken, der tilhører Papirhandler C. C. Fischer, arbeider ligeledes med megen Kraft og udfører sit Fabrikat directe til England.

En Saugmosse, der tilhører den i disse Dage afdøde Consul S. Th. Bangs Arvinger, er i god Virksomhed.

Et Dampfarveri i Forbindelse med et Walkeri og Spinderi drives med Fordeel af Farver M. Therkelsen.

Af Vatfabrikker findes, foruden en mindre, en af F. C. Madsen & Co. i Hospitalsgade i større Maalestok anlagt.

En Baierskøl-Fabrik anlagdes i Aaret 1858 af August Waagepetersen. Den er senere blevet betydeligt udvidet og forbedret ved Indlæg af Dampkraft. Den leverer et saa fortrinligt Product, at dens Forraad, der sædvanlig andrager flere Tusinde Tonder, til sine Tider langts fra kan tilfredsstille Begjæret.

Den Rosingske Sondagsstole stiftedes den 28de Januar 1829.

Consumitions-Contoirerne flyttedes samme Åar den 8de Juni fra Portene til Bommene udenfor Smedegade og Høstedamsgade.

Samma Åars 28de Juli var Hertugen af Glücksborg med 4 unge Prindser her i Byen og dinedede hos Stiftamtmand Thygesen paa Bygholm.

Samma Åar fik Byen sin første Gadebelysning med — Olie-lamper.

Her i Byen vides ingenfinde tidligere, end i Aaret 1830, at have været noget Skibssbyggeri, i hvilket Åar Jacob Kjellerup, der var født i Narhuus, paabegyndte samme. Det første Skib der blev bygget var Skonnerten „Jens Monbergs Minde“, der endnu er hjemmehørende her.

Den 13de December samme Aar løb det under stor Høitidelighed, af Stapelen. Sognepræsten, Consistorialraad Rosing gav det Navn og holdt en smuk Tale. Bygherren, Kjøbmand Christian Jensen Monberg, feirede denne Begivenhed i sit Huus med et stort Gjæstebud samme Aften.

Hos en uncevt Forfatter finde vi, med Hensyn til Byens Jorder, følgende Bemærkninger:

„Beg Siden af Handel og Skibsfart dreves Jordbrug, men paa en anden Maade end nu. Byens Jorder udgjorde 1082 Edr. Land, hvoraf 112 Edr. vare Byens „almindelige“ Jorder, som vare umatrikulerede, nemlig „Engen“ *), „Loddentot“ ved Norrestrand, der senere er blevet en Ø, Byens „Burter“ og endelig „Lindstov“, der engang havde været Stov, men i hele forrige Aarhundrede havde den været en med Torn begroet Hælled, som først toges i Dyrkning i 1806 og derefter udleiedes. I 1768 fandtes der to Krempehoie med Steensætninger ved Lindstov.“

Tidligere vare Jorderne deelte i Sundmarken, Langmarken og Laubymark, paa hvilken sidste tidligere skal have staet en By, Lauby; men den afbrændte og Marken forceredes da til Byen af Kong Hans. Til disse kommer endnu Spedalsø (Hospitalso, Spitalsø) samt 8 Tøster. Enhver af de tre Marker var i 1768 deelt i 200 Acre, og 3 Acre i hver Mark kaldtes en Gaards Abl. Spedalsø var ligeledes deelt i 200 mindre Acre, som kaldtes Naboder. I 1806 vare Ejendomsjorderne fordeelte paa samme Maade. De udgjorde da 970 Edr. Land, af hvilke 300 vare henlagte til Magistraten, Hospitaliet, Havnens, Fattig- og Skolevæsenet, Kirkerne og Latinsskolen samt til Præsterne. Gaardavlungerne vare ikke bundne til Gaardene, saa at den, der eiede mere end en Gaards Abl og vilde have sit Sædeland samlet, ved Kjøb og Mageskifte var i stand til at opnaae dette, hvorved, tilfoies der, „Alt det opnaaedes, som ved en kostbar Udstiftning kunde skee.“ Græsningsret for Byens Indvaanere fandtes imidlertid ikke blot paa Communejorderne, men ogsaa paa dem, der tilhørte Private.

Senere blev man anderledes stemt med Hensyn til Udstiftningen, som man i 1806 ansaae ikke blot for uformoden, men for yderst vanskelig og „formeentlig skadelig“.“

Constitueret Borgmester, Procurator N. C. Schmidt forberedte

* Egenlig: „Maden“.

Udflistningen, der i Aaret 1830, i Henhold til et eenstemmigt Andragende, ifølge et Rescript iværksattes og udførtes af Etatsraad (daværende Overauditeur) Borgemester Ræder, der havde tiltraadt Embedet i Aaret 1827. Derefter bortfaldt Græsningbretten; men en Hjerdedeel af de Privates Jord samt Lindskov blev udstykket mellem samtlige Grundeiere. Byen beholdt kun tilbage som Ejendom Pappegøien, en Loft i Lauby-mark, Exerceerpladsen, forskjellige til Markedspladsen og Gruusgrave bestemte Jordstykker og Den Loddentot, hvorför der blev fastsat en Af-gift til Kæmnerklassen af 1 Md. pr. Dde. Land og 2 Skjepper Byg, som efterhaanden vil stige til en Dde. Byg.*)

Efter ovenmeldte Udflistung opstod en Mængde Smaahaver rundt om Byen, og i Aaret 1831—32 byggedes det første Sted i Hestedamsalleen, nemlig Nr. 511, af Pottemager Niels Søren Christensen, paa Jordloden til Nr. 94 Litr. A, der var tilfaldet dette hans Sted i Thonbogade. Det var alene bygget for deri at opfore en Pottemager-ovn og benævnedes i mange Aar derefter „Pottemagerhuset“. Det næste var Nr. 316, der byggedes 1833**); og saaledes opstod efterhaanden den nuværende sjønne Alleegade. Pottemagerhuset har imidlertid alt i mange Aar været Beboelse. Omrent paa samme Tid byggedes det første Sted paa Spedalsø af Kjøbmand Knud Monberg, nemlig 561. Det var først ifkun et Lysthuis ved en smuk Have, der af Eieren kaldtes „St. Nicolai“. Ogsaa dette er senere blevet Beboelse og tilhører nu Fabrikant Stallknecht. Siden udvidedes Byen i forskjellige Retninger. Der er saaledes bygget Norretorv med Nørrebro, Bæstergade, Nygade, Tugthuusveien, Amaliegade, Skolegade, Spedalsø, Havnealleen, Møllegade, Østergade, Svanesgade, Engveien, Frederiksøgade, Rædersgade og Beringsgade. Spredte Bygninger findes paa Sønderbro ved Havn-en, Carolinelund, Strandgaden og Grønland m. fl. St.

Aaret 1835 anlagdes den nye Kirkegaard i nordøstlig Retning for Byen. Den Første, der her fandt sit Hvilested, var Major Balle ved det daværende Kyradsseerregiment. Han var Son af Bisshop Balle. I Aaret 1860 udvidedes denne imod Nord, og den Første, der her begravedes, var Etatsraad, Herredsfoged i Voer og Nim Herrerde, Laurits Andreas Bernth.

*) Den er indtilaaer alt steget til 6 Skjepper.

**) Samtidig anlagdes Alleenene omkring Byen.

Nordost for Byen henlæae i umindelige Tider omrent 7 a 8 Tdr. Land, „Pappegøien“, der anvendtes og ingenfindes vides at have været anvendt til andet end Mødding- og Aadselsplads for hele Byen. I Aaret 1839 anlagdes her det nu smukke Lystanlæg „Caroline-Amalie-lund“, der efter Byens Udvidelse ligger saagodtsom umiddelbart op til samme. Dette, der har en smuk Pavillon, er et meget søgt Forlystelsessted. Horsens borgerlige Skyttelaug*) der i sin Tid indrommedes en Skydebane i den østligste Ende af samme, oprettedes 1840. Det holder her sine aarlige Skydninger. Paa Skydedagene have ifkun dets Medlemmer Adgang til Pavillonen.

I Aaret 1845 indrettede Eieren af den Lichtenbergske Gaard, Gjæstgiver Jørgensen, i sit Høtels Bagbygning et Theater. Dette udvindedes i Aaret 1856, saa det nu rummer over 600 Personer, og er et af de smukkeste i Provindserne.

Spare- og Laanekassen for Horsens og Omegn, der er oprettet 1847, udfolder en stedse stigende og heldbringende Indflydelse.

Allerede i Aaret 1847 paabegyndtes Opførelsen af Tugthuset, men kunde, paa Grund af Krigen, først fuldføres Aaret efter og tages i Brug i Aaret 1853. Opførelsen var betroet til Professor og Bygningsinspekteur Friis. Det ligger nordvest for Byen og bestaaer af 2 parallelt med hinanden løbende Hovedbygninger, der ere forbundne med 3 med hinanden ligeledes parallelt løbende Everbygninger. Hørstuevnte ere 116 Al. lange og 15 Al. brede; sidstnævnte 24 Al. lange og 20 Al. brede. Alle Bygninger ere 4 Etager høie foruden Kjælder. Embedsboliger findes til Inspecteuren, Præsten, Portneren, Bogholderen, Deconomistriveren, Overværkmesteren, Spisemesteren og Sygeværtten. En 7 Al. høi Ringmuur paa 150 Al. til hver Side, omgiver Bygningerne**). Anstaltens Kirke, der gaaer igjennem 2 Etager, er simpel og dog tilstændende. I Kjælderen er Straffeqvarteret med Enkelceller. Tugthuset er oprindelig bygget til 400 Fanger, men senere udvidet til 450. Bygningerne med Ringmuren indtage et Fladerum af 34,800 □ Al. Her er ifkun mandlige Fanger. Det pensylvaniske System er her indført. Dog følges ogsaa det auburniske System, hvorefter Fangerne om Dagen

*) Dets første Direction, der virlede for Oprettelsen, bestod af Farver M. Nitsche, Cancelliraad Chr. Hjerrild, Smed N. Jochumsen og H. von Esen.

**) Mod Nord er den senere forøget med 70 Alen.

arbeide i Fællesstaben. Fangerne bestjæftiges deels for Anstalten's egen, deels for private Fabrikanters Regning.

Gasværket anlagdes i Aaret 1859 for Communens Regning, i den østlige Ende af Byen, af Fabrikanterne S. Stalcknecht samt Møller & Jochumsen i Forening.

"Horsa" er det første Dampskib, der er bygget her i Byen. Skroget af Bygmester Møller og Mastineriet af Møller & Jochumsen.

Den meget smukke og hensigtsmæssigt indrettede Evang's arbeidsanstalt for Skanderborg og Veile Amter samt Aarhus Amt er, efter Tegning af Ingenieur J. Clausen, opført paa Byens Grund, imellem Straffeanstalten og Byen, i Aaret 1864.

Siden Stændernes og senere den constitutionelle Forfatnings Indførelse er Byen blevet repræsenteret af d'hr. Agent S. N. Monberg, Agent C. W. Hoyer, W. Schytte, Etatsraad, Borgemester Ræder, Cancelliraad Chr. Hjerrild, Adjunct Bohr, Propriet. Tutein, Proprt., Cand. jur. Lindahl, Justitsraad, Herredsfoged C. M. Jespersen, og ved Landdistricternes Overatal, Gaardeier Jens Tørgensen.

Antallet af Indbyggerne var:

i 1769	2,584,
i 1787	2,221,
i 1801	2,396,
i 1807	2,398,
i 1834	4,846, } deri Garnisonen
i 1840	4,933, } indbefattet.
i 1845	5,058,
i 1850	5,827,
i 1855	7,250 og
i 1860	8,980.

- A**ae, Otto, Cand. jur., Godsforvalter for Voller og Møgkjær, Smedegade 326.
- Abel, C. F., Barber og Musikkører, Gaukgade 432.
- Abildgaard, C., Enke eft. Manufacturh., Smedeg. 372.
- H., Enke eft. do., Firma: Brødrene Abildgaard, Fabrik af Bomuldsmanufacturvarer, Smedeg. 312.
- Fritz, Indehaver af foranst. Forretn. og Firma, Smdg. 311.
- Aggerbeck, C. F., Sæbe- og Parfumefabrik, Smdg. 315.
- M. P. J., Kjøbm., Manufacturh., Smdg. 319.
- Ahlberg, N., Snedker, Søndergade 82.
- Ahlmann, J. H., Skipper, træff. hos Mad. Mikkelsen, Havnens 621.
- Enke efter Nebslager, Søndenaastrøm 48.
- Albed, C., Kunstdreier og Mechanicus, Ny-Smdg. 493 B.
- M., Smaahandler, Bestergade 771.
- Albertsen, Chr., Rørkarl ved Toldvæsenet, Alagade 168.
- AlexanderSEN, P., Maler, Fabrik af Rullegardiner og Persiener, Smedegade 337 C.
- Alm, Enke eft. Kasjkjetmager, Afhylmoder, Borgerg. 450—51.
- Ammundsen, J. H., Nebslager, Ny-Smedeg. 499.
- Enke eft. Nebjl., Hestedamsg. 77.
- AnderSEN, A., Snedker, Fugholm 192.
- A., Tiedecommissair, Almalieg. 595.
- A., Kurvemager, Smedeg. 352.
- A. C., Bogbinder, Leiebibliothek og Bogh., Smdg. 349.
- A., Dagleier, Spedalsø 543 A.
- B., Skomager, Grønnegade 287.
- Chr., Postbud ved Straffeanstalten, Nørrebro 522.
- Chr., Muursvend, Beringsgade 690.
- C., Opsynsbetjent paa Straffeanstalten, Besterg. 717.
- C., Muursvend, Engveien 588.
- C., Lærer ved Friskolen, Alleegade 769.
- Esbildung, Træsskomand, Grønland 157.
- Eskild, Dagleier, Besterg. 674.
- E. B., Møllerkudst, Møllegr. 667.

- Andersen, F. C., Kleinsmed, Smedeg. 341.
 — H. C., Bogbinder, Grønneg. 533.
 — H., Bodker, Kattesund 400.
 — Hans, Dagleier, Aagade 630.
 — H. P., Muurssv., Fugholm 194.
 — J., Maler, Sønderbro 52.
 — J., Uhrmager, Kattesund 471.
 — J. N., Skæder, Raadhuusg. 139.
 — J., Rebslager, Kildegade 358.
 — J., Dagleier, Vesteregade 741.
 — Jørg., Brolægger, Thonbogade 85—86.
 — Jesper, Dagleier, Frederiksgade 669.
 — Jens, Tømmersvend, samme steds.
 — M., Dagleier, Nørregade 344.
 — M., Modehandel, Kildegade 359.
 — M., Tømmersvend, Amaliegade 656.
 — M. C., Smaahandler, Amaliegade 697.
 — N., Kjøbm., Firma: N. Andersen & Co., Forretninger
   en gros, Agent f. Hamborg-Bremer Assurancecompagniet,
   Søndergade 25.
 — N., Arbeidsmand, Kattesund 402.
 — N., Snedker, Grønland 570.
 — N., i Udsalgst. paa Bindmollen, Møllegade 667.
 — N., Tømmersvend, Frederiksgade 669.
 — N., Tømmersvend, Grønland 148.
 — N., Dagleier, Spedalsø 626.
 — O., Spisemester paa Straffeanstalten, boer samme steds.
 — Ole, Gadekjører, Alleegade 546.
 — Ole, Fisker, Grønland 768.
 — O. P., Spedalsø, 616.
 — P., Arbeidsmand, Nygade 753.
 — Pouls, Kjøbmand, Urtefram, Ny-Smedegade 504.
 — Modehandlerinde, samme steds.
 — P. C., Gadekjører, Havnealleen 162.
 — Ps., Bærtshuusholder, Hospitalsgade 58.
 — S. H., DM., Kjøbm., Viinhdl., Firma: Kjeld Kjeldsen,
   Søndergade 126.
 — Th., Høker, Borgergade 460.
 — Th., Dagleier, Frederiksgade 669.
 Andkjær, A. A., Farver, Søndergade 116.
 Andreassen, A. M., Skomager, Smedegade 354.
 — Erik, Smid, Alleegade 592.
 — Chr., Brygger, Nørregade 250.
 — L. P., Brygger, Alleegade 540.

- Andreasen, P. S., Kjøbm. og Brændevisbr., Ny-Smedg. 495.
 Andreesen, H., Bager, Hospitalsgade 43.
 — J., Hoker, Kildegade 357.
 — J., Verider, for Enden af Søndergade 58.
 Antersen, Uhrmager, Nørretorv 615.
 — Laura, fransk Badst og Strygning, samme steds.
 * Apotheket, Søndergade 32.
 * Arbeidsanstalten, Nørregade 262—63.
 Arntzen, Enke efter Pastor, Nørregade 256.
 Asmussen, J. A., Glarmester, Smedegade 339.
 — L., Glarmester og Barometmager, Smedegade 307.
 Assendrup, A., Enke est. Dagleier, Sølgekone. Smedeg. 341.
 * Assurance-Contoirer, see N. Andersen & Co., N. Borch,
 Jessen, Horn, Lauritsen, J. Mathiasen, P. Petersen, L.
 M. Weiß.
 Aspelund, G., Sadelmager, Smedegade 369.
 * Ashlet for Smaabørn, Borgergade 450—51.
 Atterup, J., DM., Toldassistent, Borgergade 4.
 Augustesen, Enke efter Værtshuush., Hospitalsg. 56.
 Aulum, Poul Jørg., Opslutsbetj. ved Straffeanst., Mølleg. 667.
 Auning, Jørgen, Lyfestøber, Alleegade 527.

- B**aadsgaard, J. F., Fæstemand, Villetteur, Skriver i Enroleringscommissionen og Brandcorpset, Nørregade 386.
 Bach, Jac., Kjøbm., Col.-, Prod.- og Tømmerh., Hestedg. 62.
 — Joh., Commis, samme steds.
 — Th. Tomfru, Modehandlerinde, Søndergade 30.
 — Overlærer, samme steds.
 — Th. A., Maler, Sønderbro 762.
 Back, Sør., Smaahandler, Grønland 659.
 Bakke, P., Skomager, Thonbogade 95.
 Balle, E., Præsteenke, Alleegade 541.
 Ballin, J., Nebslager, Hospitalsgade 44.
 Bang, A., Enke efter Vinhandler, Søndergade 36.
 — F., Sognepræst, Søndergade 125.
 — J. Th., Kjøbm., svensk-norsk Viceconsul, Product-, Urtefram- og Tømmerhandel m. m., Søndergade 28.
 — N., Gadekjører, Alleegade 565.
 * Bank-Contoiret, Søndergade 17.
 Bay, N. H., forhv. Skibscapitain, Particulier, Amalieg. 595.
 Bayer, Fr., Kjøbmand og Commissionair, Smedegade 311.
 Bech, K., Skipper, Nagade 665.

- Bech, W., Møgl., Firma: Jens Andr. Jensens Efterf., Aagade 168.
 — W., Portner ved Straffeanstalten, boer sammestedts.
- Bech, J., Particulier, Nørretorv 524.
 — Enke efter Værtshuusholder, Districts-Sygehuset 711.
- * Bedemanden, see Ulrichsen.
- Belloffschy, C., Glarmester, Hestedamsgade 81.
 — D., Glarmester, sammestedts.
 — Rs. Gr., Enke efter Skom., Hospitals-Stuekone, Hospitaltalet i Hospitalsgaden.
- Bendsen, Jørg., Sandgraver, Grønland 148.
 — S., Arbeidsmand, Alleegade 545.
 — Enke efter Skomager, Thonbogade 82.
- Bentzen, Joh., Dagleier, Kattesund 407.
 — P. H., Lærer ved Friskolen, Alleegade 749.
 — S. H., Particulier, Nørretorv 779.
 — Fisfer, Grønland 537.
 — Enke efter Skipper, Aagade 177.
- Berg, A. L., Skräder, Magasin af Herrelæder, Torvet 240.
 — H., Slagter, Borgergade 4.
- Bergenhammer, Præsteenke, Søndergade 126.
- Bergmann, C. O., Skomager, Nørretorv 700.
- Bernhardt, Domfruerne, Raadhuusgade 145.
- Bernth, Enke efter Etatsraad, Søndergade 127.
- Berthelsen, Enke efter Skomager, Smedegade 343.
 — And., Tommersvend, ved Carolinelund 772.
 — H., Opshynsbetjent ved Straffeanstalten, Bestergade 717.
 — Sor., Tommersvend, Fugholm 194.
- Best, P. H., Skräder, Melketorvet 272.
- Betaf, A. H., Skomager, Nørrebro 703.
 — H., Bundtmager, Smedegade 369.
 — H. N., Snedker, Meubel-Magasin, Ny-Smedegade 503.
- Bierløv, Sor. Math., Dagleier, Kattesund 420—21.
- Bignum, J. J. J., Værtshuusholder, Møllegade 594.
 — N. N., Høker, Norregade 258.
- Birch, F., Prof., R., Rector ved den lærde Skole, Latinsskolen, Amaliegade 661.
- Bisgaard, A. Gorm, Kjøbm., Prod.- og Colonialsh., Smdg. 329.
 — J. C., Guld- og Solvarbeider, Søndergade 37.
- Bisted, W., Adjunct ved den lærde Skole, Aagade 187 C.
- Bjerre, H. J., Comm.-Bygningsinspect., Måurum., Borgg. 449.
 — M. D., Farver ved Straffeanstalten, Norregade 253.
 — P. J., Kleinsmed, Østergade 580.
- Bjerregaard, Sygevært, Districts-Sygehuset 711.
- Bjørn, L. P., Kleinsmed, Smedegade 330.

- Blæck, Districts-Physicus, Nørregade 396.
 Blichfeldt, Enke efter Proprietair, Alleegade 624.
 — Ed., Sadelmager, Ny-Smedegade 334.
 Bloch, And. H., Maskinarbeider, Bæstergade 777.
 — Photograph, Nørregade 377.
 Blume, F., Sømsmed, Ny-Smedegade 337.
 Blumer, H. J., Particulier, Gaulgade 232 B.
 — S., Kjøbmand, Søndergade 20.
 Bodum, R. P., Nebslager, Nygade 731.
 Boed, Kammerraad, practiserende Læge, Sønderg. 59.
 * Bogtrykkeriet, see Fogh.
 Boldt, Frøken, Particuliere, Søndergade 23.
 Borch, N., Procurator, Agent for „Nye danske Brandforsikrings-Selskab i Kjøbh.“, Sønderbro 627.
 Bording, Enke efter Guldsmed, Grønnegade 275.
 Borg, Jørg., Skipper, Aagade 186.
 — Th. J., Skipper, Aagade 174.
 Bornemann, J. C., Kleinsmed, Thonbogade 90.
 Braem, C. T., Skomager, Melketorvet 300.
 * Brandcapitainen, Fischer, Nørregade 396.
 * Branddirecteuren for Skanderborg Amt, see v. Jessen.
 Brandt, A., Bærtshuusholder, Aagade 220.
 — C., Pottemager, Nørrebro 703.
 — Enke, Badsfekone, Smedegade 352.
 — H. H., Kjøbm., Colon.- og Producth., Aagade 13 B.
 — H., Slagter, Hestetamsgade 66.
 — H., Pottemager, Thonbogade 92.
 — J. Cathr., Tomfru, Kagebagerske, Havnealleen 632.
 — L., Skomagersvend, Grønland 156.
 — Mich. G., Vinhandler, Kattesund 512.
 — M., Handskemager, Grønland 157.
 — N., Kobbersmed, Smedegade 344.
 Brehm, Kobbersmed, Ny-Smedegade 498.
 Breinholt, Madame, holder Skole f. Smaab., Aagade 191.
 Brendstrup, Sygebetjent ved Straffeanstalten, boer smstds.
 Brink, J., Kammager, Thonbogade 88.
 Broe, E., Enke efter Kjøbm., Søndergade 115.
 — H., Kjøbmand, Urtefram, Grønnegade 292.
 — N. P., Snedker, Kildegade 361 B.
 — S. K., do., Alleegade 540.
 — Enke efter Organist, Høkeri, Fugholm 191.
 Brodersen, Hendr., Tømmersvend, Kirkegyde 168 C.
 Brunn, C. F., Adjunct ved den lærde Skole, Sønderg. 36.
 — C. A., Kjøbm., Ag. f. J. Ovens Sonner, Kbh., Gaulg. 432.

- Bruun, Charlotte, Institutbestyrerinde, Nørregade 264.
 Brøchner, B. G., Skomager, Hospitalsgade 40.
 — E., Frøken, Particuliere, Nørregade 383.
 — E. E., Skomager, Maadhuusgade 131.
 — F. E., Tobak- og Cigarhandel, Graven 105.
 — N. G., Kunstdreier, samme steds.
 Brønning, C. P., Maalemager, Grønnegade 298.
 Brøns, J. H., Møursvend, Frugt- og Grønthandel, Fugh. 199.
 Brørup, P., Rebслager, Maadhuusgade 145 C.
 Buemann, H. C., Enke efter Kleinsmed, Nørregade 397
 — P., Kjøbmand, Urteframhandel, samme steds.
 Buhl, C. C., Bliffenslager, Smedegade 325.
 — S. H., do., samme steds.
 — S., Mødehandlerinde, samme steds.
 Bune, Sev. P., Kjøbm. og Skibsrheder, Aagade 177.
 Busch, Enke efter Cancellir., Particuliere, Nørregade 256.
 Buss, Bagtmester ved Straffeanst., Høker, Bæsterg. 724.
 Büch, W., Conditor, Kippervig 244.
 Bülow, F., Rebслager, Ny-Smedeg. 483.
 Bærentzen, A. P., Guld- og Solvarbeider, Smedeg. 317
 — L. A., Eier af „Hotel Royal“, Nørreg. 384.
 — N. P., forhenv. Guldsmed, samme steds.
 — P., Enke efter Uhrmager, Nørregade 397.
 Bøg balle, C. C., Conditor, Amaliegade 510.
 — N. O. G., Værtshuush., Melketorvet 271.
 — N. P., Cigarsfabrikant, Torvet 241.
 Boggild, D. H., Adj. v. d. lærde Skole, Havnearalleen 663.
 Bøgh, G. J., Handelsgartner, Sundveien 639.
 Bonnelundes, M., Tobaksfabrik, Sønderg. 26.
 *Børneasylset, see Asylet.
 Børgesen, B., Overfrigse., Telegraphbest., Stempelpapir Forvalter, Telegraphstationen i Alleegade 601.
 Bøstrup, C., Kudsl, Havnearalleen 613.
 Bottger, N., Dagleier, Grønland 767.

- C**arl森, Enke eft. Skipper, Værtshuush., Smedeg. 322.
 Carstensen, C., Garver og Skomager, Hestedamsg. 70. – 71.
 — J., Handskemager, Grønnegade 505.
 Caspersen, H. F., Skomager, Smedeg. 338.
 *Caserne, Sønderg. 15. Caserne med Stalde og et Ridehus med Ridebane samt en saakaldet Fægtesal tilhører Staten og staaer under Opsyn af Fortificationen i Fredericia.

- Christensen, A., Hørsvinger, Nørreg. 398.
 — Aug., Brændevisbrænder, Smedeg. 346.
 — Andr., Arbeidsm., Østergade 743.
 — C. C., Firma: C. Christensen & Co., Urtefrh., Torvet 437 A.
 — C., Tømrer, Frederiksgr. 715.
 — Chr., Slagter, Grønland 508.
 — H., Dagleier, Sønderbro 687.
 — H. J., Skräder, Borgergade 459.
 — H. C., Snedker, Nørrebro 549.
 — H. J., Lieutn. ved Brande., Møllebygger og Tømmerm.,
 Alleegade 601.
 — Hs., Gadefjører, Nørregade 397.
 — H., Skräder, hos H. C. Hansen, Torvet 437.
 — H. B., Smedesvend, Spedalsø 611.
 — J., Værtshusholder, Smedeg. 335.
 — Jørg., Arbeidsm., Østergade 652.
 — Jens, Høker, Fugholm 65.
 — J., Opsynsbetjent ved Straffeanst., Vesterg. 705.
 — Jac., Værtshuush., Torvet 240.
 — Jens Pet., Arbeidsmand, Fugholm 193.
 — L., Skräder, Frugt- og Grønth., Fugholm 201.
 — L. H. C., Sadelmager, Smedeg. 303.
 — M., Kjøbmand, Sigtefabrikant, Alleegade 521.
 — M., Amtsbruger og Værtshuush., Sønderg. 121.
 — Enkesfrue, Gaulgade 232.
 — M., Kornmaaler, Grønland 150 A.
 — N., Handelsgartner, Amaliegade 510.
 — N., Murermester, Østergade 581.
 — N., Dagleier, Røttesund 407.
 — N. B., Træskomand, Stephansgade 554.
 — N., Dagleier, Grønland 154.
 — N. J., Grovsmed, Nørrebro 699.
 — Ole, Snedker, Smedegade 355.
 — O., Opsynsbetj. ved Straffeanst.. Vesterg. 741.
 — P. C., Dagl., Østergade 562.
 — Pet., Tømmerfv., Østerg. 641.
 — Pet., Enke efter Dagleier, Røttesund 414.
 — Pet., Dagl., Spedalsø 690.
 — Simning, Tobaksspindermester, Grønnegade 279.
 — S., Brænderibestyrer, Smedeg. 342.
 — S., Kjøbm., Col.- og Producth., Sønderbro 636.
 — S., Dagleier, Røttesund 513.
 — Th., Arbeidsmand, Nygade 753.
 Christiansen, A., Skipper, bag Toldkammeret 162.

- Christiansen, P., Skipper, Kattesund 419.
 — N. B., Skräder, Magasin af Herrel., Borgerg. 443.
- Christoffersen, Chr., Værtshuush., Søndergade 82.
 — Pet., Avlsbruger, Kattesund 407—8.
- *Glasselotteri=Collectioner, see M. A. Cohn og Enkefru Wolder.
- Claudi, J. C., Slagter, Torvet 11.
 — N., Arbeidsm., Stephansg. 552.
- Clausen, E., Lieutn., Toldassist., Kattesund 403.
 — Fr., Grynmøller, Smedegade 337.
 — H. Fr., Snedker, Kattesund 418.
 — J., Civil-Ingenieur og Architect, Norreg. 395.
 — Mich., Dagl., Huusveien 651.
 — O., Maler, Farvergade 692.
 — R., Tjæremand, Grønland 628.
 — R., Somand, Aagade 118.
- Cohn, J. B., Kjøbmand, Hestedamsg. 69.
 — J., Bager og Conditor, Smedegade 345.
 — M. A., Kjøbm., Glasselotteri=Collecteur, Kartefabrik und. Firma: M. A. Cohn & Co., Smedeg. 314.
 — M., Handske-Badskei m. m., Auctionsholder, Aagade 173.
 — S. J., Bomuldsvæver, Lyfestøberi, Smedeg. 311 B.
- Conradsen, C., Enke efter Sadelm., Smedeg. 320.
- Cramer, L. Jørgensen, Skräder, Hestedamsgade 65.
- Crome, A. P. L., Kjøbm., præussisk og hannoveransk Consul, Medeier af de Goldschmidt'ske Fabricationer, Firma: Crome & Goldschmidt, Søndergade 26.
- Crone, A., Skomager, Hospitalsgade 45 A.
 — Enke efter Ritm., Particuliere, Torvet 12.

- Dahl, J. P., Skomagersvend, Kattesund 427.
 — Ns., Slagter, Norretorv 524.
 — M. P., Dagleier, Møllegade 666.
- Dalbye, R. P., Gadekjører, for Enden af Sønderg. 59.
- Dam, A. S., Snedker, Smedeg. 370.
 — Fr., Snedker, Smedeg. 337.
- *Dampskibs-Expeditionen, Havnens 538, see Olesen.
- Danberg, J., Lieutn. ved Brænde., Meubelmag., Hospitg. 45.
- Daniels, W., Bager og Conditor, Hestedamsg. 64.
- Danielsen, L., Høfer, Østerg. 580.
 — N., Dagl., Fugholm 219.
 — Ns., Gjæstgiver, Sønderg. 31.

- Daugaard, Dagvognsbefordrer, Torvet 435.
 Dehn, Aug., forh. Farver, Nørretorv 524.
 Dehs, Modehandlerinde, Hjørnet af Borgerg. og Fugh. 9.
 Demant, J. A., Photograph, Nørreg. 265.
 Dennecke, C. F., Sømmed, Smedeg. 343.
 Deppe, Kjøbm., Muurpolerer, Bæsterg. 776.
 Dessaau, S., Mægler, Sønderg. 122.
 Diderich, Frøken, Uds. af Gartn. Bøghs Prod., Torvet 436.
 Dideriksen, Toldassistent, Havnens 787.
 Diget, Chr., Arbeidsm., Borgerg. 467.
 Djørup, Sør., Arbeidsm., Alleegade 529.
 Dolberg, Carst., pension. Toldforv., Havnealleen 752.
 — Joh., Kjøbm., Urtekram m. m., Hospitalsgade 38.
 Dollerup, J. J., Tømmersv., Beringsg. 754—55.
 Dragsted, N., Skomager, Smedeg. 366.
 — Enke efter Skomager, Kildegade 365 A.
 Drewsen, C., Frøken, Skole for Smaabørn, Alleegade 589.
 *Droscheholdere, see Hansen, Laursen, Mortensen og Klakring.
 Dyhr, N., Bognmand, Smedeg. 311.
 Dyhrkoop, L. D., Møllebestyrer, Veirmøllen, Smdg. 350.
 — Dagleier, Skolegade 644.
 — H., Tømmersv., Havnealleen 580.
 Dyrehøje, Jes. A., Dreier og Graveur, Grønneg. 273.
 *Dyr læger, see Hansen, Jensen og Nielsen.
 Dyring, Enke efter Måler, Alleegade 566.
 Dyscher, K., Brolægger, Alleegade 536.
 Dændler, M. C., Blifkensl., Borgerg. 5.
 Døcker, Ferdinand, Kjøbm., Isenfr.- og Galanterih., Smdg. 307.

- C**ebbesen, N., Dagleier, Grønland 148.
 — B., Dagl., samme steds.
 — Bed., Dagl., Sønderbro 688.
 Eckardt, Maalemagerm. (hos Goldschmidt), Farverg. 672.
 Ekeroth, C. E. C., Overl. v. den lærde Skole, Amalieg. 696.
 Edelmann, G., Enke efter Skorsteensf., Nørregade 388.
 — J. G., Snedker, Grønnegade 292.
 Eggertsen, J. B., Kjøbm., Prod.-, Tømmer- og Urtekramh.,
 Nørretorv 693.
 — Enke efter Forpagter, Borgergade 1 A.
 Eiler, J. W. H., Skomager, Borgergade 4.
 Ellas, Skræder (hos Carl Petersen), Nørregade 264.
 Emborg, Carl, Skibstømmerfv., Grønland 767.

- Enevoldsen, John, Muursvend, Beringsg. 658.
 — J., Tømmersvend, Kattesund 512.
 — P., Høker, Frederiksgade 648.
- Erichsen, A., Bager, Hjørnet af Ærgholm og Nagade 191 A.
 — E., Sadelmager, Sønderbro 50.
 — Gotfr., Snedker, Viiglistemagasin, Smedegade 351.
 — H. J., Bossemager, bag Toldkammeret 162.
 — Joh., Slagter, Smedegade 337.
 — L., Slagter, Ny-Smedegade 483.
 — M., Politibetjent, Twangsarbeidsanstalten 725.
 — P., Skipper, Nagade 161.
 — S., Handskemager og Hellbereder, Smedegade 340.
 — W. F., Sadelmager, Ny-Smedegade 483.
 — Z., Snedker, Raadhusgade 144.
- Eskildsen, Erich, Arbeidsmand, Kattesund 415—16.
- Essen, Ferd. von, Farver, Nørrebro 550.
 — H. von, Victualieh., Commissionsforretn., Nørreg. 253.
- Espensen, Sør., Opsynsbetj. v. Straffeanst., Alleeade 527.

- Faber, J. C., Capellan, Søndergade 125.
 — N. B., Hospitalsforst. f. Hansted Hospital, Havneall. 633.
- Fahnoe, J. P., Kjøbm.. Agenturforretn., Sønderg. 129.
- Falkenberg, Enke efter Ritmester, Nørregade 376.
- Fausing, J. G., Brygger og Øltapper, Nørregade 252.
- Feddersen, M., Seil-, Flag- og Compasmager, Havnens 787.
- Federspiel, M. C., Enke efter Toldassistent, Modehandlerinde, Hospitalsgade 43.
- Fespermann, Bæver, Ny-Smedegade 493.
- Finsly, J. H. L., Kjøbm. og Commission., Nagade 665.
- Fischer, Andr., Brandcapitain, Snedker, Nørregade 396.
 — Pet., Lieutn. ved Branc., Snedker, smstds.
 — C. C., Kjøbm., Papiirh., Søndergade 81.
 — C. G., Enke efter Skomager, Thonbogade 85—86.
 — C. U., Nørrebro 703.
 — E. L., Kæremager, Søndergade 34.
 — Fred., Snedkersv., Kattesund 422.
 — Hs. Th., Snedker, Nørregade 259.
 — M., Snedker, Møbelmagasin, Smedegade 371.
 — Marie, Modehandlerinde, Graven 115.
 — Marie, Kagebageri, Borgergade 446.
 — N., Strivelærer og Bundtmager, Farvergade 692.
 — N. G., Farver, Smedegade 327.

- Fischer, N. G., Skibsc., Fører af Bugseerdampskibet „Horsa“, Havnens 695.
- P. M., Uhrmager, Smedegade 371.
- Fledelius, E. N., Dreier, Hestedamsgade 60.
- H. C., Skomager, Graven 106.
- L., Cigarmager, Alleegade 590.
- Flenborg, J. F., Maler, Smedegade 311 B.
- Enke efter Toldbetjent, Nørregade 264.
- *Flenburgs Enkebolig, stiftet af Cancellir. Andr. Flensburg, Borgem. og Byf. i Horsens, og hans Frue Anna Catharina Stephansdatter, for 8 Borgerenker, Nørreg.
- Fog, Chr., Kjøbm., Prd., Tøm. og Urtefrh., Ny-Smedg. 481.
- Tørg., Kjøbm. og Commissionair, Nørretorv 693.
- Fogh, H., Bogtrykker, Ned. af „Horsens Avis ell. Skanderb. Amtstid.“, Søndergade 117.
- *Foreninger: De danske Baabenbrødre.
- Det borgerlige Asyl.
  - Horsfjennelses-Selskabet.
  - Haandværker- og Sangforening.
  - Handelsforeningen.
  - Handels- og Industriforeningen.
  - Horsens borgerlige Skyttslaug.
  - Horsens Landbrugsførening.
  - Klubben „Foreningen“.
  - Liigkasse-Foreningen.
  - Sygekasse-Foreningen.
  - Velgjørenheds-Selskabet.
- *Fotografer, see Photographer.
- Frandsen, W. H., Skomager, Nørregade 248.
- Frand, Fr., Bundtm., Agent for J. C. Krügers Sæbe- og Parfumefabrik, Amaliegade 696.
- Joh., Dagl., ved Kalkovnen.
- Fredriksen, P., Politibetj., Hugholm 198.
- A., Opsynsbetj. ved Straffeanst., Møllegade 617.
- A. F., Mastinarbeider, Amaliegade 696.
- A., Tømmersvend, Frederiksgade 583.
- A., Skomager, Smedegade 308.
- Enke efter Grovsmed, Nørrebro 699.
- C., Arbeidsmand, Nygade 698.
- L., Muursvend, Alleegade 591.
- N., Baertshunsholder, Ny-Smedegade 496.
- Freiesleben, Enke efter Ritmester, Hospitalsg. 43.
- Fremming, C. A., Vinhandel, Nørregade 260.
- Friis, A., Gjordemoder, Søndenaastrøm, 47.

- Friis, Th. F., Skomagersvend, Nørretorv 615.
 Frisch, C. C., Tomfri, Manufacturforretn., Firma: C. Frisch's
 Enke, Søndergade 35.
 — P. C. J., Maler, samme steds.
 * Friskolen, Alleegade 769.
 From, F. C., Farver, Ny-Smedegade 494.
 Frølund, Kjøbm., Manufacth., Firma: Frølund & Wittrup,
 Smedegade 313.
 Fussing, Andr., DM., Adjut. og Næstcommander. v. Brand-
 corpset, Muurmester, Havnealleen 632.
 — A. M., Enke efter Muurmester, Svanesgade 69.
 — Chr., Gasmeister, Gasværket 780.
 — Laura, Modehandlerinde, Svanesgade 69.
 * Fæstemands-Contoiret, Nørreg. 386, see Baadsgaard.

- G**ad, H. S., practiserende Læge, Hestedamsgade 471.
 Gade, H., Børkmester paa Straffeanstalten, boer samsteds.
 Galthen, Enke efter Bærtshuusholder, Nørregade 391.
 Geertsen, Bært i Haandv.- og Sangforeningen, Alleeg. 614.
 — A., Enke efter Smed, Grønland 570.
 Ginnerup, A. L., Bødker, Ny-Smedegade 498.
 — M., Skomager, samme steds.
 Gippe, J. H., Strøder, Grønland 148 B.
 Gjern, J., Pladsbetj. p. C. J. Monbergs Tommergaard, Søn-
 denaastrøm 474.
 * Gjordemodre, see Mad. Friis, Helmer, Kjær og Mortensen.
 Gjelbye, G. N., Kjøbm., Prod.- og Urteframh., Nørreg. 268.
 — W. L., do., Farve- og Urteframh., Nørreg. 269.
 Gleerup, Photograph, Torvet 14.
 Glud, A. J., Kjøbm., Urteframh., Melkstorv. 270—71.
 — O. E., Lærer ved Borgerst., Nørregade 249.
 Goldbeck, Sadelmager, Ny-Smedegade, 499.
 Goldschmidt, Fabrikant af Possem.- og Maalemagerarb., Klæde,
 Bomulds-, Lærr.- og Uldvarer, Firma: Cromé & Gold-
 schmidt, Sondg. 129, Detail-Uds. af ovennævnte Varer
 Søndergade 26.
 Gottlieb, A., Bødker, Sonderbro 757.
 — A. F., Bærtshuush., Torvet 11.
 — A. P., Enke eft. Slagter, Vaage- og Badslekone, Nørret. 524.
 — C., Enke efter Slagter, Sondenaastrøm 46 A.
 — Chr., Enke efter Slagter, Torvet 11.
 — H. C., Bager, Gaulgade 232.

- Gottlieb, J. C., Slagter, Carlshaab udenfor Sønderbro 618.
 — J. S., Vogn- og Grovsmed, Søndenaastrøm 47.
 — L. C., Kjøbm., Sønderbro 636.
 — R. L., Farver, Nørretorv 535.
- Grarup, L., Tegner ved Jernbanen, Nørregade 384.
- *Graveren, see Lassen.
- Gravesen, J., Kjøbm., Urteframhandel, Nørretorv 532.
- Gregersen, P., Værtshuush., Nørrebro 522.
- Grevlund, P., Væver, Fugholm 207.
- Groth, J., Fisker, Grønland 158.
 — P., do., Fugholm 205.
- Grumme, Aug., Kbm., Fabrikations- og Malervh., Nørret. 532.
- Grumstrup, Chr., Gadeljører, Tugthuusveien 671.
- Grurup, N. C., Dagleier, Nørrebro 703.
- Grøn, J., Snedker, Smedegade 347.
 — N. J., Snedker, Grønnegade 66.
 — Ns., Snedker, Smedeg. 370.
- Grünvold, J. C., Biinhandel og Beværtning, Sønderg 25.
- Gudmandsen, Kalkbrænder, Østergade 526.
- Guldbrandsen, O., Grovsmed, Nørregade 377.
- Gundersen, W., Uhrmager, Uds. af opt. Instrum., Grav. 105.
- Gutmann, J., Particulier, Alleegade 531.
- Gylding, A. og B., Frøkener, Particulieres, Borgg. 439--41.
 — H., Enke efter Skipper, Aagade 171.
 — J. C., Bager, Alleegade 558.
 — J., Enke efter Kjobmand, Particuliere, Sønderg. 23.
 — P., H., Kjobmand, Particulier, Aagade 187.
 — Sor., Tomrer, Borgergade 420.
- Gynthelberg, T. og M., Domfr., Damesfrædersker, Borgg. 454.
- Götsche, F., Enke efter Snedker, Kogekone, Smedeg. 371.
- Gøtz, W., Muursvend, Kattesund 418.

- Haas, J., Glarmester, Søndergade 36.
- Habenicht, Former, Havnealleen 613.
- Hagen, L. B., Lærer ved Borgerst., Amaliegade 697.
- Halager, N., Arbeidsm., Skolegade 782.
- Hald, Enke efter Pastor, Torvet 13.
- Halvorsen, J. C., Bog-, Pap.-, Musik- og Kunsth., Søndg. 25.
- Hansen, Ane Helene, Høkeri, Kattesund 413.
 — And., Enke efter Dagleier, Engveien 631.
 — Chr., Kjobmand, Ny-Smedegade 484.
 — C. P., Træskomand, Østergade 681.

- Hansen, Chr., Enke efter Kjøbmand, Amaliegade 656.
 — Chr., Skomager, Smedegade 319.
 — C. A., do., Farvergade 672.
 — C., Dagleier, Engveien 636.
 — Fr. C., Gjortler og Gasfitter, Graven 268.
 — H. C., Kjøbm., Manuf.- og Fjerh., Magasin af Herre-Eqviper.-Gjenst. m. m. m., Torvet 437.
 — H., Smedesvend, Engveien 636.
 — H., Nebslager, Hospitalsgade 54.
 — H., Værtshuusholder, Nørrebro 550.
 — H. P., Cigarfabrikant, Alleegade 637.
 — H. P., Gjortler og Gasfitter, Grønnegade 274.
 — H., Opsynsbetj. ved Straffeanst., Smedegade 337.
 — H. C., Tømmersvend, Alleegade 592.
 — Hs. Jørg., Enke efter Skipper, Alagade 189.
 — H., Arbeidsmand, Alagade 781.
 — J., Bager, Hjørnet af Smedegade og Møllset. 301.
 — J., Gartn., Nattevagt v. Straffeanst., Stephg. 552 A.
 — J., Skräder, Magasin af Herrefl., Borgg. 445.
 — J. C., Kjøbm., Prod.- og Urtefrh., Brænderi, Søndg. 27.
 — J. P., Snedker, Ny-Smedegade 480.
 — Jens, Dagleier, Spedalsø, 610.
 — J., Skipper, Borgergade 4.
 — Julius, Garver, Bæstergade 739.
 — Joh., Dagleier, Stephansgade 554.
 — Jens, Dagleier, Køldegade 362.
 — Jens, Blegmand, Grønland 650.
 — Jac., Træskomand, Spedalsø 610.
 — Jac., Dagleier, Thonbogade 697.
 — K., Tomfrau, Particuliere, Alagade 187 A.
 — L., Lærer ved Frits., Alleegade 769.
 — J., Dagleier, Hulveien 771.
 — Jørg., Arbeidsm., Køldegade 361.
 — L. S., Præst v. Straffeanst., boer sammesteds.
 — L., Enke efter Skomager, Smedegade 340.
 — Mads, Værtshuusholder, Hospitalsgade 59.
 — N., Bager og Conditor, Thonbogade 98.
 — N. P., Gadekjører, Nørreg. 397.
 — N., Tømmersvend, Kattefund 424.
 — N. P., Værtshuusholder, Nørregade 377.
 — N., Bybud, Grønnegade 292.
 — Ole, Nattevagt v. Straffeanst., Bæstergade 723.
 — Ole, Opsynsbetj. v. Straffeanst., Bæstergade 723.
 — Otto, Commissionair, Spedalsø 721.

- Hansen, Ole, Skräder, Frederiksøgade 691.
 — O., Smedesvend, Spedalsø 721.
 — P., Skipper, Alleegade 574.
 — P., Kammerraad og Procurator, Nørregade 398.
 — Enke efter Capit., Søndergade 29.
 — Peter, Arbeidsmand, Sønderbro 687.
 — P. L., Skomager, Sønderbro 744.
 — P., Murer, Østergade 736.
 — P., do., Møllegade 594.
 — P., Tømmersvend, Ny-Smedegade 493.
 — Rs., Kjøbm., Urteframh. og Lyfestøber, Hestedamsøg. 66.
 — N. H., Fellbereder, Sønderbro 646.
 — Rs., Dagleier, Østergade 579.
 — N. P., Gadekjører, Drosche og Bienvogn, Farvg. 672.
 — N., Dyrkæge, Ny-Smedegade 496.
 — S., Skomager, Grønnegade 284.
 — Sor., Dagleier, Spedalsø 608.
 — Th., DM., Bærtshuusholder, Smedegade 369.
 — Th., Dagleier, Fugholm 214.
- Hansted, Jørg., Murermeister, Nørrebro 703.
- Harbord, A. F., R., pensioneret Major, Amaliegade 603.
- Hartmann, P. A., Toldassistent Graven 105.
 — Mad., Modehandlerinde, samme steds.
 — J. W., Skomager, Smedegade 370.
- Hasse, J. F., Maler, Hospitalsgade 45.
- Hatting, N. O., Billed- og Steenhugger, Alleegade 593.
 — N., Murer, Østergade 636.
- Haurovitz, practiserende Læge, Stjernholm.
- Heckscher, M. A., Cantor v. den mosaiske Mnh., Farvg. 692.
- Hedager, O. P., Photograph, Søndergade 31.
- Hedemark, C., Skräder, Torvet 431.
- Hegelund, Rs., Kjøbm., Bogh. v. Laanecontoiret, Landpost i Bjerre Herred, Nørretorv 534.
- Heggelund, Enke efter Kammerraad, Nagade 188.
- Helmer, F. L., Skräder, Smedegade 355.
 — Mad., Gjordemoder, samme steds.
- Helms, Jac., Cancellir., Apotheker, Søndergade 32.
- Helstrup, M. R., Handelsgartner, Grønnegade 291.
- Hendriksen, Jac., Opsynsb. v. Straffeanst., Bestergade 717.
 — J., Dagleier, Kattegård 407.
 — Jens, Bærtshuush., Nørregade 389.
 — Ivar, Arbeidsmand, Grønnegade 280.
 — Jørg., Arbeidsm., Østergade 735.
 — P., Murer, Pottehandler, Thonbogade 94.

- Hendriksen, P., Arbeidsm., Østergade 657.
 — P., Enke efter Værtshh., Smedegade 337 C.
 — Sor., Arbeidsm., Maadhusgade 130.
 — Th., Enke efter Bager, Borgergade 8.
- Henningsen, P., Slagter, Smedegade 323.
 — P., Møllebygger og Modelsnedker, Thonbogade 91.
- Henye, Billed- og Steenhugger, Havnalleen 651.
- Hermann, W., Bundtmager, Grønnegade 277.
 — C. Bogn- og Grovsmed, Smedegade 308.
- Hermannsen, pensioneret Toldbetjent, Maadhusgade 231.
- Herfkind, A., Catechet og Forstel. v. Borgst., Skoleg. 765.
 — J. A., Agent, Kjøbm., Prod.-, Tommer- og Urteframh. m. m., Ny-Smedegade 482.
 — N. H., Conditor, Norregade 381.
 — P., Adjunct ved den lærde Skole, Torvet 434.
- Hersleb, O. M., R., Justitsr., Herredsfoged i Voer og Nim Herred, Søndergade 24.
- Hildebrandt, H. H., Skomager, Fuggholm 212.
- Hingsberg, L., Dagleier, Kattesund 428.
- Hjernøe, J. O., Bager, Melkstorvet 272.
 — N. N., Kjøbmand, Sønderbro 688.
 — S. P., Skipper, Agade 173.
- Hjerrild, Chr., Cancellir., Hospitalsforst., Forligelsescommiss., Godsfrv., Godsadministr., Regnskabsf. f. den lærde Skole samt Fundatsforv., Norregade 395.
- Hjordt, H. C., Maler, Smedegade 354.
- Hjort, N. G., Exam. jur., Gaardeier, Juridist-Commissions-contoir, Nørretorv 532.
 — P., Guld- og Solvarbeider, Graven 115 D.
 — P. E., Skeefabrikant, Alleegade 629.
- Hoff, H. P. A., Kjøbmand, Alleegade 539.
- Hoffmann, Aug., Snedker, Borgergade 455.
- Holck, A., Particulier, Gaardeier, Alleegade 541.
- Hollerskov, H. L., Farversvend, Norregade 397.
- Holm, A. C., Skomager, Smedegade 371.
 — Chr., Musiklærer, Skolegade 782.
 — C., Borstenbinder, Hjørnet af Smedeg. og Melket. 301.
 — Hs., Kjøbm. og Handelsagent, Hestedamsg. 67.
 — J. C., Bog-, Pap.-, Musik- og Kunsth., Collect. f. Kunstflidslotteriet, Leiebibliothek, Norregade 379.
 — J. P., Fræder, Thonbogade 93.
 — J., Skomagersvend, Grønland 628.
 — L. H., Skomager, Søndergade 20.
 — C. L., Toldkasserer, Amaliegade 696.

- Holm, Major, Alleegade 600.
- Holmark, N. C., Skomager, Maadhuusgade 130.
- Holmboe, P., Maler, Smedegade 370.
- Holmstoel, P. P. Møller-, Bærtshh., Gaulgade 430.
- Holst, C., Kæremager, Grønnegade 292.
- J. P., Justitsraad, Procurator, Søndergade 120.
- Holstebroe, C., Skomager, Farvergade 672.
- Holz, M., Dreier, Smedegade 355.
- Horn, C., Bankbogh., Agent f. det kgl. octr. Brandassurance-Selskab, Søndergade 17.
- P., Enke efter Procurator, samme steds.
- Thorvald, Kjøbm., Manufacturh., Søndergade 128.
- Horst, J. Steenhugger, Vesterh. 684.
- Horsbøe, N., Avlsbruger, Nørregade 386.
- Horsfeldt, N. N., Børstenbinder, Grønnegade 90.
- P. N., Muursvend, Røttesund 405.
- *Hospitalet, forhen kaldet „Helligegeisthusene“, i hvilke indslagdes Fattige, Syge og Kreblinge. Det har tidligere voeret ødelagt, men i Aaret 1560 af Kong Frederik den 2den befalet igjen opbygget. (See hist. Notitser.) Hospitalsgaden.
- Houmann, Andr., Particulier, Alleegade 557.
- Ed., Brygger, Søndergade 127.
- P., Kjøbm., Prod.-, Tøm.- og Urtekramh., Firma: G. N. Monbergs Enke & Son, Smedegade 332.
- P., Gadekjører, Alleegade 557.
- Tomfri, Søndergade 101.
- Rs., Sømand, Grønland 150.
- Hundrup, Materialforv. ved Jernb., Ny-Smedegade 699.
- Hunger, Possessmentmager, Frederiksgade 701.
- Huper, C., Musikdirecteur, Nagade 188.
- Hübe, P., Lærer v. Borgerst., boer i Skolen, Skolegade 765.
- Hviid, Chr., Procurator, Nørregade 259.
- N., Particulier, samme steds.
- Hvilsted, A. P., Photograph, Torvet 433.
- J. L., do., Smedegade 308.
- Hylter, H., Hattemager, Firma: P. Petersens Efterfølger, Smedegade 367-68.
- Hytting: C., Nebslager, Hospitalsgade 41.
- Høegh, C., Bæver, Smedegade 352.
- Enke efter Skipper, Nagade 172.
- Høft, Bl., Enke efter Møller H., Havnenv. 649.
- Høh, K., Fiskeudsalg, Fugleholm 191.
- P., Skipper, Grønland 474.
- Hoyer, C. W., R., Agent, Kbm., Salstraffineri, Nørreg. 268.

Jacobsen, Holg. E., Cand. jur., Fuldm. paa Borgemester-
Contoirret, Amaliagade 603.

- J., Kjøbm., Prod.- og Urtefrh., Smedegade 326.
- J. P., Gadefører, Borgergade 3.
- J., Garversvend, Vesterhavnsgade 674.
- Lars, Dagleier, Borgergade 454.
- N., Muursvend, Østergade 743.
- P., Børtschuusholder, Ny-Smedegade 493 B.
- R., Høker, Spedalsø 544
- S., Dagvagt ved Straffeanstalten, Vesterhavnsgade 674.

Jensen, A., Skomager, Borgergade 1 B.

- A. M., Skipper, Almagade 167.
- Andr., Farver, Lysestiberi, Sønderbro 627.
- Andr., Enke efter Bodker, Smedegade 370.
- Andr., Muursvend, Havnealleen 751.
- Andr., Dagleier, Spedalsø 606—7.
- A., Klodsemager, Dagvagt ved Straffeanst., Fuglholmsvej 206.
- Andr., Dagleier, Fuglholm 196.
- C., Blokkedreier, Hestedamsgade 471.
- C., Avlsbruger, Alleegade 530.
- Chr., Muursvend, Havnealleen 595.
- Chr., Sadelmager, Smedegade 352.
- Chr., Muursvend og Klodsemager, Østergade 576.
- D., Slagter, Grønland 150.
- F. C., Cigarfabrik, Søndergade 20.
- H. J., Marschandiser, Grønnegade 275 A.
- H., Dagleier, Nørrebro 775.
- H. C., Dagleier, Østergade 577.
- H., Tommersvend, Fuglholm 199.
- H. C., Karenthmagersvend, Alleegade 563.
- J. A., Enke efter Mægler, Kattesund 418 B.
- J. J., Lods, Grønland 156.
- J. P., Kurvemager, Alleegade 566.
- J. L., Skomager, Sønderbro 762.
- J. P., Snedker, Ny-Smedegade 484.
- Jens Asper, Dagl., Vesterhavnsgade 759.
- Jens, Mattevagt ved Straffeanstalten, Nygade 698,
- Jens, Øltapper, Borgergade 8 B.
- Jens, Dagvagt v. Straffeanst., Fuglholm 202.
- J., Tommersvend, Engveien 754.
- J. J., Dagleier, Fuglholm 199.
- J. C., Slagter, Kattesund 403.
- J. J., Dagleier, Møllealleen 617.

- Jensen, J. P., Dagleier, Fugholm 213.
 — Jesper, Gadejører, Søndergade 34.
 — Jørg., Tømmerkvænd, Spedalsø 545 C.
 — Jørg., do., Grønnegade 533.
 — L. C., Øltapper, Østergade 581.
 — L. P., Skräder, Grønnegade 276.
 — L., Dagleier, Engveien 604.
 — L., Enke eft. Kjøbm., Urtekramhdls., Alleegade 576.
 — M., Lærer ved Borger-skolen, Skolegade 781.
 — M., Dagleier, Frederiksgade 583.
 — M., Nøkfedreier, Grønnegade 533.
 — M., Tomfru, Restauratrice, Hestedg. 70.
 — M., Sadelmager, Hospitalsgade 42.
 — Mort., Enke efter Gaardm., Bæstergade 717.
 — Marie, Tomfru, Modehåndlerinde, Smedegade 309.
 — Mikkel, Dagleier, Frederiksgade 720.
 — Mads, Dagleier, Nygade 698.
 — Mort., Tømmerkvænd, Borgergade 461.
 — N., Arbeidsmand, Grønland 148.
 — N., Enke efter Dagleier, Amaliagade 696.
 — N., Skräder, Søndergade 118.
 — N., Tømmerkvænd, Stephansgade 556 B.
 — N. P., Dagleier, Spedalsø 626.
 — N. P., do., Fugholm 199.
 — N., Dagleier, Borgergade 2.
 — N., Opsynsbetjent ved Straffeanst., Bæstergade 745.
 — N. H., Beringsgade 567.
 — Otto G., Kjøbm., Isenkr. og Galanterih., Søndg. 123.
 — Ole, Værtshuusholder, Skipperhus, Nagade 168.
 — O., Enke efter Bager, Alleegade 529.
 — P., Tømmerkvænd, Alleegade 575.
 — P., Toldbodkarl, Havnealleen 686.
 — P., Kurvemager, Nørregade 392.
 — P., Muurkvænd, Smedegade 345.
 — Ps., Dagleier, Grønland 151.
 — R., Værtshuusholder, Torvet 435.
 — R., do., Grønland 153.
 — R., pension. Lærer, Hjørn. af Nørre- og Smedeg. 375.
 — Rs. El., Matros, Nagade 168.
 — R., Opsynsbetjent ved Straffeanst., Alleegade 527.
 — Sør., Kjøbm., Repræsent. for de i den Viborgske Brandforsikringsforening Assurerende, Torvet 12.
 — S. (Them), Værtshuusholder, Kattefund 420.
 — S. N., Dyrlæge, har Trifin-Contoir, Alleegade 530.

- Jensen, Sør., Gadejører, Grønnegade 121.
 — S., Enke efter Fjæller, Grønland 650.
 — S., Garversvend, Nørrebro 670.
 — Sør., Bøver, Nygade 698.
 — Th., Enke efter Dagleier, Engveien 631.
- Jeppe sen, Is., Dagleier, Kattesund 420.
 — P., Dagleier, Thonbogade 82.
 — P., Murer, Østergade 652.
 — P., Nattevagt ved Straffeanstalten, Østergade 581.
 — Th., Tommersvend, Hulveien 763.
- *Jernstøberier, see Møller & Jochumsen og J. Stalcknecht.
- Jespersen, A. R., Modehandlerinde, Graven 268 F.
 — E. M., R., Justitsr., Herredsf. i Hatting Herred, Direct.
 f. Straffeanst., Medl. af Rigsdagen, Søndergade 103.
- Jessen, Chr. von, R., DM., Kammerh., Borgemester og Byfoged, Graven 105.
 — J. von, R., Ritmester, const. Branddirecteur for Skanderborg Amt, Agent f. Assurance-Selskabet „Danmark“, Nagade 187.
- Jessen, A. og M., Frøkenerne, Lærerinder, Gaulgade 232 D.
 — N., Arbeidsmand, Badstughede 2.
 — P., Skipper og Lods, Grønland 149.
- Ihde, N., Murer, Nørrebro 525.
- Jochumsen, J. W., Enke efter Skräder, Smedegade 305.
 — J., Bager, Fugholm 194.
 — A. Kruse, Enke efter Smed, Melketorvet 270.
 — N., Sømand, Nagade 270.
 — Ns., Bøver, Smedegade 355.
 — S. J. C., Mechanicus, Jern- og Metalstøber, - Alleeg. 682.
 — S., Høker, Alleegade 637.
 — S. C., Smaahandler, Vestergade 684.
- Johansen, Chr., Skipper, Havnealleen 794—95.
 — H., Dugmager, Alleegade 527.
 — H. G., Bager, Badstughede 180.
 — P., Dagleier, Kattesund 513.
 — P. A., Enke efter Skomager, Graven 108.
 — Ns., Arbeidsmand, Grønland 161.
 — Ns., Dagleier, Alleegade 536.
- Jordan, C., Frøken, Modehandlerinde, Alleegade 564.
 — Do., Dameskræderske, samme steds.
- *Jordemødre, see Gjordemødre.
- Isaac, Bernhardt, Bonfruerne, Raadhuusgade 145.
- Isager, C., Skrädersvend, Hestedamsgade 65.

- Juel, P. C., Kjøbm., Prod., Tommer- og Urteframhandel, Hestedamsgade 61.
- Rysensteen, Baronesse, Søndergade 116.
- Juell-Wind-Ahrenfeldt, Sophie og Elise, Baronesser, Søndergade 128.
- Jusjong, Enke efter Bodker, Sælgekone, Thonbogade 476.
- Justesen, A., Mechanicus og Opticus, Nørregade 385.
- Juul, Skomager, Møllegade 617.
- Iversen, Fr., Fragtfører, Borgergade 447.
- J., Fugholm 198.
- J. B., Skomager, Grønnegade 276.
- J. B., Snedker, Nørrebro 550.
- B., Nebslager, Grønland 156.
- Sor., Dagleier, Kattesund 429.
- *Jørgensens Hotel, see Jørgensen.
- Jørgensen, Anders, Gjæstgiver, Eier af „Jørgensens Hotel“ med Theater, Vinhandel, Søndergade 104.
- Arn., Bogtrykker, Bog-, Papir- og Kunsth., Graven 115 D.
- Chr., Adjunct ved den lærde Skole, Nørregade 385.
- C., Kurvenmager og Klinker, Fugholm 193.
- C., Nebslager, Smedegade 340.
- Hs., Arbeidsmand, Østergade 579.
- Jac., Farver, Ny-Smedegade 494.
- J. K., Storsteensfeier, Borgergade 465.
- J. Chr., Høfer, Fugholm 8 B.
- Joh., Gadejører, Smedegade 315.
- Jørg., Dagleier, Bæstergade 675.
- Jørg., Gadejører, Grønland 157 B.
- K., Overopphuksbetjent v. Straffeanst., boer sammested.
- Laur., Dagleier, Østergade 743.
- N., Enke efter Particulier, Ny-Smedegade 489—90.
- N., Bager og Avlsbruger, sammested.
- N., Arbeidsmand, Raadhusgade 139.
- N., Tommersvend, Fugholm 213.
- N., Dagleier, Amaliegade 697.
- Ole, Dagleier, Bæstergade 676.
- Pet., Dagleier, Østergade 743.
- B., Enke efter Værtshuusholder, Nørrebro 671.
- Rs., Kjøbmand, Alleegade 521.
- Rs., Øltapper, Alleegade 593.
- Sor., Arbeidsmand, Smedegade 367—68.
- S. R., Kjøbm., Product- og Urteframhandel, Smede-gade 320.
- W., Frøken, Institutbestyrerinde, Smedegade 355.

- Kaalund**, Modelsnedker, Havnearalleen 597.
Kaisen, Hattemager, Graven 268.
Kaiser, J. G., chirurgisk Instrumentmager og Knivsmid samt Bandagist, Smedegade 323.
Kammuk, Enke efter Nebslager, Badstekone, Thonbogade 92.
Kamp, P., Skipper, Borgergade 1 B.
Kampmann, Exam. jur., Fuldmægtig paa Boer- og Nim Herreders Contoir, Søndergade 25.
Kattrup, J., Avlsbruger og Gadekjører, Kattefjord 430.
Kauring, Skrædersvend, Grønnegade 222.
Kejner, Joh., Dagleier, Stephansgade 553.
 * **Kirkerne**: Klosterkirken, ogsaa kaldet „den gamle Kirke“, beligg. ved Borgergaden, var i den catholske Tid Graabrodreklosterets Kirke og senere Bjens Sognekirke, hvortil Kong Frederik den 1ste i Aaret 1532 stjænkede den. Den nedlagdes imidlertid som Saadan i Aaret 1794. Da der forestod den anden, nemlig St. Jbs eller nu „Bor Frelseres Kirke“, beliggende paa Torvet, der siden har været Sognekirke, en betydelig Reparation, istandsattes „den gamle Kirke“ for et Par Aar tilbage saavidt at den imidlertid kunde tages i Brug, hvilket endnu er Tilfældet. (See historiske Notitier.)
Kjeldsens Agent Vinhandel, see Andersen, Søndergade 126.
 — H. S., Handskemager og Bandagist, Melkstorvet 272.
Kjellerup, J., Enke efter Skibsbygger, Havnien 538.
Kjer, A. M., Enke efter Skomager, Gjordemoder, Hestedg. 73.
 — L., Lysestober, Nørregade 386.
 — L., Tomfrau, Modehandlerinde, Hospitalsgade 54.
 — M. E., Kjøbmand, Hospitalsgade 45.
 — N., Tommersvend, Havnien 538.
 — N. N., Skomager, Hestedamsgade 73.
 — N. S., Skomager, Torvet 434.
 — N. P., do., sammested.
 — P., Fragtkjører, Dagvognsbefordrer, Skolegade 644.
 — S., Høker, Hestedamsgade 73.
Kjerby, P., Kjøbmand, Urteframhandel, Nørrebro 549.
 — R. R., Bager, Nørrebro 750.
Kjergaard, C., Enke efter Bodker, Smedegade 337 B.
Kjerkegaard, A. T., Bager, Nørregade 390.
 — Hs., forhen Skibscapitain, Borgergade 457.
 — L., Enke est. Kjøbm., Chocolade- og Lysefabrik, Hestedg. 74.
 — Th., Enke efter Kjøbmand, Borgergade 457.
Kjær, F. L. C., Tommermester, Alleegade 573.
Kjøller, P., Skomager, Smedegade 337 B.

- Klafning, Ole, Gadekjører, Hiigvognsbefordrer, Borgergade 4.
 Klatt, J., Møursvend, Beringsgade 600.
 Klein, Cigarmager, Raadhussgade 145.
 Kleinsorg, M., Skomager, Grønland 638.
 Klinstrup, E. H., Kjøbm., Urteframh. m. m., Smedegade 320.
 — H., Slagter, Fugleholm, 203—4.
 * Klubben „Foreningen“, Torvet 14.
 Klæbel, T. J., Barbeer, Hestetamsgade 68.
 Knudsen, H., Dagleier, Spedalsø 681.
 — J. P., Skipper, Borgergade 462.
 — K., Skräder, Kippervig 239.
 — Ole, træffes hos Severin Bune.
 — P., Enke efter Arbeidsmand, Nædersgade 298 C.
 — Sør., Farvergade 186.
 Koch, J. C., Barbeer, Nørregade 377.
 — J. H., Farver, Sønderbro 744.
 — J. N., Tømmermester, Ny-Smedegade 484.
 Kongsslev, P. C. J., Gadekjører, Østergade 579.
 Kragh, S. J., Kjøbmand, Firma: Kragh & Soele, Product-,
 Tømmer- og Urteframhandel, Sønderbro 726.
 — S. Jørgensen, Væver, Hjørn. af Smede- og Nørreg. 375 C.
 — Tomfri, Modehandlerinde, Søndergade 20.
 — Skräder, Kildegade 365.
 Kraul, C., Skomager, Søndenaastrøm 46.
 — H., Slagter, Sønderbro 762.
 — H. C., Skomager, Sønderbro 53.
 — H. P., do., Grønland 150,
 — J. A., Slagter, Melketorvet 299.
 — Jørg., Slagter, Smedegade 330.
 — P., Slagter, Søndenaastrøm 46.
 — S., Skomager, do. 50.
 — S. P., Garver, Sønderbro 569.
 — W., Slagter, Kildegade 360.
 Kraunsoe, C., Modehandlerinde, Graven 111.
 — J. P., Uhrmager, samme steds.
 — H. P., Enke efter Værtshusholder, Graven 268.
 Kreiberg, H., Farver, Hospitalsgade 44 B.
 Kruse, Enke efter Proprietair, Havnearleen 757.
 — Enke efter Pastor, Havnearleen 633.
 — J. C., Klodsemager, Raadhussgade 131.
 — J., W., Skomager, lige for Søndergade 59.
 — M. P., Silkefarver, Farvergade 672.
 Krüger, J. C., Kjøbm., Parfume- og Sæbesfabrik, Medeier af
 et Dampbrænderi og Gjærfabrik. Borgergade 6.

- Kryger, J. F., Skomager, Smedegade 352.
 Krøll, B., Bødker, Alleegade 572.
 — L., Enke efter Kjøbm., Smedegade 313.
 Kvænjel, Kjøbmand, Nørregade 382.
 Kyster, P., Slagter, Nørrebro 549.
 * Kæmner-Contoiret, Agade 175, see Rudkjøbing.
 Køndesen, N., Tømmersvend, Spedalsø 545.

- * Laane-Contoiret, Norrebro 534, see Hegelund.
 Laffrenz, Muurmester, Grønland 508.
 Lam, C., Kleinsmed, Raadhusgade 133.
 — R. M., Tomfru, Particuliere, Smedegade 322.
 — M., Rebslager, Bæstergade 737.
 — H. H., Particulier, Smedegade 309.
 Lammers, A., Lærer ved Friskolen, Alleegade 600.
 Larsen, E., Skomager, Grønnegade 278—79.
 — M. A., Kjøbm., Firma: M. A. Larsen & Co., Product-,
     Tømmer- og Urteframhandel, Søndergade 23.
 — M., Skomager, Thonbogade 87.
 — N., Stolemager, Alleegade 624.
 — P., Stad- og Brandtambour, Borgergade 1.
 Lassen, H., Gartner og Graver, Kattegård 418 B.
 Lasson, St., Enke efter Kjøbm., Manufacturh., Sønderg. 22.
 Laurberg, Enke efter Pastor, Nørregade 386,
 — P., pensioneret Provst, Havnenv. 538.
 Lauritsen, L., Snedker, Meubelmagasinet, Kattegård 402.
 — Laur., Skomager, Agade 171.
 — Enke efter Skomager, Graven 109.
 — M., Frøken, Lærerinde ved Borgerst., Hestedamsg. 563.
 — M., Klodsemager, Smedegade 340.
 — M., Skomager, Smedegade 500.
 — P., Exam. jur., Godsforvalter, juridisk Commissions-
     Contoir, Agent for det Magdeborger Assuranceselskab,
     Nørregade 256.
 — Ph., Enke efter Høker, Fugleholm 195.
 — S., Sy-Tomfru, Raadhusgade 230.
 Laursen, Chr. P., Høker, Borgergade 338.
 — H., Tjenestekarl, Nørrebro 700.
 — J., Laane-Contoir, Fugleholm 212.
 — Jac., Dagleier, Borgergade 468 B.
 — Jens, Droschebefordring, Nørregade 251.
 — Jørgen, Bognmand, Søndergade 119.

- Laursen, Mads, Bærtshuusholder, Søndergade 99.
 — M., Høker, Smedegade 340.
 Lauen, C., Marchandiser, Hestedamsgade 79.
 — Jens, Muursvend, Raadhuusgade 138.
 Lemming, H. H., Lieuten., Toldkontrolleur, Havnealleen 632.
 Lerche, S. Chr., Kjøbmand og Commissionair, Smedegade 354.
 Leth, Chr., Dreier, Søndergade 29.
 Leutholz, Contoirist, Kattesund 418.
 Levy, Arnold, DM., Lieutenant, Kjøbmand, Søndergade 100.
 — J. Z. Agent, Kjøbmand, samme steds.
 — J. W., Kjøbmand, Manufacturhandel, Smedegade 316.
 — Joel, Bliffenslager, Søndergade 101.
 — M. J., Uhrmager, Graven 115.
 — Z. J., Kjøbm., Prod.=, Tøm.= og Urtefrh., Søndg. 100.
 Lihme, J. B., Enke efter Læge, Alleegade 573.
 Liisberg, J. C., Kjøbmand, Smedegade 337.
 Limbert, H. C., Opsynsmand v. Straffeanst., Vestergade 777.
 Lind, C. C., Smaahandler, Grønnegade 505.
 — C., Guld- og Sølvarbeider, Grønnegade 393.
 Lindberg, Enke eft. Snedker, Møbelmagasin, Grønneg. 288.
 — Carl, Snedker, samme steds.
 — P. A., Farver, Ny-Smedegade 500—1.
 Lindblad, Aage Poul, Skräder, Hospitalsgade 45.
 Lindemann, J., practiserende Læge, Søndergade 23.
 Lindhardt, J., Bæversvend, Grønland 154.
 Lindstorff, Bæver paa Straffeanstalten, Frederiksgade 666.
 — Litzenbroder ved Dagvognen, Aaen 160.
 Linnemann, C., Enke efter Slagter, Høkeri, Melketorvet 300.
 — M. C., Enke efter Maler, Nørrebro 703.
 * Lodsøe, see Jensen, Jessen, Nielsen.
 Loft, N. O., Overlærer ved Friskolen, Alleegade 769.
 Lohmann, Skomagersvend, Grønland 628.
 Lord, P. N., Tobaksspinder, Torvet 433.
 Lorenzen, Mad., Nørregade 254.
 — J. Dagleier, Grønnegade 275.
 — J., Dagleier, Aagade 220.
 — P. J., Bærtshuusholder, Torvet 232 A.
 Lucow, C. J., Glarmester, Vestergade 730.
 — J. C., do., Søndergade 30.
 Lund, A. J., Skräder, Kildegade 361.
 — C., Avlsbruger, Nørregade 392.
 — Chr. Pet., Dagleier, Hulveien 771.
 — H. E., Kjøbmand, Urteframhandel, Søndergade 81.

Lund, Jens, Østapper, Raadhusgade 138.

- J. C., Enke efter Toldassistent, Havnens 478.
  - L., Opfynsbetjent ved Straffeanstalten, Vesterbrogade 741.
  - M. P., Brændeviinsbr., Uds. af Tongværk, Smedeg. 313.
  - N. C., Maler, Ny-Smedegade 484.
  - N. P., Værtshuusholder, Fugholm 195.
  - P. B., Høker, Kattesund 422.
  - R. N., Gadekjører, Hestedamsgade 471.
  - Th., Exam. jur., jurid. Commissions-Contoir, Alleeg. 573.
- Lundgreen**, W. A., Bogbinder, Grønnegade 289.
- Lundstrøm**, H., Skräder, Raadhusgade 231.
- Lytgens**, F., Børkmester, Alleegade 602.
- ***Læger**, see Black, Boeck, Gad, Haurovitz, Lindemann, Meyer.
- Løvenstein**, J. F., Slagter, Grønland 156.
- P., do., Borgergade 2.

Maar, E., Enkefrue, Sønderbro 51.

Madelaire (Madelén), Skräder, Nagade 166.

- Madsen**, Anthon, Kjøbm., Firma: J. L. Madsen, Product-, Tømmer- og Urtekramh. samt Brænderi, Hospitalsg. 55.
- Berend, Kjøbmand, Manufacturhandel, Søndergade 34.
  - C. J., Kjøbmand, Smedegade 322.
  - C. G., Nebflager, Ny-Smedegade 353.
  - Chr., Dagleier, Grønland 570.
  - F. C., Kjøbm., Firma: F. C. Madsen & Co., Manufacturhandel, Batfabrik, Væveri, Hospitalsgade 57.
  - Georg, Kjøbmand, Urtekramhandel, Hospitalsgade 57.
  - H., Træskomand, Nattevagt v. Straffeanst., Smedeg. 357.
  - H. C., Høker, Hestedamsgade 79.
  - Is., Skräder, Smedegade 310.
  - Is., Dagleier, Mollealleen 770.
  - J. L., Capitain, Kjøbmand, Hospitalsgade 55.
  - J. S., Kjøbmand, Søndergade 58.
  - Joh., Gadekjører, ved Carolinesund.
  - L. L., Kjøbmand, Hestedamsgade 74.
  - N., Farver, Firma: Brodrene Madsen, Søndergade 58.
  - L., Enke efter Kjøbmand, Hospitalsgade 450.
  - N., Dagleier, Engveien 612.
  - N. P., Uhrmager, Graven 113.
  - N. S., Bager, Søndergade 118.
  - Enke efter Kobbersmed, samme steds.
  - Simon, Tømmermester, Borgergade 468 A.

- Madsen, Sør., Dagleier, Østergade 735.
 — Trine, Brødudsalg, Badstughede 183.
 — Thms., Vognmand, Kattesund 462.
 Malling, A., Deconomistriver p. Straffeanst., boer samme st.
 — J., Organist og Stadsmusikant, Torvet 14 B.
 Malmberg, E., Værtshuusholder, Grønnegade 472.
 Marcusen, H., Dagleier, Frederiksgade 635.
 Marhauer, F. Bæver, Graven 107.
 Mariager, Mattevagt ved Straffeanst., Raadhuisgade 231.
 Marquard, C. F., Bogbinder, Leiebibliotek, Kippervig 246.
 Martens, J. A. L., Kjøbmand, Commissionair, Forretningsfører for Sæbesyderiet, Søndergade 81.
 Martensen, Cand. phil., Assistent ved Jernbanen, Alleeeg. 709.
 Martinusen, P., Skräder, Ketsvidne, Kattesund 399.
 *Maskinfabrikker, see Møller & Jochumsen og J. Stallknecht.
 Mathiasen, C., Uhrmager, Smedegade 308.
 — E., Modeshandlerinde, samme steds.
 — H., Enke efter Dagleier, Grønland 570.
 — H., Værtshuusholder, Smedegade 342.
 — J., Raadm., Bankdirect., Forligs-Commiss., Kasserer v. Laane- og Sparekassen, Agent f. den norrej. Assuranceforen. i Viborg, Kjøbm., Prod.- og Urtefrh. Søndg. 18.
 — N., Enke efter Arbeidsmand, Stephansgade 552.
 Matz, Karenthmager, Østergade 581.
 — Jernstobersvend, Borgergade 4.
 Mau, Fr., Bæversvend, Sundmarken 728.
 Mazanti, Fr., R., Inspecteur og Kasserer ved Straffeanstalten, boer samme steds.
 Meden, Enke efter Kjøbm., Skole f. Smaab., Smedeg. 349.
 Meelgaard, Enke efter Lieutenant, Norregade 398.
 Meissner, C., Grovsmed, Tugholm 216.
 — Fr., Lieutenant v. Brandcorpset, Kjøbmand, Brændeviinsbrænder, Ny-Smedegade 491.
 Meyer, J. S., R., Districtslæge, Søndergade 126.
 — J., Enke efter Bager, Borgergade 442.
 — Sara, Tomfri, Conditori, Smedegade 311.
 Michaelsen, L. C., Barbeer, Kippervig 241.
 — Mr., Hattemager, samme steds.
 Michelsen, Enke efter Havnefoged, Gjæstgiveri, Havn 621.
 — Jørgen, Dagleier, Grønland 570.
 Mikisch, N., Frøken, Particuliere, Norregade 376.
 Mikkelsen, A. Murer, Frederiksgade 666.
 — J. B., Værtshuusholder, Kattesund 417.
 — N. B., Skräder, Kattesund 419.

- Milo, W., Skomager, Grønnegade 280.
- Mohr, C., Enke efter Muurmester, Farvegade 692.
— P., Muursvend, samme steds.
- Molboe, B., Enke efter Kjøbmand, Sønderbro 51.
- Momberg, F., Enke efter Snedker, Grønnegade 290.
- Momme, L., Exam. jur., Fuldmægtig, Regnskabsfører f. Districts-Sygehuset, Alleegade 613.
— Enke efter Kjøbmand, Nørregade 381.
— Sine, Frøken, Institutbestyrerinde, samme steds.
- Monberg, Chr. Jensen, Kjøbm., Prod.-, Tømmer- og Urtekrh., Forretningen tilhører Jens Monberg, Søndergade 33.
— Christian J., Forretningsfører, samme steds.
— Jens, Kjøbm., Producthandel en gros, Ny-Smedeg. 487.
— & Olsen, Kjøbm., Product- og Urtekramhandel, Brænde-viinsbrænderi, Smedegade 486.
— M., Kjøbmand, Søndergade 25.
— Enke efter Corporal, Sælgekone, Aagade 219.
- Mortensen, Enke efter Bager, Nørregade 390.
— Mad., Gjordemoder, Hestedamsgade 471.
— Enke efter Lakai, Amaliegade 656.
— Droscheholder, Nørregade 390.
— A., Bært i Klubben „Foreningen“, Avlsbruger, Torvet 14.
— H., Maler, Sønderbro 739.
— Jens, Muursvend, Grønland 148.
— M., Brolægger, Nørregade 394.
- Moss, A. F., Snedkersvend, Alleegade 516.
- Mouritzen, Chr., Sandgraver, Grønland 148.
— Jens, do., Grønland 157.
— L., Fisker, Sundmarken 620.
— N., Sandgraver, Kirkegård 170.
— N., Arbeidsmand, Nygade 764.
- Munk, J. J., Skipper, hos Mad. Michelsen, Havnens 621.
- Munther, C., Fabrikbestyrer, Maadhusgade 144.
- Müller, F. C., Kjøbmand, Urtekramhandel, Medeier af et Brænderi og Gjærfabrik, Søndergade 124.
— H. N. H., Adjunct ved den lærde Skole, Havneall. 632.
— J. B. Sign., Districts-Ingenieur, Stjernholm.
- *Mæglere, see W. Beck, S. Dessen, H. Olesen.
- Møller, A. C., Dreier, Hjørnet af Smede- og Nørregade 301.
— And. Lassen, Snedkersvend, Fugholm 210.
— C., Hattemager, for Enden af Søndergade 58.
— Enke efter Hattemager, samme steds.
— Chr., Slagter, Kildegade 35.
— C. P., Uhrmager, Smedegade 303.

- Møller, C., Jernstøbersvend, Farvergade 748.
 — C. C., Skomager, Grønland 638.
 — D., Enke efter Møller, Particuliere, Hospitalsgade 59.
 — H. L., Kurvemager, Mølketurvet 270.
 — H. M., DM., Sfaræder, Havnealleen 686.
 — Joh. Pouls, R., Garver, Ny-Smedegade 485.
 — Johan P., Kjobm., Maskinfabrik og Jernstøber, Alleeg. 601.
 — J. A., DM., Lieutenant, Gjæstgiver, Ny-Smedeg. 504.
 — J. C., Garver, Søndenaastrøm 49.
 — J. P., Bødker, Bælgetræder, Smedegade 367—68.
 — J. Pet., Garver, Sønderbro 642.
 — J., Grovsmed, Smedegade 314.
 — L. P., Snedker, Fugtholm 202.
 — Morten, Garver, Particulier, Søndenaastrøm 49.
 — N. E., Lieutenant ved Brande., Skibsbrygger, Havnens 649.
 — N. P., Sadelmager, Søndergade 16.
 — N. Z., Kleinsmed, Grønnegade 275.
 — Pouls, Garver, Sønderbro 642.
 — P. J., Particulier, Nørretorv 732.
 — P. J., do., Søndergade 81.
 — S. N., Kjøbmand, Urtekramhandel, Torvet 240 B.
 — S. P., Enke efter Skomager, Kippervig 238.
 — Th., Bogholder paa Straffeanstalten, boer sammestedts.
 — Bognmand, Søndergade 31.
 Mørck, J. C., Tømmermester, Allegade 624.

- Rathansen, J., Heste- og Kreaturhandler, Hestedamsg. 471.
 — S., Enke efter Kjøbmand, Smaahandel, Smedegade 342.
 Nebsager, C. J., Muursvend, Grønland 570.
 Needs, Enke efter Proprietair, Particuliere, Nagade 224.
 Neerup, Muursvend, Borgergade 470.
 — J. M., DM., Muursvend, Skolegade 644.
 — Th., Snedker, Havnealleen 633.
 Neumann, Enke efter Bødker, Hospitalsgade 39.
 Nicolaisen, Sor., Arbeidsmand, Spedalsø 545 B.
 Nielsen, A. K., Muurmester, Thonbogade 91.
 — A., Kobbersmed, Hestedamsgade 72 B.
 — A., Enke efter Høker, Borgergade 437.
 — A., Skarpretter, Mølketurvet 270.
 — And., Smedesvend, Nørretorv 524.
 — A. P., Dagleier, Spedalsø 721.

- Nielsen, B. D., Bødker, Thonbogade 99.
 — B., Bødker, Søndergade 31.
 — C., Teglfabrikant, Hessellunds Teglværk.
 — Carl, Skæder, Magasin af Herrelæder, Borgerg. 453.
 — Chr., Dagleier, Spedalsø 611.
 — Carl, Træskomand, Nørrebro 703.
 — C., Grovsmed, Hestedamsgade 67.
 — C., Værtshuusholder, Smedegade 328.
 — C., Høker, Nørregade 232.
 — Fr., Dagleier, Thonbogade 84.
 — Gyde, Dagleier, Kattesund 411.
 — H., Kjøbmand, Product- og Urteframhandel, Smede-
 gade 306.
 — H., Enke efter Skipper, Sygevogtersle, Smedegade 354.
 — H., Enke efter Dagleier, Nørrebro 615.
 — H., Gadeljører, Nørregade 377.
 — H. C., Tømmerkvænd, Batfabrik, Nørrebro 549.
 — H., Murermester, Møllegade 653.
 — H., Gadeljører, Spedalsø 645.
 — J., Børstenbinder, Nørregade 394.
 — J., Slagter, Nørrebro 670.
 — J., Brændeviinsbrænder, Amaliegade 603.
 — J. J., Skipper og Lods, Grønland 154.
 — Joh., Tobaksspinder, Rædersgade 694.
 — J. P. J., Kjøbm., Urteframhandel, Borgergade 437 B.
 — J. C., Arbeidsmand, Nygade 735.
 — J. P., Enke efter Væversvend, Borgergade 3.
 — J. C., Værtshuusholder, Nørregade 236—37.
 — J. C. C., Skipper, Nagade 166.
 — J. J., do., Kirkegyde 168.
 — J., Klodsemager, Grønnegade 533.
 — J., Kjøbmand, Søndergade 16.
 — J., Træskomand, Grønland 738.
 — J. P., Bødker, Farvergade 680.
 — Jørg., Murerkvænd, Grønnegade 280.
 — Jørg., Opsynsbetjent v. Straffeanst., Møllegade 337.
 — Lars, Dagvagt v. Straffeanstalten, Stephansg. 553.
 — L., Høker, Ny-Smedegade 497.
 — M. C., Snedker, Raadhusgade 144.
 — M., Klodsemager, Smedegade 302.
 — Marie, Broderih., Industri-Magasin, Søndergade 16.
 — M., Dagleier, Spedalsø 722.
 — M., Smed, Alleegade 565.
 — M., Sømand, Badstugyde 1840.

- Nielsen, M., Tømmersvend, Nørretorv 700.
 — M., Dagleier, Alleegade 572.
 — N., Dyrloge, Alleegade 600.
 — N., Muursvend, Spedalsø 587 B.
 — N., Skomager, Søndergade 30.
 — N., Muurmester, Nørretorv 524.
 — N., Bæver, Søndergade 36.
 — Nicol., Kjøbm., Prod.- og Urtefrh., Ny-Smedeg. 492.
 — N. C., Tømmermester, Aagade 190.
 — N. C., Skräder, Hestedamsgade 80.
 — N. P., Grovsmed, Søndergade 30.
 — N., Postbud, Melkstorvet 298.
 — O. L., Kobbersmed, Smedegade 351.
 — Ole, Arbeidsmand, Frederiksgade 701.
 — P., Bæver, for Enden af Søndergade 58.
 — P., Lærer ved Borger-skolen, Grønnegade 533.
 — Enke efter Kjøbmand, Nørregade 266.
 — Pet., Dagleier, Vestergade 776.
 — P. H., Commisionair, Meel-Udsalg, Nørrebro 699.
 — P., Træstomand, Borgergade 454.
 — P., Opsynsbetjent ved Straffeanstalten, Vesterg. 759.
 — Skindhandler, Sønderbro 688.
 — N., Arbeidsmand, Beringsgade 637.
 — N. P., Tømmersvend, Frederiksgade 715.
 — Sebastian, Dagleier, Alleegade 602.
 — Sør., Skrädersvend, Smedegade 341.
 — Sør., Dagleier, Spedalsø 622.
 — Sør., Procurator, Nørrebro 670.
 — S., Telegraphist, fabrikerer hydro-electriske Gigtkjæder,
 Grønland 659.
 — Torben, Muursvend, Frugthandel, Borgergade 4.
 Nissen, B., Bliffenslager, Hestedamsgade 74.
 Nitschke, A. O., Sadelmager, Søndergade 29.
 — K., Cancelliraadinde, Particuliere, Søndergade 101.
 Nolfsi, Fr., Kammager, Nørregade 254.
 Nors, N. C., Kjøbm., Product-, Tømmer- og Urtekramhandel,
 Søndergade 102.
 — N. F., Kjøbmand, Commisionair, Alleegade 709.
 Nyholm, P., Lærer ved Friskolen, Smedegade 325.
 Nødelund, Maskinarbeider, Alleegade 531.
 — Cigarmager, Raadhusgade 145.
 Nørlev, J. E., Maler, Nørretorv 535.
 Nørregaard, Enke efter Uhrmager, Brød- og Kagensalg,
 Graven 106.

- O**dder, A. T., Enke efter Dagleier, Grønnegade 282—83.
 Ohlsen, Jørg., Kjøbm., Prod.- og Urteframh., Sønderbro 744.
 Olesen, Hans, Mægler, Havnens 538.
 — J., Dagleier, Grønnegade 292.
 — N. P., Sadelmager, Ny-Smedegade 499.
 — Ole, Bybud, Nørregade 395.
 — P. W., Enke efter Bødker, Nørrebro 551.
 *Oliemollen, Spedalsø, see Martens.
 Olivarius, F. W., pension. Capt. af Artilleriet, Farvg. 692.
 Olsen, C. J., Brondgraver, Frederiksgade 560.
 — O. Chr., Snedker, Alleegade 536.
 — O. G., Kjøbm., see Monberg & Olsen, Ny-Smedeg. 486.
 — S., Kornmaaler, Grenland 638.
 Oppenhagen, C. W., Bæver, Søndergade 34.
 *Organisten, see Malling.
 Osmer, B., Snedkersvend, Fugholm 45.
 Otto, Tomfrn, Hestedamsgade 66.
 Overbye, Chr., Tømmersvend, Engveien 604.
 — H., Maler, Nørregade 397.
 — L., Fragtfjører, Kattesund 401.

- P**agel, A. Chr., Kjøbmand, Hestedamsgade 70.
 — Tomfri, Traad- og Lærredshandel, Nørregade 267.
 Palleesen, J., Grovsmed, Torvet 433.
 — L., Bødker, Fugholm 191 B & C.
 Pedersen, J., Enke efter Vogtmann, Nørregade 385.
 — P., Landinspecteur, Melkstorvet 298 A.
 Petersen, A., Rebslager, Alleegade 520.
 — Andr., Sliper, Nagade 221.
 — Anth., Dagleier, Nørregade 377.
 — Andr., Arbeidsmand, Grønnegade 292.
 — E., Skomager, Fugholm 215.
 — Carl, Kjøbm., Manufacturhdl., Herre-Eqviperings-Gjen-
 stande, Hjørn. af Søndg. og Graven 105 og Søndg. 122.
 — Chr., Enke efter Dagleier, Alleegade 528.
 — Chr., Klodsemager Hestedamsgade 78.
 — Chr., Sømand, Amaliegade 697.
 — Chr., Sømand, Kirkegyde 169.
 — Christoff., Tobaksfabrikør, Firma: Petersen & Sørensen,
 Smedegade 321.
 — E., Tobaksspindervend, Nagade 224.

- Petersen, Fr. Pet., Dagleier, Vesterhage 723.
 — H. J., Grovsmed, Nørregade 397.
 — H., Kjøbm., Urteframh., Alleegade 709.
 — H. J., Bærtshuusholder, Nørretorv 699.
 — H. C., Maler, Kattegård 403—4.
 — Holger, Slagter, Sønderbro 739.
 — H. J., Snedker, Møbelmagasin, Smedegade 348.
 — H. C., Sømand, Badstugyde 179.
 — Jac., Dagleier, 446.
 — Jens, Tømmerkvænd, Stephansgade 555.
 — J., Farver, Smedegade 304.
 — H. J., Leiebibliotek, Kattegård 418 A.
 — J. P., Skipper, Havnealleen 632.
 — Jens, Bærtshuusholder, Nørregade 233—34.
 — J. D., Sadelmager, Sønderbro 762.
 — J., Enke efter Skolelærer, Alleegade.
 — J. P., Bodker, Smedegade 337.
 — Jens, Tømmerkvænd, Vesterhage 716.
 — Jens, Nattevagt v. Straffeanstalten, Frederiksgade 640.
 — J. C., Skomager, Smedegade 311 B.
 — J., Tømmerkvænd, Borgergade 4.
 — J. P., Sadelmager, Torvet 433.
 — Jens, Skomager, Grønnegade 472.
 — Jørg., Dagleier, Farvergade 679.
 — K., Træskomand, Raadhusgade 135.
 — M., Rebslager, Smedegade 365.
 — M. C., Kammeraad, Toldinspecteur, Borgergade A.
 — M., Dagleier, Spedalsø 545.
 — N., Tømmerkvænd, Vesterhage 717.
 — N. P., Enke efter Sadelmager, Hospitalsgade 42.
 — N., Gadekjører, Rødersgade 298 C.
 — N. P., Gadekjører, Alleegade 574.
 — N., Skomager, Nørregade 232 B.
 — N., Skräder, Nørregade 394.
 — N. J. T., Bærtshuusholder, Søndergade 82.
 — N., Brægger, Torvet 14.
 — N., Dagleier, Sønderbro 627.
 — Ove H., Arbeidsmand, Nygade 764.
 — O., Snedker, Nørregade 257.
 — O., Enke efter Gjæstgiver, Nørregade 264.
 — Pet., Tømmerkvænd, Vesterhage 674.
 — P., Handelskartner, Rødersgade 517.
 — P., Slagter, Vesterhage 737.
 — P. A., Kjøbm., Product- og Urteframh., Sønderg. 103.

- Petersen, Plesner, Kjøbm., Urteframhandel, Søndergade 37.
- P. J., Vinhandler, Smedegade 373—74.
  - P., Kjøbmand, Agent for Østifternes Kreaturforsikringsforening. Grønnegade 285.
  - P. C., Tømmermester, Aagade 224.
  - N., Fisler, Grønland 150 D.
  - N., Opsynsbetjent ved Straffeanst., Stephansgade 555.
  - N., Dagleier, Raadhusgade 136.
  - N., do., Mollealleen 559.
  - N., Skipper, Nædersgade 694.
  - N., Dagleier, Smedegade 341.
  - N., Guld- og Solvarbeider, Søndergade 29.
  - Seier, Arbeidsmand, Grønland 159.
  - S., Skomager, Hestedamsgade 66—67.
  - S., Godsforvalter, Kippervig 243.
  - Th., Høker, Ny-Smedegade 497.
  - T. W., Exam. jur., pension. Toldbetjent, Aagade 185.
  - W., Bæversvend, Østergade 723.
  - Brændgraver, Kattesund 224.
- *Photographer, see Bloch, Demant, Hedager, Hvilsted, Ritter, Schmidt, Schur.
- *Physicus, see Blaaf.
- Plesner, K., Exam. jur., juridisk Commissionscontoir, Smedegade 355.
- Enke efter Kjøbmand, Smedegade 354.
- Plett, Fr., Dagleier, Kattesund 425—26.
- L., Skomager, Bægter ved Straffeanst., Østergade 743.
- *Politikammeret er paa Raadhuset ligefor Indgangen.
- Pontoppidan, C., Kjøbm., Manufacturhdl., Søndergade 18.
- L., Restaurateur paa Carolinelund, Amaliegade 696.
  - Frøken, Amaliegade 656.
- Potter, J., Pastor emeritus, Havnealleen 751.
- Poulsen, C., Chordregn, Klokker og Overgraver, Kippervig ved Kirken.
- C., Bogbinder og Boghandler, Smedegade 304.
  - C. H. A., Bæver, Alleegade 602.
  - F. C. C., Kjøbm., Urtefram og Victualier, Torvet 433.
  - H. J., Kammerassessor, Procurator, Hospitalsgade 45. Contoir Norregade 256.
  - J. C., Kjøbm., Urteframhandel, Hjørnet af Næders- og Alleegade 766.
  - Ole, Dagleier, Huulveien 771.
  - Opsynsmann ved Straffeanstalten, Smedegade 325.
- Preuthun, G., Kjøbm., Firma: G. Preuthun & Co., Alleeg. 709.

- Prenthun, P. H. G., Væver, Melkstorvet 299.
 Prinz, Stine, Enke efter Skipper, Kattesund 419.
 *Procuratorer, see N. Borch, P. Hansen, J. P. Holst, C. Hviid, S. Nielsen, J. A. Poulsen, M. With.
 Puck, P. S., Lieutn. ved Brande., Murermester, Alleegade 668.
 Podenphant, H. C., Maler, Fugholm 208.
 — J. A., Maler, Alleegade 563.
 — F., Kleinsmed, Hestedamsgade 71.

- Quie, Skräder, Kattesund 408.
 Quikan, J. C., Skräder, Havnealleen 595.
 Qvotrup, Tomfru, Particuliere, Raadhuusgade 231.

- Radeke, Enkefru, Nørregade 379.
 Ramsing, Tomfru, Kattesund 418.
 Randlev, J., Kjøbm., Prod.- og Urtekrh., Ny-Smedeg. 491.
 Rankenberg, J., Gadekjører, Alleegade 637.
 Rasmussen, A., Værer ved Borger-skolen, Kattesund 419.
 — A., Enke efter Kleinsmed, Thonbogade 89.
 — Alb., Brolægger, Badstughede 181.
 — Bendt, Klodsemager, Thonbogade 476.
 — C., Kleinsmed, Thonbogade 89 B.
 — C., Kjøbmand, Urtefram, Nørregade 398.
 — H. P., Møllebygger, Smedegade 339.
 — H., Formér, Beringsgade 754.
 — H. P., Tommersvend, Smedegade 337.
 — J. Chr., do., Havnealleen 598.
 — Jac., Skomagersvend, Raadhuusgade 145 B.
 — Jørg., Dagleier, Badstughede 182.
 — K., Enke efter Toldbetjent, Slagade 185.
 — L. B., Kleinsmed, Grønnegade 277.
 — Muth-, Enke efter Organist, Nørregade 386.
 — M., Bundtmager, Hestedamsgade 65.
 — N., Tommermester, Havnealleen 752.
 — N., Snedker, Søndergade 36.
 — N., Dagleier, Grønland 510.
 — Pouls, Muer-svend, Raadhuusgade 132.
 — P. F., Dreier, Ny-Smedegade 477.
 — P., Dagleier, Hospitalsgade 54.
 — P., Kleinsmed, Grønnegade 277.

- Nasmussen, R. O., Skipper, Kattesund 419.
 — R., Arbeidsmand, Havnealleen 632.
 — Sor. Due, Dagleier, Spedalsø 593 A.
 — Sor., Dagleier, Spedalsø 758.
 — Simon, Enke efter Kjøbmand, Smedegade 320.
 — Snedker, Nørregade 387.
- Nathmann, N., Glarmester, Smedegade 350.
- Navn, Andr., Gadekjører, Beringsgade 567.
- Navnsborg, N. J., Klodsemager, Grønnegade 505.
- Neel, Fr. Stræder, Smedegade 367.
- Neiff, C. O., Slagter, Grønnegade 292.
- Neimann, C., Strompevæver, Nørregade 265.
- Neimer, Enke efter Bødker, Svanesgade 69.
- Nerup, A., Handskemager, Hestedamsgade 471.
- Neusgaard, H., Fragtfjører til Silkeborg, Torvet 433.
- Nejdt, F., Kjøbmand, Kobberhandler, Nørregade 382.
- Nichter, Chr., Particulier, Smedegade 305.
 — C. M., Kjøbm., Firma: Chr. Nichters Enke, Manufact.,
 Isenkram- og Galanterihdl., Nørregade 378.
- *Nidéhuset, see Caserne.
- Nieckenberg, L., Stræder og Bundtmager, Mølletorvet 298 A.
- Nisom, Pet., Kjøbm., Manufacturhdl., Smedeg. 309 og 370.
 — Frøken, Skole for Smaabørn, Smedegade 375 A.
- Nitter, A., Photograph, Alleegade 523.
- Nitto, H. J., Landinspecteur, Hestedamsgade 471.
- Nohde, Saltmester, Aagade 185.
 — S., Smedesvend, Kattesund 430.
- Nosendahl, Frøkenerne, Søndergade 22.
- Nosenstand, Caroline, Modehandlerinde, Nørregade 262—63.
 — P., Enke efter Kjøbmand, samme steds.
 — P., Forstander for Arbeidsanstalten, samme steds.
 — Th., Maler, Smedegade 375 A.
- Noss, Styrmand, Havnealleen 418.
- *Noyal, Hotel, Nørregade 284. (See Børenzen.)
- Nubrecht, Brygmester hos Waagepetersen, Alleegade 643.
- Nudkjøbing, A. P., Seil-, Flag- og Compasmager, Kømner,
 Havne- og Gasværks-Kasserer, Aagade 175.
- Nyberg, J. W., Stræder, Smedegade 305.
- Nye, H., Gadekjører, Nørrebro 537.
 — J. P., Grønthandler, Sønderbro 739.
 — J. P., Værtshuusholder, Sønderbro 726.
 — L. E., Fjellbereder, Alleegade 511.
 — M., Bonfriu, Modehandlerinde, Grønnegade 285.
- Nyhie, J., Guld- og Solvarbeider, Graven 109.

Nyssensteen, see Juul, Baroness.

Nørstrøm, P., Arrestsforv. og Raadstuetjener, Raadhuisgaarden.

Nøve, J. C., Skräder, Grønnegade 281.

*Saltraffineriet, Grønland 506, see Agent Høier.

Sander, A., Maler, Nørregade 265.

Schau, H. J., Sadelmager, Smedegade 343.

— N., do., Hestedamsgade 62.

— L., Skomager, Molleallee 594.

Scheiby, E., Skomager, Smedegade 322.

Schelund, C. W., Handskemager, Smedegade 341.

Schirmer, C. M., Bødker, Ny-Smedegade 497.

Schmidt, A., Bager, Gaußgade 432.

— Anth., Slipper, Grønland 161.

— Andr., do., bag Toldboden 162.

— Chr., do., Havnealleen 686.

— H. J., Nebslager, Smedegade 323.

— Jac., Slagter, Grønland 650.

— J. H., Skräder, Farvergade 679.

— J. J., Guld- og Sølvarb., const. Politibetj., Graven 115 B.

— Jørg., Exam. jur., Particulier, Amaliegade 595.

— M. N., Adjunct ved den lærde Skole, Borgerg. A.

— W. L., Photograph, Borgergade 8.

Schjødt, P., Murermester, Hospitalsgade 56.

Schjerring, C., Eigarmager, Grønland 148.

Schnoor, F. A., Blikkenslager, Grønnegade 295.

Schonning, Th., Particulier, Alleegade 557.

Schougaard, Chr., Kjøbm., Prod.- og Urtekrh., Ny-Sindg. 488.

— N., Skomager, Hestedamsgade 63.

Schrøder, H., Tommersvend, Alleegade 624.

Schubert, Bærtshuusholder, Nagade 217.

Schumann, A. H. D., Maler, Nørregade 264.

Schr, F., Photogr. og Steentrækker, Firma: F. W. Schmidts Efterfølger, Nørregade 249.

— J. W., Steentrækker, Kippervig 242.

Seest, N. J., Bager, Torvet 13.

Seidel, Enke efter Viinhandler, Alleegade 566.

Selmer, Enkesfru, Nagade 185.

Serrislev, J. P., Gadefjører, Skolegade 783.

Sevel, J. Chr., Handelsgartner, Alleegade 564.

Sick, W. F., Kjøbmand, Alleegade 629.

Simonsen, Jørg., Bærtshuusholder, Sønderbro 680.

- Simonsen, N., Træskomand, Nørregade 252.
 — O., Parfymager og Friseur, Nørregade 249.
 Sindahl, Skomager, Kattesund 418.
 Sindrup, Enke efter Bagtmester, Borgergade 450—51.
 Skjold, P. N., Tømmerkvænd, Grønland 570.
 * Skorsteensfeieren, Borgergade 465, see Jørgensen.
 Skovsen, N., Murerkvænd, Havnealleen 598.
 Skriver, J., Snedker, Borgergade 1 C.
 Slesbsager, Landinspekteur, Amaliegade 603.
 — Enke efter Landmaaler, Amaliegade 656.
 Slotsgrund, J. M. M., Maler, Søndenaastrom 47.
 Smidt, C. C., Enke efter Justitsr., Postm., Nørregade 380.
 Soele, H. A., Kjøbm., see Kragh & Soele, Agent f. Selskabet
 „Bikuben“ i København, Sønderbro 726.
 — N. S., Gjæstg., Eier af „Soeles Hotel“, Smedeg. 336.
 * Soeles Hotel, see Soele.
 Sommer, H., Kleinsmed, Østergade.
 — N. A., Skräder, Magasin af Herrel., Smedegade 353.
 Sonnenborg, N. C., Skomager, Nørrebro 699.
 * Spare- og Laanekassen, Søndergade 18, see Mathiasen.
 Splidt, Joh., Kjøbmand, Borgergade 7.
 * Stadsmusikanten, see Malling.
 Stallknecht, Jørg., R., Maskinfabrikant, Jern- og Metalstøber,
 Søndergade 19.
 — U., Enke eft. Guld- og Sølvarb., Particuliere., samsteds.
 Stange, C., Skomager, Hospitalsgade 45.
 Staurup, Sor., Dagleier, Borgergade.
 Steenseu, Marie, Modehandlerinde, Smedegade 322.
 — Ped., Slagter, samme steds.
 * Steentrykkerier, see Schur.
 Steffensen, P., Frederiksngade 691.
 Stegmann, N. H., Veier, Maaler og Brager, Havnens 621.
 Steinhausen, C., Skrädersvend, Beringsgade 469.
 * Stempelpapirs-Udsalg, see Børgesen.
 Stjernholm, C., Snedker, Nagade 190.
 Stobmann, C., Snedker, Alleegade 536.
 Storch, Joseph, Kjøbm., Manufacturhdl., Smedegade 318.
 — Ign., Kjøbmand, samme steds.
 * Straffeanstalten, ligger nordvest for Byen.
 Strand, H., Cigarfabrikant, Nørregade 391.
 Strange, J. S., Kjøbmand, Manufacturhandel og Isenkram,
 Oplag af Selterser- og Soda vand, Søndergade 119.
 * Strøfonen, see Thomsen.
 Stromberg, P., Maskinarbeider, Alleegade 624.

***Svanes Enkebolig**, kaldet „Himmeriges Boder“, oprettet 1631 af Anna Svane, Borgemester i Horsens Hans Riber's Enke, Moder til den her i Byen fødte Erkebiskop Hans Svane; oprindelig for 3 Enker, men senere udvidet til 8. Ombyggt 1785 af Magistraten, for opsparede Penge. Fugholm.

Svendsen, C., Skräder, Retsvidne, Norregade 391.

- Eske, Enke efter Skomager, Hökeri, Hospitalsgade 43.
- J. L., Skräder, Fugholm 204.
- N. J., Tommersvend, Nagade 187.

***Sygehøstet**, for Enden af Skolegade 711. Dette nye Sygehuus, fælles for Byen og Landdistrictet, er opbyggt i Aaret 1858 under Districtslæge S. Neukirchs Inspection.

***Sæbesyderiet**, Spedalsø, see Martens.

Sønderby, Kjøbmand, Sondergade 35.

Sørensen, A. E., Skomager, Alleegade 564.

- C., Skipper, Nagade 176.
- Chr., Enke efter Skomager, Ny-Smedegade 493 B.
- Chr., Dagleier, Spedalsø 586.
- C., Murer, Nagade 187.
- Gjertrud, Bottehandel, Thonbogade 96.
- H. P., Kjøbmand, Sondergade 115 A.
- H., Kjøbm., Urtekramhandel, Smedegade 322.
- H. P., Skräder, Smedegade 349.
- J., Sennoppsfabrikant og Sliper, Grønnegade 297.
- J. A., Kjøbmand, Borgergade 2.
- J. A., Snedker, Hestedamsgade 72.
- Jac., Værtshuusholder, Norregade 387.
- J., Havnesoged, Havnien 478.
- Jørg., Skipper og Lods, Grønland 155.
- J. J., Tommersvend, Alleegade 590.
- Jul., Slagter, Norretovv 615.
- Jørg., Brolægger, Kildegade, 362.
- Jørg., Arbeidsmand, Engveien 548.
- J., Arbeidsmand, 612.
- J., Dagvagt ved Straffeanst., Grønnegade 90 A.
- J. P., Opfynsbetjent ved Straffeanst., Nygade 731.
- L. H., Cand. theol., Particulier, Alleegade 530.
- Mads, Enke efter Fisfer, Grønland 508.
- N., DM., Politibetjent, Torvet 436.
- N., Enke efter Skipper, Nagade 176.
- N. J., Dagleier, Østergade 735.
- N., Skomager, Fugholm 192.
- N. Chr., Tommersvend, Gartner, Havnealleen 686.

- Sørensen**, N., Dagleier, Grønland 638.
 — N., Sømand, Nægade 168.
 — N. P., Skomager, Kattesund 419.
 — N., Dagleier, Sønderbro 688.
 — P., Skipper, Borgergade 464.
 — P., Bognmand, Kildegade 369.
 — P., Skræder og Kassjetmager, Smedegade 311.
 — P. Chr., Sandgraver, Nægade 158.
 — Pet., Arbeidsmand, Engveien 567.
 — P., Træskomand, Borgergade 459.
 — P. M., Garversvend, Raadhusgade 221.
 — N., Bognmand, Hospitalsgade 58.
 — S. A., Kjøbmand, Frederiksgade 560.
 — S., Skomager, Graven 268.
 — S. E., Enke efter Skom., Spiseværtstab, Kippervig 245.
 — Seier, Gadekjører, Norregade 390.
 — Thyge, Brøndgraver, Farvergade 692.
 — W., Muursvend, Nægade 187.

- Taaning**, P., Grovsmed, Smedegade 344.
 — N., Sadelmager, samme steds.
 — S., do., do.
 * **Telegraph-Stationen**, Alleegade 601.
Terndrup, S., Traadhandel, Kippervig 238.
 * **Theatret**, Søndergade 104, see Jørgensen.
Them, L. A., Træhandler, Grønnegade 296.
 — S. A., Klodsemager, Grønnegade 293—94.
Therkelsen, Andr., Skomager, Smedegade 333.
 — And., Enke efter Kjøbmand, Stjernholm.
 — Jac., Enke efter Værtshuusholder, Ny-Smedegade 484.
 — Mads, Dagleier, Frederiksgade 660.
 — N., Muursvend, Alleegade 589.
 — O. W., Bager, Farvergade 664.
 — Pet., Fragtfjører, Søndergade 121.
 — R., Farver, Hospitalsgade 45.
 — S., Enke efter Kærethmager, Smedegade 372.
 — Th., Bager, Ny-Smedegade 480.
Thiel, C., Slagter, Kattesund 513.
Thim, Fr., Kjøbmand, Manufacturhandel, Smedegade 375 A.
Thomsen, A., Arbeidsmand, Nygade 764.
 — C., Værtshuusholder, Norregade 257.
 — Erich, DM., Muursvend, Kildegade 365.

- Thomsen, Fr., Kattesund 418.
 — Jac., Slagter, Grønland 150.
 — K., Grovsmed, Borgergade 3.
 — M., Dagleier, Kattesund 430.
 — N. J., Skipper og Høker, Almagade 190.
 — P., Skipper, Almagade 185.
 — P., Høker, Sønderbro
 — P. P., Skomager, Grønland 157.
 — P. L., do., Smedegade 369.
 — P., Enke efter Lærer, Strofone, Amaliegade 656.
 — Th. P., Skomager, Grønland 157.
 — Th. W., Maler, Grønnegade 282—83.
 Thornam, L., Overlærer ved den lærde Skole, Alleegade 668.
 Thorsten, P., Baertshuusholder, Hestedamsøgade 75—76.
 Thorup, J., Dagvagt ved Straffeanstalten, Bæstergade 705.
 — N. E., Skibstomrer, Fugtholm 198.
 Thyhjæn, J. N., Conditor, Fabrik af Bolcher, Raadhussg. 144.
 Thygesen, A., Skrädd., Bud for forslj. Forening., Fugh. 191 D.
 Titjob, N. J., Avisbud, Grønnegade 280.
 Tofthuus, O., Muursvend, Alleegade 518.
 *Toldkammeret, Havnenv.
 Torp, J. E., Bager, Sønderbro 739.
 Trane, Enke efter Skipper, Grønland 506.
 Tribler, G., Enke efter Dreier, Graven 115 B.
 — J., Dreier, Hestedamsøgade 64.
 *Tritine-Contoiret, Alleegade 530, see Jensen, Dyrlæge.
 Trolle, J., Bankbud, Theater-Billetteur, Grønland 628.
 True, E., Skräder, Farvergade 672.
 *Tugthuus-Udsalget eller Detail-Udsalget for de af Crome
     & Goldschmidt paa Tugthuset fabrikerede Varer er paa
     Søndergade 26.
 Tulstrup, J. L., Snedker, Stephansgade 552.

- Udbyhæder, P. J., Tommersvend, Alleegade 575.
 Uhre, A. P., Baertshuusholder, Torvet 240.
 Ulfjer, E., Marschandiser, Ny-Smedegade 331.
 — M., Gartner, sammested.
 Ullerup, Grovsmed, Alleegade 590.
 Ulrichsen, E., Bedemand, Baertshuush., Norregade 232 B.
 Unnerup, P., Sommermester, Alleegade 574.
 Utche, Enkefrue, Alleegade 589.
 Utke, N., Enke est. Sergeant, Modehandlerinde, Kippervig 242.

- B**ildholdt, M. J., Avlsbruger, Østergade 577.
Bogelius, P. S., Bog- og Papir- og Kunsth., Nørreg. 375 B.
 — Th., Rebslager, Ny-Smedegade 490.
Boigt, O. Chr., Bager og Conditor, Nørregade 376.

- Baagepetersen**, A., Baierstøl-fabrikant, Alleegade 643.
Wahl, C. A., Smedesvend, Grønnegade 505.
Walbeck, Skomager, Nørretorv 524.
Wang, N., Kjøbmand, Mæglerfuldmægtig, Havnenv. 727.
 — Enke efter Proprietair, samme steds.
 — S. N. M., Kjøbmand, Urtekramhandel, Nagade 189.
Warburg, Enke efter Proprietair, Particuliere, Alleegade 574.
Warnecke, C. F., Børtskunsholder, Kippervig 247.
Warthoe, Opsynsbetjent ved Straffeanst., Vestergade 759.
Weirup, H. P., Bundtmager, Søndergade 115.
Weiss, L. M., R., Kjøbm., Manufacturh., Agent for Brandassuranceselskabet „Phönix“ i Amsterdam, Sønderg. 26.
Wendt, P., Blikkenslager, Nattevagt v. Straffeanst., Nygade 753.
Westergaard, F. E., Kjøbm., Manufacturh., Smedeg. 375 B.
 — M., Brondgraver, Nørretorv 615.
Westphal, H., Skräder, Farvergade 678.
 — Maskinarbeider, Smedegade 337.
Westring, A., Kleinsmed, Fugholm 197.
 — J. N., Rebslager, Smedegade 331.
Willadsen, N., Snedkersvend, Beringsgade 658.
Willumsen, N., Kjøbm., Urtekram m. m., Vestergade 727.
Wilstrup, J., Particulier, Smedegade 355.
Winckel, Knapmagermester, hos Goldschmidt.
Wind, Baronesserne, see Juell-Wind.
Winning, Em., R., Grosserer, Firma: Winning & Co., Eier af Damp- og Bindmøllen, Mollegade 363.
Winther, Fr., Enke efter Kjøbm., Producth., Nørrebro 522.
 — J. A., Fisfer, Grønland 159.
 — L. Chr., Slagter, Ny-Smedegade 498.
 — N. G., Enke efter Slagter, Alleegade.
Wibye, L., Enke efter Klodsemager, Høkeri, Smedegade 354.
Wissing, N. F., Skräder, Torvet 232 A.
With, Moritz, Procurator, Nørregade 255.
Wittrup, Kjøbmand, see Frølund & Wittrup.
Woldbye, Maler, Nagade 163.
Wolder, Enke est. Postm., Glasslottericollectrice, Nørreg. 255.

- Wolf, W., L., constitueret Postmester, Nørregade 380.
 — H. P., Bliffenslager, Grønland 509 C.
 Wolter, Smed, Nørrebro 603.
 Wonge, O. P., Snedker, Alleegade 546.
 Wonsild, J., Farver, Smedegade 344.
 Worning, N. J., Sæbesydermester, Spedalsø 562.
 Wrads, P. L., Enke est. Toldassistent, Søndergade 36.
 Wrandrups Enke, Kildegade 365.
 Wæhrum, Eigarmager, Aagade 220.

- B**eberg, J. P., Skomagersvend, Fugholm 203—4.
 — N. P., Marschandiser, Grønnegade 278.
 Bester, J. Fr., Enke efter Snedker, Borgergade 456.
 Zimmer, A. L. G. W., Toldassistent, Aagade 175.
 Boelgeier, H. E., Bodker, Farvergade 672.

- D**ilsted, N. S., Dagleier, Nørrebro 514.
 Drum, Enke efter Snedker, Raadhusgade 229.
 — E. E., Bæversvend, samme steds.
 — J. L., Skomager, Thonbogade 94 B.
 — L., Bæversvend, Eitzenbroder v. Dagvognen, Røttes. 407.
 — L., S., Skomager, Nørregade 235.
 — Dagleier, Frederiksgade 636.
 Østbirk, L. E., Farver, Sønderbro 585.
 — Enke efter Bagtmester, samme steds.
 Østerberg, W., Marschandiser, Nørregade 254 A.
-

Forskjellige Bestyrelser, Commissioner, Bestillingsmænd etc.

Magistraten.

Kammerherre, Borgemester Chr. v. Jessen, R., DM.
Raadmand: Kjøbmand J. Mathiassen.

Borgerrepræsentanterne.

Jusfitsraad, Herredsfoged C. M. Jespersen, R.
Justitsr., Procurator J. P. Holst.
Overlærer C. E. Ekeroth.
Capitain Andr. Fischer.
Muurmester Andr. Hüssing, DM.
Cancelliraad, Apotheker Jac. Helms.
Agent J. A. Herskind.
Gæstgiver Andr. Jørgensen.
Garver Joh. P. Møller, R.
Fabrikant Jorg. Stallknecht, R.
Grosserer Em. Winning, R.

Revisorer.

Consul A. P. F. Crome.
Kjøbmand E. Richter.

Ashlet for Smaabørn.

Pastor F. C. Faber, Formand.
Maler P. Alexander.
Maler P. Frisch.
Kjøbmand P. Houmann.
Lieutenant A. Levy.
Overlærer N. O. Loft.

Damerne:

Fru Th. Bang.
" M. Brandt.
" Mariane Cohn.
" E. Crone.
Frøken Sophie Höyer.
Baronesse C. Juell-Wind.
Fru L. Kampmann.
Frøken Ida Levy.
Fru Marie Møller.
" Margrethe Møller.
" M. Nielsen.
" E. Petersen.

Ashlet for værdige gamle Borgere og deres Enkel.

Pastor J. C. Faber, Formand.
Muurmester J. Bjerre.
Kjøbmand P. Houmann.
Uhrmager N. P. Madsen.
Garver Joh. P. Møller, R.
Bager N. J. Seest.

Banken.

Directeurer:

Conf. A. P. F. Crome (Administrator).
Raadmand J. Mathiassen.

Repræsentanter:

Cancelliraad Chr. Hjerrild, Formand.
Jusfitsraad J. P. Holst, næstformand.

Lieutn., Propr. Edardt, Drumgaard.

Kjøbmand C. C. Fischer.

Proprietair Frich.

Kammerr., Procurator P. Hansen.

Teglfabrikant H. Heide, Bygholm.

Cancelliraad, Apotheker J. Helms.

Kjøbmand P. Houmann.

" M. A. Larsen.

" E. Richter.

Kasserer og Bogholder.

C. Horn.

Brandeorpset.

Corpscommandeur: Capt., Snedker A. Fischer.

Ræstcommander.: Prem.-Lieutenant Muurmester A. Fussing, DM.

Nedbrydningsorpset:

Prem.-Lieutenant, Tommermester J. Christensen.

Bandsforsyningssorpset:

Prem.-Lieutn., Kjøbm. A. Levy, DM.
Sec.-Lieutn., Maler P. Alexander.

Redningsorpset:

Sec.-Lieutn., Ingenieur J. Clausen.

Sproiten Nr. 0:

Sec.-Lieutn., Skibsbrygger N. C. Møller.

Sproiten Nr. 1:

Sec.-Lieutn., Muurmester P. Pud.

Sproiten Nr. 2:

Sec.-Lieutn., Snedker P. Fischer.

Sproiten Nr. 3:

Sec.-Lieut., Snedker J. P. Danberg.

Sproiten Nr. 4:

Sec.-Lieutn., Tommerm. J. C. Mørk.

Sproiten Nr. 5:

Lieutenantsposten for Tiden vacant.

Corpsfriber:

J. J. Baadsgaard.

Brolægningsscommissionen.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Agent J. A. Herskind.

Gjæstgiver Andr. Jørgensen.

Kjøbmand E. Richter.

" Chr. Schougaard.

Brød- og Brændecommitéen.

Pastor J. C. Høver, Formand.

Cancellir., Apotheker J. Helms.

Agent J. A. Herskind.

Kjøbmand P. Houmann.

Farver H. Kreiberg.

Capt. J. L. Madsen.

Farver Joh. P. Møller, R.

Bager N. J. Seest.

Bygningsscommissionen.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Capt. Snedeer Andr. Fischer.

Fabrikant Johan P. Møller.

Tommermester N. C. Nielsen.

Fabrikant Jørg. Stallknecht, R.

Caroline-Amalie-Lund.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Cancellir., Apotheker J. Helms.

Justitsr., Procurator J. Holst.

Agent C. W. Hoier, R.

Gjæstgiver Andr. Jørgensen.

Uhrmager M. J. Levy.

Kjøbmand E. Richter.

De danske Vaabenbrodre.

Lieutn. Arn. Levy, DM., Formand.

Deconom Andersen, Ræstformand.

Kjøbmand H. C. Hansen.

Bødker Ginnerup.

Smed L. P. Madsen.

Dreier A. C. Møller.

Bæver Lindstorff.

Kasserer:

Toldassistent J. Utterup, DM.

De Fattiges Kasje.

Agent J. A. Hærskind.

Farver H. Kreiberg.

Garver Joh. P. Møller, R.

Districtssygehuset.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Justitsr., Herredsfoged Hersleb, R.

Regnskabsfører:

Guldinægtig L. Momme.

Euroleringscommisionen.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Capt., Snedker Andr. Fischer.

Lieutn., Kjøbmand A. Levy, DM.

Raadmand J. Mathiassen.

Striver: J. G. Vaadsgaard.

Fattiggaarden.

P. Rosenstand, Forstander.

Fattigværenscommisionen.

Pastor G. Bang, Formand.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Snedker A. Andersen.

" G. E. Christensen.

Pastor J. C. Faber.

Papirhandler C. C. Fischer.

Smed J. S. Gottlieb.

Uhrmager W. Gundersen.

Kjøbmand P. Houmann.

Garver Joh. P. Møller, R.

Vinhandler J. P. Petersen.

Exam. jur. K. Plesner.

Førligs-Mæglere

for Horsens Kreds:

Cancelliraad, Hospitalsforst. Chr.

Hjerrild.

Raadmand J. Mathiassen.

Forskjounelsesselskabet.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Prof., Rector J. Birch, R.

Førpagter H. Heide, Bygholm.

Agent J. A. Hærskind.

Justitsraad, Herredsfoged C. M.

Jespersen, R.

Hofjægermester Schütte, Bygholm.

Fabrikant J. Stallknecht, R.

Forstanderskabet for den lærde Skole.

Professor, Rector J. Birch, R.

Pastor G. Bang.

Justitsraad, Herredsfoged C. M.

Jespersen, R.

Kasserer.

Cancelliraad, Hospitalsforst. Chr.

Hjerrild.

Fundats-Inspectionen.

Pastor G. Bang.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Fundatsforvalter:

Cancelliraad Chr. Hjerrild.

Fængsels-selskabet.

Inspecteur J. Mazanti, p. L. Formand, R.

Fængselslæge Haurowicz til Stjernholm.

Fabrikant H. Heide Bygholm.

Justitsr., Herredsf. Hersleb, R.

Justitør C. M. Jespersen, R., Directeur for Straffeanstalten.

Kjøbmand S. S. Levy, Kasserer.
Revisor: P. Risom.

Consul A. P. F. Grome.
Kammeraad Glud til Jensgaard.

Fæstemanden.

S. F. Baadsgaard.

Gassværket.

Overlærer C. E. C. Ekeroth.
Kjøbmand L. M. Weiss, R.
Kæmner A. J. Rudkjøbing, Kasserer.

Grunsgaven i Priorshylke.

Muurmeester Andt. Jussing, DM.
Agent J. A. Hærskind.
Garver Joh. P. Møller, R.

Håndværker- og Sangforeningen.
Garver Joh. P. Møller, R., Formand.
Fabrikant H. Heide, Bygholm, Næstformand.

Overlærer C. E. C. Ekeroth.
Ingenieur J. Clausen.
Uhrmager W. Gundersen.
Agent J. A. Hærskind.
Læter M. Jensen.
Bodker B. D. Nielsen.
Bogbinder C. Poulsen.
Bager N. J. Seest.

Handelsforeningen.

(Den mercantile og industrielle.)
Kjøbmand P. Houmann.
" L. M. Weiss, R.

Handelsforeningen.

Agent J. A. Hærskind, Formand.
Kjøbmand A. Hoff, Næstformand.
" L. C. Gottlieb.

Kjøbmand Sør. Jensen.
Raadmand S. Mathiassen.
Kjøbmand P. A. Petersen.
" P. Risom.

Havne-Commissionen.

Kammerherre, Borgemeester Chr. v. Jessen, R., DM.
Kjøbmand S. P. Bune.
Agent C. W. Höyer, R.
Kammeraad M. C. Petersen.
Grosserer C. Winning, R.

Kasserer:

Seilmager A. J. Rudkjøbing.

Horsens borgelige Skyttelang.

Cancellir., Hospitalsforstander Chr. Hjerrild, Formand.
Agent J. A. Hærskind.
Lieutn., Kjøbmand Arn. Levy.
Maler A. Schumann.
Garver L. C. Østbirk.

Kasserer:

Fabrikant Johan P. Møller.

Secretair:

Kjøbmand S. C. Verhe.

Inspecteurene:

Garver Herd. v. Essen.
Bager Madsen.
Viinhandler Petersen.
Handelsfuldmægtig P. Syndberg.
Kjøbmand P. Sørensen.
" N. Wang.

Hospitalsinspektionen.

Pastor F. Bang, Formand.
Kammerherre, Borgemeester Chr. v. Jessen, R., DM.

Hospitalsforstander:
Cancelliraad Chr. Hjerrild.

Indqvarteringscommisſionen.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.
Jessen, R., DM.

Møgler H. Olesen.

Fabrikant Jørg. Stallknecht, R.

Kirkeinspektionen.

Pastor F. Bang, Formand.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.
Jessen, R., DM.

Justitsraad J. P. Holst.

Kirkeværge:

Hospitalsforstander N. W. Faber.

Klubben „Foreningen“.

Cancelliraad, Apotheker J. Helms,
Formand.

Redacteur H. Fogh.

Toldklasserer C. H. Holm.

Agent J. Levy.

Lieutn. Arn. Levy.

Fabrikant J. Stallknecht, R.

Kømueren.

Seil-, Flag- og Kompassmager A.
J. Rudkjøbing.

Landbrugsførening.

Fabrikant H. Heide, Formand.

Propst. Friis, Villerup, Næstformid.
Christiansen til Rast.

Møller Holst, Bredvads Mølle.

Gaardeier Chr. Nasmussen, Brund.

Møller Soltoft, Glibing Mølle.

Propst. Serene d'Aqueria, Merring-
gaard.

Propst. Ulrichsen til Petersminde.

Etatsraad Westenholt, Mattrup, R.

Kasserer:

Cancelliraad Chr. Hjerrild.

Liigkassen.

Smed N. P. Nielsen, Formand.

Muurmeſter Andr. Hufſing, DM.
" H. J. Bjerre.

Repreſentanterne:

Hellbereder N. H. Hansen.

Borſtenbinder N. N. Hordfeldt.

Tømmermester F. L. C. Kjær.

Uhrmager N. P. Madsen.

H. J. Petersen.

Muurmeſter P. Puck.

Markdirectionen.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.
Jessen, R., DM.

Snedker Gottfred Erichſen.

Markinspektionen.

Bager N. Jørgensen.

Kjøbmand L. L. Madsen.

Overformyndere.

Kjøbmand S. H. Andersen, DM.

" P. C. R. Juell.

Riffelshytteførening.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Lieutn. A. Levy, DM.

Nodemestere:

Tømmermester F. L. C. Kjær.

Kjøbmand N. C. Mors.

Skatteligningscommisſionen.

Exam. jur. K. Plesner, Formd.
Bog- og Papirhandler P. S. Bo-
gelius, Næstformand.

Træftomand S. Andersen (Them).

Kjøbmand H. H. Brandt.

Skomager C. Carſtenſen.

Kjøbmand M. A. Cohn.

Snedker H. Th. Fischer.

Maler P. Grisch.

Glarmester J. Haas.

Maler J. A. Podenphandt.
Kjøbmand J. Strange.

Skipperkaſſen.

Kjøbmand S. P. Bune.
" H. H. Brandt.

Skolecommiſſionen.

Pastor F. Bang Formand.
Kammerherre, Borgemester Chr. v. Jessen, R., DM.
Tiendecommissair A. Andersen.
Pastor J. C. Faber.
Cancellir., Apotheker J. Helms.
Uhrmager M. J. Levy.
Bogbinder C. Poulsen.

Kaſſerer:

Kæmner A. J. Rudkjøbing.

Spare- og Laanekaſſen for Horſens og Omegn.

Agent J. B. Levy, Formand.
Consul A. P. F. Crome.
Cancelliraad Chr. Hjerrild.
Agent E. W. Hoier, R.
Justitsraad E. M. Jespersen, R.
Gaardeier Jens Jørgensen i Mavnholdt.
Gaardeier Hans Pedersen, DM., Serritslev.
Bager J. N. Seest.
Großerer E. Winning, R.
Bogholder:
Raadmand Jens Mathiassen.

Sundhedſraadet.

Kammerherre, Borgemester Chr. v. Jessen, R., DM.
Districtslæge Meyer, R.
Consul A. P. F. Crome.
Muurmester Andr. Fussing, DM.

Gjæſtgiver A. Jørgensen.
Kjøbmand J. Strange.

Districtsforstanderne:

1ſte District,
som omfatter den nordre Deel af Sondergade, Kirketorvet, vestre Deel af Gaulgade, Kippervig, ſondre Deel af Norregade, Melkatorvet, Grønnegade, Hestedam, Nædersgade, ſondre Deel af Svanesgade og Engveien, derfra mod Syd til Åen samt de indenfor disse Linier liggende Bygninger og Pladser, forterer under Borgerrepræſentant, Gjæſtgiver And. Jørgensen.

2det District,
som omfatter den ſondre Deel af Katteſund og Almaliegade og den øſtlige Deel af Hugholm og hvad der ligger ſonden og øften derfor, forterer under Kjøbmand J. Strange.

3die District,
som emfatter den Deel af Byen, der ligger vesten for 2det District og tillige syd for 1ſte District, forterer under Consul, Kjøbmand A. P. F. Crome.

4de District,
som omfatter den Deel af Byen, der ligger norden for 1ſte og 2det District, forterer under Borgerrepræſentant, Muurmester A. Fussing, DM.

Sygekaſſen.

Lærer M. Jensen, Formand.
Snedker N. P. Broe.
Sommermester J. C. Mørk.

Kredſformænd:
Cigarmager C. Hansen.
Skomager N. C. Holmark.

Maler P. Holmboe.

Væver Lindstorff.

Cigarmager F. S. Lorenzen.

Tobaksspinder J. Nielsen.

Cigarmager Steentoft.

Kasserer:

Barbeer J. Klæbel.

Revisorer:

Uhrmager M. J. Levy.

2den afgaaet ved Døden.

Tvangsarbeidsanstalten.

Kammerherre, Borgemester Chr. v.

Jessen, R., DM.

Cancelliraad, Apotheker J. Helms.

Førstander:

Politibetjent N. Erichsen.

Beier og Maaler.

N. H. Stegmann.

Fortegnelse over Stedernes Grundtaxt

(Fortsættelse fra Veiviseren for 1858):

Nr.	M	Nr.	M	Nr.	M	Nr.	M
639	20	675	30	711	150	749	35
40	15	76	30	15	30	50	80
41	15	77	30	16	25	51	35
42	80	78	30	17	20	52	30
43	200	79	30	18	20	53	40
44	40	80	30	19	40	54	50
45	50	81	30	20	15	55	25
46	100	82	300	21	15	57	70
47	10	84	45	22	15	58	20
48	10	85	30	23	20	59	25
49	50	86	20	24	30	60	25
50	40	87	15	25	15		
51	20	88	15	26	70		1864.
52 a	40	89	120	27	40	61	20
52 b	40	90	15	28	10	62	45
53	30	91	50	29	10	63	30
56	100	92	50	30	35	64	40
57	30	93	140	31	20	66	50
58	30	94	20	32	40	67	30
59	40	95	70	33	10	68	30
60	40	96	70	34	50	70	30
63	50	97	30	35	35	71	30
64	40	98	25	36	30	72	30
65	50	99	140	37	35	75	20
66	30	700	35	38	15	76	40
67	30	1	40	39	100	77	35
68	100	2	60	40	40	78	25
69	30	3	120	41	20	79	45
70	30	4	20	42	15	82	40
71	40	5	20	43	40	83	30
72	60	6	15	44	65	88	40
73	40	7	15	45	20		
74	40	9	150	46	20		
Litr. A	140	10	70	48	35		

De manglende Numere ere enten Mark-, Lyft- eller Pakhusे, ligesom ogsaa Skolerne, Gasværket, Pavillonen, Evangeliske arbeidsanstalten og flere Bygninger ikke ere ansatte i Grundtaget.

Hørsholm Poststæder.

(Sænner 1866.)

Postkontoret er dæbent for almindelig Indlevering:

fra Kl. 8 til 10 Form.
" Kl. 11 Form. til 5 Efterm.
" Kl. 6½ Efterm. til 9 Aften.

De specielle Indleveringstider støttes:

Kl. 9½ Form. for Postfager bestemte til afgang med Posten syv efter Kl. 10½ a 10½ Form.
Kl. 5 Efterm. for Postfager bestemte til afgang med Posten nær efter Kl. 5½ a 5¾ Efterm.

Kl. 9 Aften for Postfager bestemte til afgang med Posten
syv efter } resp. Kl. 12 a 12¼ Nat,
og nærdeler } og Kl. 1½ a 2 Nat.

Indlevering af ankomne Postfager findes ved:

fra Kl. 7 til 10 Form.,
fra Kl. 11 Form. til 5 Efterm.,
fra Kl. 6½ Efterm. til 9 Aften.

Gon: og Helsingør er Contoret lufret fra Kl. 11 Form. til 3 Efterm.
Brevfæsen ved Contoret tennes ½ Time før Posternes afgang om Dagen, og sidste Gang Kl. 10 Aften.

Brevlæserne i Højen tennes: { 1ste Gang ca. Kl. 8½ a 9 Form.,
2de Gang ca. Kl. 4½ Efterm. og 3de Gang ca. Kl. 8 Aften.

Bøhreve ombede i Højens mod en Porto af 3 Ø pr. Brev indtil 1 Dunds Dag. De funne frarøres med frimærke til 2 Ø.
Indstribningen til de om Dagen afgaaende Poste kan ske indtil 1 Time forinden afgangen, hvormed Indstribningen til de om Natten afgaaende Poste ske aften forud, senest Kl. 9.

Landposter.

Med de Kongl. Landposter mellem Constantia-Briegsted,

Hørsholm-Røstrup,
Slæring-Røstrup,

Funne forsendes Brevet og Pakter, Gmanpaller af indtil 2 pund og vægt

og Vængebøleb indtil 50 Rø. i Edder og 25 Rø. i Silb.

Landpost afgørelse:

fra Constantia Manbag, Drebag og Grebag,
Kl. 6 Form., over Daugard, Drum,
Belle, Gammelby, Slouby, Syrup til
Bræsteb;

tilbage f. D. Aften over Rebæger, Hornsby,
Bræ Melle, Ullev, Genber-Abum og
Spentrup.

fra Hørsholm Manbag, Drebag og Grebag, Kl.
7 Form., over Thorsbek, Hib, Genber-
Bjætte, Haarup til Røstrup;
tilbage over Helsingør, Glorup, Glind, Brund,
Gæt og Soller; ankommer Retur f. D.

Aften.

Indlevering af
Postforsendelser til
diese Landposter

Indlevering af
Postforsendelser til
diese Landposter

Indlevering af
Postforsendelser til
diese Landposter

fra Hørsholm Manbag, Drebag og Grebag, Kl.

7 Form., over Helsingør, Barrit og Røde-

bæt til Røstrup og tilbage f. D.

fra Hørsholm Manbag, Drebag og Grebag, Kl.

7 Form., over Lund, Branding, Helle-

Birring, Hæsbybro, Genling, Ring til
Bræstrup;

tilbage over Træden, Brevbæds Melle, Unde-

rup, Torp og Lundum; ankommer Re-

torp f. D. Aften.

Brødrene Abildgaard

312 Smedegade 312

et velassorteret Lager af

Mode- & Manufacturvarer.

Forskjellige Fabrikata fra det herværende
Tugthuus,

der ere fabrikerede af eget Materiale og ved eget Farveri.

Oplag fra Greis Mølle

af Klæde, Buckskin & Düffel.

Udsalg af

Jagtgeværer & Requisiter,

directe fra Fabriker i Suhl og Lüttich.

C. J. AGGERBECKS Sæbe- og Parfumefabrik, Smedegade Nr. 315.

Fabriken er stedse forsynet med et smukt Udvalg saavel i Toilet- som Stang-Sæber til Huusholdningsbrug. Vellugtende Vande, Haarolier, Pomader, Røgelse, Essentser, samt alt Øvrigt til Faget henhørende.

N. E. BETAK'S

Meubelmagasin,

Smedegade 406.

er stedse forsynet med et smukt Udvalg af
solist forarbeidede Mahogni og andre Meubler,

til Nutidens billige Priser,
for hvis Soliditet i alle Maader indestaaes.

Undertegnede's ny etablerede

Urtekram- & Delicatessehandel

anbefales med alle Huusholdningsartikler i bedste Varer
og til Dagens billigste Priser.

Java & Domingo-Caffe,

daglig friskbrændt efter A. C. Gamels Methode.

Thee,

i prima Varer, til forskjellige Priser,

Chocolade

fra Chr. F. Kehlets Fabrik i Kjøbenhavn erholdes til
Fabrikspriis.

Til Sauce

anbefales forskjellige Dele i friske og uorfalskede Varer.

Øffé

af forskjellige Sorter i bedste Varer.

Anchovis,

fineste Christiania, i $\frac{1}{1}$ & $\frac{1}{2}$ Dunke.

M. Buemann.

Büdsonderløft

Ripperbiq Nr. 244

(ligeoverfor Kirkeindgangen).

er daglig forsynt med et stort udvalg af friske bænkevarene, Smækager, Confect-Bryst-Carameller, Bon-Bons m. m. Bestillinger på store og mindre Rager samt Rosflejer med og uden Glyding modtages, og leveres alt til mit dag henshørende særdeles præcist og efter Prisen særdeles stort.

Familie-Chocolade

(eget Fabrikat)

anbefales til Nutidens billigste Priser pr. fuldbægdt Pund.

Ærhdigt

B. Büd, Conditor.

J. DEMANDE

J. S. Clausen,
Civilingenieur,

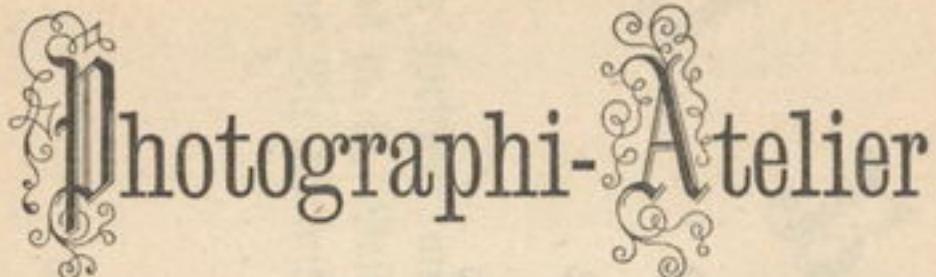
leverer Tegninger og Overslag til
Beboelsesbygninger, Façader, Villaer, Pavillons,
Stald-, Lade- og Meieribygninger,
Drainings-, Inddæmnings- og Udtørningsarbeider,
Vand-, Gas-, Cloak- og Varmeledninger,
Canal-, Vei- og Broanlæg etc.,

samt leder Udførelsen af saadanne Arbeider.

Nørregade 395 i Horsens.

J. DEMANDT,

der har sit

Photographi-Atelier

i Hr. Maler Sanders Gaard paa Nørregade Nr. 265,

anbefaler sig til et æret Publicum med Aftagning af store
Portraiter, Grupper, Landskaber, Visitkort m. m. Der
udleveres fra mit Atelier kun smukke og vellykkede Bil-
leder til Nutidens billige Priser.

J. Demandt.

Fotograf

J. GLEERUP,

Brygger Petersens Gaard paa Torvet

(forhen Palaiet),

anbefaler sit Etablissement til det
ærede Publikums Opmærksomhed.

M. FEDDESEN,

Seil-, Flag- og Compasmager,

Havnen Nr. 727,

anbefaler mig med Alt til mit Fag henhørende.

Desuden er jeg stedse forsynet med

et velsassorferet Lager af

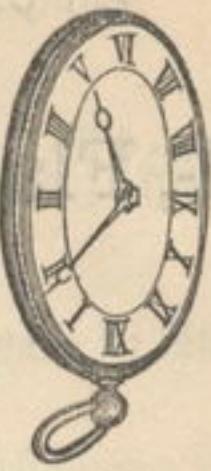
Tougværk i forskjellige Tykkelser,

Klædesnore, Tøirreb, Seilduge,

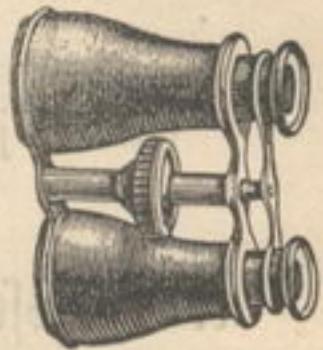
samt færdige Brandspande.

Alt i bedste Qvalitet og til billige, men bestemte Priser.

W. GUNDERSEN,
Uhrmager,

G r a v e n 1 0 5,

G r a v e n 1 0 5,

anbefaler:

U H R E :

Pariser-Taffeluhre, allernyeste Facons,
Regulateurer,
Stueuhre af alle Slags,
8 - D a g e s o g 2 4 - T i m e r s ,
Skilderiuhre,
Lommehre, for Herrer og Damer, i Guld og Sølv.

I N S T R U M E N T E R :

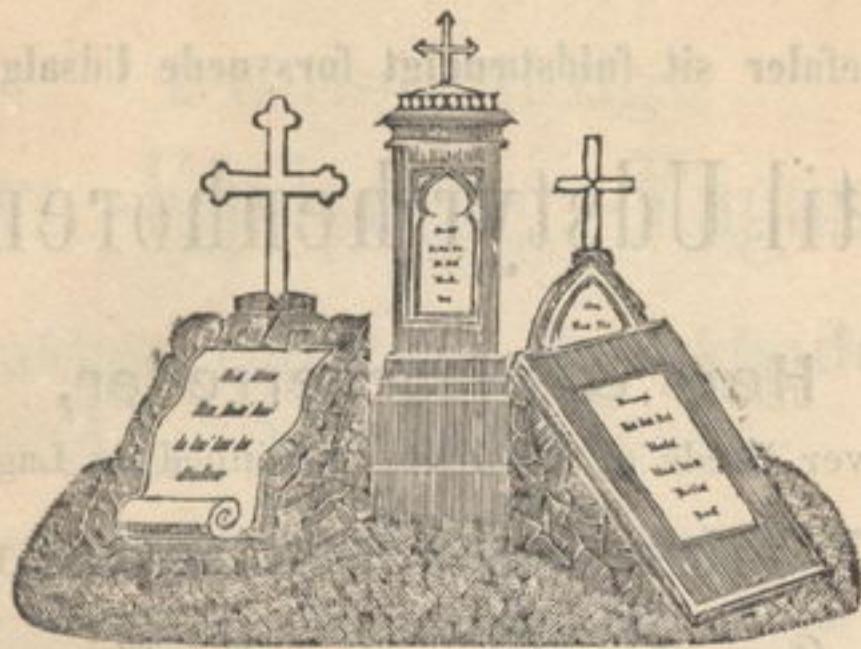
Achromatiske Theaterkikkerter, Duchesses, Kikkerter
i Elfenbeen og Læder, Lorgnetter for Damer og Herrer,
Mikroskoper, Louper og Traadtellere,
Thermometre for Læger, Stue-, Udhængs-, Smør-,
Mælke- og Bade-Thermometre, Brændevins-,
Øl- og Mælke-Gradestokke.

Briller i meget stort Udvælg, passende for ethvert Øje.

Alt selges med Garanti.

Alle Slags Uhre modtages til noicigt Reparation.

ALBERT HENSE'S

Etablissement for Billed- og Steenhuggerarbeide

udsælger et betydeligt Lager
af alle Sorter

Gravmonumenter

af Marmor og Sandsteen samt

Marmorplader, Kors
og Krandse m. m.

Til Bygningsfaget anbefales:

Solbænke, Dækplader,

Træppesteen,

saavel i Sand- som Kampsteen m. m.,

til billige Priser.

Havnealleen Nr. 751.

H. C. Hansen,

Torvet 437,

anbefaler sit fuldstændigt forsynede Udsalg af

Alt til Udstyr henhørende:

Hør- & Blaarlærreder,

i enhver Brede og Qvalitet, til Linned og Lagener.

Dreiler og Dækketøier,

Sengesjer, Dunn og Skrøshhaar,

Bolster, Olmerdug og

Muldne Dynewaar til Folkesenge,

Sengeklæder, Matrasser, Jernsenge,

Muldne Sengetepper,

hvide og couleurte vatterede Tepper,

Meubeltøier, Tapeter,

Gulvtæpper, Cocos- og andre Mætter,

ublegede Lærreder, Skornsfække, Hestedækkenere,

Oplag af Singers Symaskiner,

m. m. m.

H. C. Hansen,

Torvet 437.

Fuldstændigt

Herre-Eqviperings-Magasin:

Frakker, Paletots, Beenklæder,

Veste, Præstekjoler, Livréer.

Bestillinger udføres paa korteste Tid, Maaltagning og Til-skjæring besørges af 2de ved Magasinet ansatte duelige Skrædere.

Slips, Seler, Handsker,

Regnkapper, Påræplyer,

Reise - Tæpper og andre Reise - Utensilier,

Reise Necessaires,

Jernbane-Skufferter, Tasker, Plaids,

Hatte, Huer, Kaskjetter,

Fabrik af Herre-Linned:

Skjorter, Kraver, Flipper m. m. m.,

hurtigst mulig Betjening, reelle Priser.

E. Sk.

Etablissementet vil altid bestræbe sig for at følge med Tiden i Mode, Façons og Qvalitet.

N. H. HERSKIND,

Nørregade 381,

anbefaler sit nye

Conditoir,

med Dameværelse og Billard.

Bestillinger paa store og smaa Kager modtages.

Chorvald Horn.

Mode- & Manufacturhandel,
Klæde- og Lærredshandel.

Søndergade Nr. 128.

Maltese Club

18 volden

størst med sine bøger i blandt andre til dem hørende er

Fotografi

Tutor

Fotografisk Etablissement

"

J. L. Huitfeld,

Smedegade 370.

Udfører Alt til Fotografien hørende.

1895 mærke

1895 mærke

F. N. Jensen,

Søndergade 21,

er stedse forsynet med et stort Udbalg af saavel fine som simple

Cigarer

samt

T o b a k k e r ,

hvilke anbefales af

F. N. Jensen.

Hattemager J. Kappesen,

Graven 268,

anbefaler sig med Alt til Faget henhørende.

NB. Filtsfom. m.

P. JENSEN,

Nørregade
(lige for Kippervig),

anbefaler sig med et stort og smukt Udvalg af

Kunstvæmøbler,

bestaaende af:

Herre-, Dame- og Børnestole,

Sy- og Blomsterborde, Papiirkurve, Brændekurve m.m.m.

Reparationer udføres hurtigt og billigt.

Handskemager H. S. Kjeldsen,

Melketorvet 272,

anbefaler sig med forskjellige Sorter

HANDSKER, SELER,

BROK-, MODER- & FONTENELLEBIND,

SUSPENSORIER, SKINDPELTSE

m. m.

H. W. KRUSE,

Skomager,

anbefaler sit nye Etablissement for elegant og solidt

Dame-, Herr- og Børnefodtøj,

Alt efter nyeste Mode.

Reel Behandling og hurtig Expedition forsikkres.

GUMMI-GALOSCHER,
for hvis Godhed indestaes, forefindes i alle mulige Facons.
Gamle repareres.

Hospitalsgade Nr. 53

(ligesor Søndergade).

J. C. KRÜGERS

i over 20 Aar bestaaende og velrenommerede

af alle Sorter

FINE TOILETTE- & HUUSHOLDNINGS-SÆBER

s a m t

PARFUMERIER.

saasom: Savon à la Paris, Rose, Tridage, Reine-Bouquet,
Amanses Ameres, Glycerin, Comt, Annas, Mandel, Monellas
m. m. fl. Sorter,

Eau de Lavande, Eau de Cologne, Esprit de Waldemar, Extraites,
Pomader og Cosmetiques,

bringes herved i Publicums behagelige Erindring.

St. Lassons Enke.

Mode- & Manufacturhandel.

Søndergade 22.

Berend Madsen.

Mode- & Manufacturhandel.

Søndergade 34.

H. J. Lindbergs Enkes

Gentekstmagasin

288 Grønnegade 288

er stedse forsynet med det største Udvælg af saavel fine
som simplere Arbeider.

Alt forfærdiget paa eget Værksted af duelige Arbeidere.

Speise

forefindes i stort Udvælg.

Alle indlæbende Ordres expedieres prompte.

H. J. Linbergs Enkes

Liiigfiste-Magasin

288 Grønnegade 288

er stedse forsynet med alle Størrelser og i alle Façoner,
hvorfaf Udvælg kan fås.

Alt durabelt forarbeidet.

F. C. MADSEN & CO.,

Hospitalsgade,

anbefale endvidere deres

Garnforretning,

saasom:

Hørgarn og Twister,
saavel farvede som usfarvede,

Lysgarn, Seilgarn, Bindgarn, Sygarn,
Strikkegarn,

samt al Slags couleurt

Uldgarn m. m.

Lager en gros af
Bomuld.

Kjøbes:

til høieste Priser kjøbes stadig Uld og Uldgarn
og ombyttes med andre Varer.

Møller & Jochumsen,

Horsens,

Maskinfabrik, Jern- og Metalstøberi,
leverer:

Dampmaskiner, Dampkjedler,
Dampapparater, Locomobiler, Mølleværker,
Værktøimaskiner, Pumpeværker,
Agerdyrkningsmaskiner m. m.

---

anbefaler sig med

Allt til en proper Husholdning henhørende.

Oplag

af

fine & ordinaire Cigarer.

Oplag

af

fine Christiania Anchovis.

Oplag

af

Bolcher i forskjellige Sorter.

Eneste Udsalg

af

den berømte Hoff'ske Maltextract.

Fede Vest-Marsk-Oste i Blærer.

Skedevandsbeitse, Politur og Strygelak for Snedkere.

**Georg Madsen,
Hospitalsgade Nr. 57, Horsens.**

F. C. MADSEN & CO.,

Hospitalsgade,

anbefale særdeles billig deres velassorterede Lager saavel en gros som
en detail af alle Slags couranie

KLÆDE-, MODE- & MANUFACTURVARER

Fabrik

af Kaaber, Dametroier, Foraars- og Efteraarsstykker

Øpfang

af hjemmegjorte smukke og aldeles ægte

Bomuldstøier og Hvergarnstøier
fra vorl egel Væveri.

Vatfabrik.

Udsalg af smuk hvid Vat,

saavel til Vattering i Klæder som i Sengelepper.

J. Levy,

Blikkenslager,

Søndergade 100,

udfører

All til Professionen henhörende,

saa som:

Tækningsarbeider samt Tagrender.

Desuden forefindes til enhver Tid et stort Udvalg af

Messing- og Blikarbeider,

samt

Steenolielamper, Vognlygter, Selvkogere m. m. m.

Ny Tobaksfabrik,

Smedegade 321.

Petersen & Østensen

anbefale sig med Skraa- og Røgtobakker
i flere Sorter, samt fine og ord. Cigarer,
til billige og bestemte Priser.

Carl Petersen,

Hjørnet af Søndergade og Graven

Horsens.

Fuldstændig assorteret Lager

af

Lærreder og hvide Varer,

Dækketø i og Dreiler,

Stort og elegant Udvælg

af

Herre - Eqviperings - Artikler,

Klæde, Düffel, og Buckskin.

Kornsække.

Strømpevæveri.

F. Reimann,

Nørregade Nr. 265

(ligeoverfor Hr. Kjøbmand Richter).

anbefaler et Udvælg af selvforarbeidede Varer, bestaaende af Underbeenklæder, Trøjer, Strømper, Sokker m. m. af Uld og Bomuld til meget billige, men bestemte Priser. Bestillinger en gros & en detail modtages. Da jeg arbeider med Nutidens bedste Maskiner og kun med fuldkommen øvede Arbeidere, haaber jeg, trods al Concurrence, at kunne tilfredsstille enhver billig Fordring fra det ærede Publicums Side.

Erbødigst

F. Reimann.

A. Mørup,

Handske- og Peltsmager,

(Hestedamsgade 471)

anbefaler sig med Alt til Faget henhorende,

bestaaende af Handsker, Seler, Brok-, Moder- og Fontenellebind, Suspensorier (Opbærebind), Tobaks- og Pengespunge, Strømpebaand af Læder og Gummi, Skindduffekroppe fra 6 til 24 Tommer m. m. m. Tillsige modtages Broderier til Seler og Tobakspunge til videre Forarbeidning.

I
F. W. Schmidt's

FOTOGRAFISKE ATELIER.

Borgergade Nr. 8,

aftages hver Dag smukt udførte Portraiter,
saavel i Visitkort som og i større Format,

til moderate Priser.

P. SØRENSEN,

SMEDEGADE 311,

ANBEFALER

SIT SÆRDELES VELFORSYNEDE

OPLAG AF KASKJETTER
EFTER NYESTF MODE,

SAMT

FÆRDIGSYEDE HERREKLÆDER.

N. A. Sommer,
Skræder.

Fuldstændig assorteret Lager af Herre-Garderober,
smukt og durabelt forarbeidede efter nyeste Mode. For
Arbeideis Soliditet indestaaes, da Alt er af eget Fa-
brikat. Paa Bestilling leveres heel Klædning efter
Maal i Lobet af 2 Dage.

S. TAAANING,

Sadelmager & Tapetserer

i Horsens,

anbefaler sig til alle høie Herskaber og et æret Publicum

med Forfærdigelsen af alle Sorter

Vogne, Herre- & Damesadler,

Rideføier, Skufferter og Tagflasker,

Compte- & Bringseletøier,

patenterede

Stavseletøier,

af egen Construction og Opfindelse,

(priisbelønnede ved Landmandsmødet i Odense),

samt alle andre

til Faget henhørende Gjenstande,

af bedste Qvalitet, til de billigste Priser.

